

pensioenfonds
openbare
bibliotheken

Jaar verslag

2025

Stichting
Pensioenfonds
Openbare Bibliotheken

Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken
Akerstraat 92, 6411 HD Heerlen
Postbus 4471, 6401 CZ Heerlen
Telefoon: 088 - 116 2000

Ingeschreven in het Handelsregister van
de Kamer van Koophandel en Fabrieken
onder nummer 41150223

Verslag over het boekjaar 1-1-2025 t/m 31-12-2025

Inhoud

	Pagina
Voorwoord	7
Meerjarenoverzicht	9
Organisatie	11
Verslag van het bestuur	
Beleidsplan	17
Overstap naar de nieuwe pensioenregeling	18
Financieel beleid	32
Situatie voor invaren, onder FTK	37
Situatie na invaren, onder Wtp	38
Risicomanagement	41
Pensioenregeling 2025	47
Goed pensioenfondsbestuur	53
Vooruitblik 2026	62
Ondertekening	62
Verslag raad van toezicht	
Bevindingen raad van toezicht	63
Reactie van bestuur	66
Verslag Verantwoordingsorgaan	
Verslag Verantwoordingsorgaan over het boekjaar 2025	67
Reactie van het bestuur	69

Jaarrekening

Balans per 31 december	72
Staat van baten en lasten	74
Kasstroomoverzicht	76
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	77
Toelichting op het invaren	89
Toelichting op de balans per 31 december	93
Gebeurtenissen na balansdatum	107
Toelichting op de staat van baten en lasten	109
Resultaatbestemming	120
Actuariële analyse van het saldo	120
Risicoparagraaf	121

Overige gegevens

Resultaatbestemming	133
Actuariële verklaring	134
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	137

Bijlagen

[1] - Benchmarks	149
[2] - SFDR II	151

Voorwoord

Net als het jaar 2024 was de eerste helft van het jaar 2025 vooral gevuld met voorbereidingen voor de overgang naar de nieuwe pensioenregeling per 1 juli 2025.

Naar een nieuwe pensioenregeling

In 2023 maakten werkgevers- en werknemersorganisaties in het transitieplan afspraken over de nieuwe pensioenregeling. In 2024 schreef het bestuur in het implementatieplan op hoe de afspraken uitgevoerd worden. Hierdoor werden de plannen steeds concreter en duidelijker.

In de zomer van 2024 hebben we het implementatieplan gepubliceerd en bij De Nederlandsche Bank (DNB) ingediend. Het vroeg veel tijd om het dossier voor DNB compleet te maken. In goed overleg met de werkgevers- en werknemersorganisaties is in 2024 besloten om per 1 juli 2025 over te stappen naar de nieuwe pensioenregeling. En dat is gelukt! We hebben in mei 2025 een positieve beschikking van DNB ontvangen. Hiermee konden we naar het nieuwe stelsel overgaan. Per 1 juli 2025 is deze overgang ook echt gerealiseerd.

Velen hebben hard gewerkt aan het dossier. Bestuursleden, leden van de Raad van Toezicht (RvT) en het Verantwoordingsorgaan (VO), maar ook adviseurs, bestuursondersteuners op allerlei gebieden én de werkgevers- en werknemersorganisaties. Onze uitvoerder AZL en onze vermogensbeheerder GSAM hebben de systemen gereed gemaakt voor de overgang. Complimenten voor iedereen die dit mede mogelijk heeft gemaakt!

Verhogen pensioenen

In de vorige regeling streefden we ernaar om de pensioenen jaarlijks te verhogen. Dit mocht als onze financiële situatie dat toeliet en als we verhogingen ook in de toekomst konden betalen. Per 1 januari 2025 stegen de pensioenen met 3,5%. Met deze verhoging stegen de pensioenen volledig mee met de stijging van de prijzen tussen september 2023 en september 2024 (3,5%). Dit was de laatste verhoging volgens deze regels.

Onze financiële situatie (de 'dekkingsgraad') was erg goed op het moment van de overstap naar de nieuwe pensioenregeling op 1 juli 2025. Dit zorgde voor een mooie eenmalige verhoging van het persoonlijk kapitaal van de (gewezen) deelnemers en van de uitkeringen van de pensioengerechtigden.

In onze nieuwe pensioenregeling hebben alle deelnemers een persoonlijk kapitaal. Dat persoonlijk kapitaal wordt tijdens het deelnemerschap opgebouwd doordat er maandelijks geld wordt ingelegd (premie). Het persoonlijk kapitaal beweegt mee met beleggingsrendementen. Voor pensioengerechtigden geldt dat hun uitkering jaarlijks opnieuw wordt bepaald; ze hebben een variabele uitkering. We kijken elk jaar of de uitkering omhoog kan. En zit het erg tegen, dan is er een kans dat de uitkering in een jaar omlaag gaat. Begin 2026 passen we de uitkeringen voor de eerste keer aan op basis van de nieuwe pensioenregeling.

Duurzaam beleggen

Eind 2025 hebben we een onderzoek gedaan naar de voorkeuren van deelnemers rondom duurzaam beleggen. We hebben ook onderzocht hoe de voorkeuren in het fonds toegepast kunnen worden. Dit omdat we ons beleid rondom Maatschappelijk Verantwoord Beleggen willen herijken.

Deelnemers aan het onderzoek vulden een online vragenlijst in. Daarnaast waren er op twee locaties waardevolle gesprekken met een kleine groep deelnemers.

In 2026 gaan we verder met het herijken van ons beleid. Hierover leest u meer op pagina 55.

Ontmoeten van onze deelnemers en werkgevers

We vinden het belangrijk om deelnemers te ontmoeten, hen te informeren en te horen wat er bij hen leeft. In 2025 waren er online informatiebijeenkomsten over de gevolgen van de nieuwe pensioenregeling voor zowel deelnemers als werkgevers en administratiekantoren. De online informatiebijeenkomsten zijn goed ontvangen. Er was een goede opkomst en de bijeenkomsten waren later terug te kijken via onze website.

Deskundigheid bestuur: AI

Het bestuur heeft in november 2025 een kennissessie Artificiële Intelligentie (AI) gevolgd. Het doel hiervan was bewustzijn creëren bij bestuurders over AI en over de toepassingen binnen het fonds. Dit wordt een belangrijk onderwerp voor de toekomst. In 2026 gaan wij ons hierin verder verdiepen en we gaan AI-beleid uitwerken.

Dank jullie wel en welkom

We hebben per 1 juli 2025 afscheid genomen van Sylvia Lourens als bestuurder van het fonds. Ze was bestuurslid namens de pensioengerechtigden. Gejo van den Enk werd na verkiezingen in 2024 aspirant-bestuurslid namens de pensioengerechtigden. Hij is per 1 juli 2025 bestuurder geworden als opvolger van Sylvia. Jannet Wiersma is per 1 april 2025 gestopt als lid van het verantwoordingsorgaan namens de werkgevers. Zij is opgevolgd door Toon Kets.

Hierbij onze dank aan Sylvia Lourens en Jannet Wiersma voor hun inzet de afgelopen jaren. We heten Gejo van den Enk en Toon Kets van harte welkom!

Els Janssen

voorzitter Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken

Meerjarenoverzicht

	2025	2024	2023	2022	2021
Aantallen					
Actieve deelnemers	9.450	8.951	8.497	7.964	7.242
Gewezen deelnemers	8.425	8.714	8.558	8.489	8.182
Pensioengerechtigden	9.255	8.989	8.545	8.166	7.757
Totaal	27.130	26.654	25.600	24.619	23.181
Aangesloten werkgevers	165	159	155	160	153
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Beleggingen					
Beleggingen voor risico pensioenfonds	0	2.595.941	2.392.487	2.153.276	2.783.173
Beleggingen voor risico deelnemers ¹⁾	2.599.591	0	0	0	0
Totaal beleggingen	2.599.591	2.595.941	2.392.487	2.153.276	2.783.173
Resultaat beschermingsrendement	-2,1%				
Resultaat overrendement	4,2%				
Rendement totaal beleggingsportefeuille	2,0%	10,3%	11,7%	-21,1%	5,6%
Procentuele kosten vermogensbeheer	0,18%	0,18%	0,18%	0,21%	0,19%
Procentuele transactiekosten	0,02%	0,03%	0,11%	0,06%	0,02%
Totale Procentuele kosten vermogensbeheer	0,20%	0,21%	0,29%	0,27%	0,21%

1) Is inclusief kortlopende vorderingen en liquide middelen inzake beleggingen en inclusief de kortlopende schulden inzake beleggingen.

	2025	2024	2023	2022	2021
Reserves					
Algemene reserve	0	288.851	219.895	90.970	221.869
Solvabiliteitsreserve	0	372.097	343.743	342.686	380.951
Overige reserves	40.510	0	0	0	0
Totaal Toetsvermogen	40.510				
Bestemmingsfondsen					
Solidariteitsfonds	182.656				
Compensatiedepot	0				
Totaal bestemmingsfondsen	182.656				
Totaal eigen vermogen	223.166	660.948	563.638	433.656	602.820
Voorzieningen					
Technische voorzieningen risico pensioenfonds	0	1.907.278	1.837.055	1.734.196	2.161.160
Voorziening operationele kosten	56.000	57.219			
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers	2.304.584	0	0	0	0
Overige technische voorzieningen	38.480	13.776	13.201	11.951	14.020
Voorziening pensioenverplichtingen herverzekerd	0	3.231	3.392	3.477	4.775
Totaal Voorzieningen	2.399.064	1.981.504	1.853.648	1.749.624	2.179.955
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers					
Premiebijdragen voor risico fonds	31.656	57.046	50.895	44.934	40.738
Premiebijdragen voor risico deelnemers	34.775	0	0	0	0
	66.431	57.046	50.895	44.934	40.738
Pensioenuitkeringen	89.999	73.494	69.240	59.076	54.508
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten					
Totaal	10.685	7.176	4.428	3.747	3.499
Per deelnemer en pensioengerechtigde	571	400	260	232	233
Solvabiliteit/ Dekkingsgraden					
Toetsvermogen (aanwezige solvabiliteit)	40.510				
Benodigde MVEV-reserve	10.751				
Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV)	100,46%	104,2%	104,2%	104,2%	104,1%
Dekkingsgraad	101,8%	133,4%	130,4%	124,8%	127,7%
Beleidsdekkingsgraad	n.v.t.	135,3%	130,7%	132,5%	123,4%
Vereiste dekkingsgraad	n.v.t.	118,8%	118,5%	119,6%	117,4%

Organisatie

Wat is POB?

POB is het pensioenfonds voor openbare bibliotheken. POB bestaat sinds 1957 en heeft Den Haag als statutaire vestigingsplaats. Meer informatie over POB vindt u op www.pob.eu.

Wat doet POB?

POB verzorgt de pensioenen van iedereen die is aangesloten. Dat zijn onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Deelnemers zijn werknemers die werken bij een openbare bibliotheek. Gewezen deelnemers zijn werknemers die in het verleden hebben gewerkt bij een openbare bibliotheek. Pensioengerechtigden zijn mensen die een uitkering van ons fonds ontvangen. Het bestuur weegt bij besluiten de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig af.

Bent u deelnemer van POB? Dan betaalt u samen met uw werkgever premie voor uw pensioen. Wij beheren en beleggen dit geld. Met de opbrengst betalen we pensioenen: ouderdomspensioen, partnerpensioen, wezenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen. Als u arbeidsongeschikt bent, bouwt u bij ons (gedeeltelijk) pensioen op zonder dat u daarvoor premie hoeft te betalen.

Verplichtstelling

POB is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds. Werkgevers die onder de verplichtstelling vallen, moeten zich aanmelden bij het fonds. Als fonds controleren we of alle werkgevers die onder deze verplichtstelling vallen, ook daadwerkelijk aangesloten zijn. In totaal zijn in 2025 157 organisaties aangesloten. Van deze organisaties zijn er 5 vrijwillig aangesloten. Daarnaast zijn in 2025 2 organisaties geheel vrijgesteld en 4 organisaties gedeeltelijk vrijgesteld. Ten slotte zijn er 8 organisaties zonder personeel aangesloten.

Vooruitlopend op de transitie per 1 juli 2025 heeft het fonds contact opgenomen met de vrijwillig aangesloten werkgevers om hen voor te lichten over de transitie. Met deze werkgevers is overeengekomen dat zij mee over gaan naar de nieuwe pensioenregeling bij POB.

Organisaties die samenwerken binnen POB

POB heeft een bestuur, een Raad van Toezicht en een Verantwoordingsorgaan.

Bestuur

Het bestuur bestaat uit minimaal vier personen. De helft wordt benoemd door het bestuur op voordracht van de werkgeversorganisatie. De andere helft bestaat uit vertegenwoordigers van de deelnemers en van de pensioengerechtigden. De vertegenwoordigers van de deelnemers worden benoemd door het bestuur op voordracht van de werknemersorganisaties FNV en CNV. De vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden wordt na verkiezingen door het bestuur benoemd.

Op dit moment bestaat het bestuur uit zes personen. Drie vertegenwoordigers van de werkgevers, twee van de werknemers en één van de pensioengerechtigden. In het organogram (pagina 15) kunt u zien hoe ons fonds is georganiseerd.

Het bestuur heeft de heer Gejo van den Enk per 1 juli 2025 benoemd tot bestuurslid namens de pensioengerechtigden. De heer Van den Enk is de opvolger van mevrouw Sylvia Lourens.

Bestuurscommissies

Het bestuur krijgt hulp van een aantal bestuurscommissies, namelijk:

- Beleggingscommissie
- Communicatiecommissie
- Dagelijks bestuur
- Pensioencommissie
- Risicomanagementcommissie

Het bestuur heeft de aspirantledencommissie per 1 juli 2025 opgeheven.

Externe adviseurs ondersteunen sommige commissies. De taken en bevoegdheden van de commissies staan in het huishoudelijk reglement. Verder heeft het fonds een eerstelijns risicomanager.

Daarnaast hadden we in verband met de transitie naar het nieuwe stelsel een werkgroep Wet toekomst pensioen (Wtp) ingesteld. Ook was er een werkgroep met sociale partners ingesteld voor de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Deze werkgroepen zijn in de loop van 2025 beëindigd.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (RvT) verzorgt het intern toezicht bij ons fonds. Zijn taken en bevoegdheden staan beschreven in onze statuten en in het reglement van de RvT. Dat geldt ook voor zijn samenstelling, (her)benoeming en werkwijze. De RvT bestond in 2025 uit drie leden, net als in voorgaande jaren. Mevrouw Paulien Siegman heeft de rol van voorzitter. Zij is per 1 juli 2025 herbenoemd in haar functie. De heer Ernst Hagen en mevrouw Veronique Achmad zijn lid.

Een samenvatting van het rapport van de Raad van Toezicht vindt u op pagina 63.

Verantwoordingsorgaan

De taken en bevoegdheden, samenstelling, benoeming en werkwijze van het Verantwoordingsorgaan (VO) staan in de statuten van ons fonds en in het reglement van het VO. Het bestuur heeft in 2025 besloten tot herbenoeming van de heer Nico Foppen als lid van het VO namens de deelnemers. Mevrouw Jannet Wiersma, lid van het VO namens de werkgevers, is per 1 april 2025 afgetreden. Als haar opvolger benoemde het bestuur de heer Toon Kets. Per 1 januari 2026 volgt mevrouw Wieb Broekhuijsen de heer Pravin Ori op als voorzitter van het VO.

Het oordeel van het VO over het gevoerde beleid vindt u op pagina 67.

Bestuur per 31 december 2025

Geboortejaar

Benoemd namens de werknemersorganisatie

FNV resp. CNV		
Mevr. M. de Boer-Spoelstra		1978
Dhr. W.L.M. Schapendonk-van Horne	secretaris	1968

Benoemd namens de Vereniging Openbare Bibliotheken

Mevr. E.H. Janssen	voorzitter	1971
Mevr. M.N. Kulk-Romein		1985
Dhr. V.W. van Nunspeet		1990

Benoemd als vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden

Dhr. G.J. van den Enk		1959
-----------------------	--	------

Raad van Toezicht

Geboortejaar

Dhr. E.E. Hagen		1970
Mevr. P. Siegman	voorzitter	1969
Mevr. V. Achmad		1984

Verantwoordingsorgaan

Mevr. A. den Draak	werknemerslid, secretaris	1959
Dhr. N. Foppen		1966
Mevr. W. Broekhuijsen		1960
Dhr. P. Ori	werknemerslid, voorzitter	1983
Dhr. M. Bruggeman		1954
Dhr. A. Kets		1960

Beleggingscommissie

Dhr. W.L.M. Schapendonk-van Horne	voorzitter tot 1 januari 2026
Dhr. V.W. van Nunspeet	voorzitter vanaf 1 januari 2026
Mevr. M. de Boer-Spoelstra	

Communicatiecommissie

Mevr. M.N. Kulk-Romein	voorzitter
Dhr. V.W. van Nunspeet	
Dhr. G.J. van den Enk	

Dagelijks bestuur

Mevr. E.H. Janssen	voorzitter
Dhr. W.L.M. Schapendonk-van Horne	secretaris

Pensioencommissie

Mevr. M. de Boer-Spoelstra	voorzitter
Dhr. W.L.M. Schapendonk-van Horne	
Dhr. G.J. van den Enk	

Risicomanagementcommissie

Mevr. E.H. Janssen	voorzitter
Mevr. M.N. Kulk-Romein	

Missie, visie en strategische doelstellingen

Missie

Wij voeren de pensioenregeling uit die werkgevers en werknemers in de bibliotheeksector samen hebben afgesproken. Uw pensioenregeling is bij ons in goede handen. Wij zorgen voor een betrouwbare, kostenbewuste en toekomstbestendige pensioenuitvoering.

Visie

Wij streven naar een zo goed mogelijk pensioen, met zo min mogelijk risico op pensioenverlagingen. We sluiten zo veel mogelijk aan bij het sociaal-maatschappelijke karakter van onze sector.

Strategie

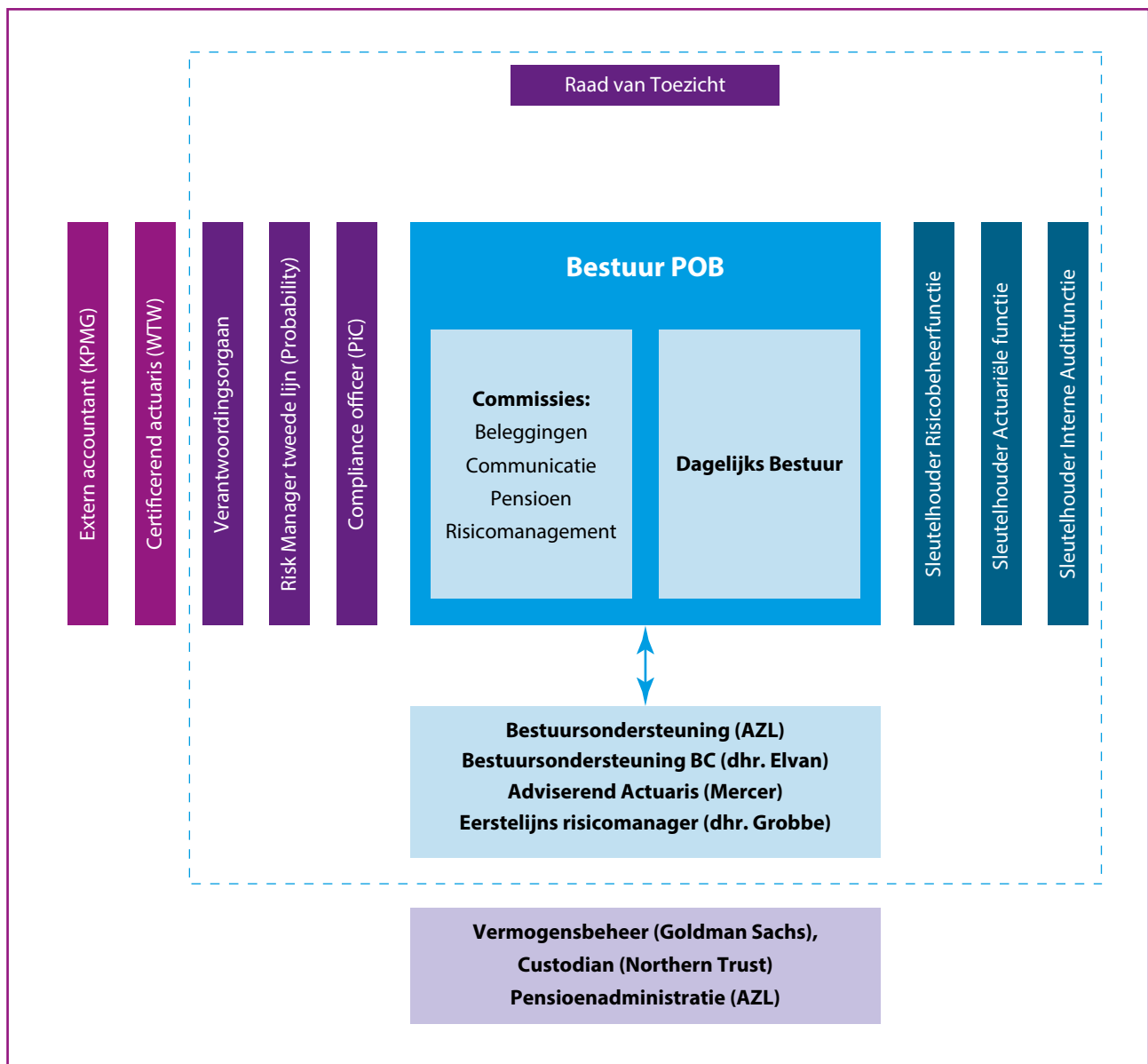
- We zijn eerlijk en communiceren open en tijdig over de mogelijkheden en risico's van de pensioenregeling.
- We werken samen met werkgevers en werknemers in de sector.
- We staan open voor kritiek en leren van signalen en klachten van werkgevers en deelnemers.
- Ons beleggingsbeleid sluit aan bij de risicohouding en de maatschappelijke betrokkenheid van onze (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.
- We wegen kosten, risico's en opbrengsten continu tegen elkaar af.
- We investeren in IT-ontwikkelingen die leiden tot (kosten)efficiëntie, toekomstbestendigheid van de uitvoering en gebruikersgemak.

Strategische doelstellingen

We zorgen voor pensioenvoorzieningen bij ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid voor (gewezen) deelnemers en voor hun nabestaanden binnen de grenzen van onze financiële mogelijkheden.

We streven naar een pensioen van circa 90% van de gemiddelde nominale pensioengrondslag op de pensioendatum, op basis van 42 dienstjaren. Deze pensioendoelstelling willen we met een voldoende mate van zekerheid realiseren. Dit past bij de pensioenambitie van 70% van de gemiddelde (prijs)geïndexeerde pensioengrondslag, zoals de sociale partners die hebben bepaald.

Organogram

Evenwichtige belangenafweging

We hebben ons fonds zodanig ingericht dat we bij de besluitvorming de belangen van alle doelgroepen evenwichtig afwegen. Hiervoor heeft het bestuur een kader vastgesteld dat handvatten biedt voor de invulling van een evenwichtige belangenafweging.

Verslag van het bestuur

Beleidsplan

We hebben in ons beleidsplan doelstellingen geformuleerd die we jaarlijks evalueren. De belangrijkste onderwerpen uit 2025 volgen hieronder.

1. Implementatie van de Wet toekomst pensioen (Wtp)

POB doorliep alle stappen die nodig zijn om per 1 juli 2025 over te gaan naar de solidaire premieregeling. Hiervoor zijn in 2024 alle stukken die daarvoor nodig zijn bij De Nederlandsche Bank (DNB) ingediend. Vanuit onze regierol hebben we in 2025 het VO en de RvT regelmatig op de hoogte gehouden en in de besluitvorming betrokken waar dit nodig was. In de eerste helft van 2025 lag de nadruk op de voorbereiding van het correct overbrengen van de pensioenaanspraken en -rechten naar de nieuwe pensioenregeling. Ook de communicatie daarover naar al onze deelnemers en de aangesloten werkgevers vroeg veel aandacht. In verband met het overbrengen van de pensioenaanspraken naar de nieuwe pensioenregeling hebben we de verdere ontwikkeling van het IT-systeem van de pensioenadministrateur nauwlettend gevolgd. Met de vermogensbeheerder en de pensioenadministrateur hebben we stappen doorlopen zodat de beleggingen tijdig gereed waren voor het nieuwe pensioencontract. Hierbij hoorde ook ervoor te zorgen dat de koppeling van gegevens tussen de vermogensbeheerder en de pensioenadministrateur tijdig was ingericht en goed functioneerde. De overstap naar de nieuwe pensioenregeling wordt hieronder verder toegelicht.

Vanaf de tweede helft van 2025 voeren we de nieuwe pensioenregeling uit. We monitoren de uitvoering hiervan nauwgezet in overleg met de pensioenadministrateur en de vermogensbeheerder. Goede communicatie voor onze deelnemers en werkgevers is voor ons erg belangrijk en daar hebben wij veel aandacht aan besteed.

Tenslotte hebben we ons gericht op de bestuurlijke organisatie onder de Wet toekomst pensioen (Wtp). Een punt van aandacht bleef hierbij de gewenste en noodzakelijke tijdsbelasting van de individuele bestuurders. Vanaf 2026 zal het bestuur het bestuursmodel opnieuw bekijken zodat dit past bij de situatie na de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Ook zal het bestuur kijken of de commissies eventueel anders ingericht kunnen worden en naar de opzet van de bestuursondersteuning. Wij zijn hier in de tweede helft van 2025 mee begonnen.

2. Aanscherpen Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleidsdocument

Het bestuur wil het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen zo goed mogelijk laten aansluiten bij de voorkeuren van de deelnemers van POB. Het bestuur heeft in 2025 de deelnemers gevraagd naar hun voorkeuren voor de beleggingen om daarvan een representatief beeld te krijgen. Daarnaast hebben we de aandachtspunten die uit de antwoorden op de vragenlijsten naar voren kwamen in twee focusgroepen verdiept. Met de uitkomsten hiervan wil het bestuur het beleid aanscherpen zodat het beter aansluit bij de voorkeuren van de deelnemers. Dit pakken wij in 2026 verder op.

Overstap naar de nieuwe pensioenregeling

Wij zijn op 1 juli 2025 overgestapt naar het nieuwe pensioenstelsel. De pensioenregeling die wij sindsdien uitvoeren is een solidaire premieregeling. Deze overstap is het resultaat van een lang traject waarin wij intensief hebben samengewerkt met de sociale partners, ons VO, onze RvT en onze dienstverleners.

Toen onze nieuwe pensioenregeling inging, zijn de pensioenen die tot dat moment in de oude pensioenregeling waren opgebouwd, omgezet naar persoonlijk kapitaal in de nieuwe pensioenregeling. Dit omzetten heet ook wel 'invaren'. Na een zorgvuldig doorlopen proces besloot het bestuur op 20 augustus 2024 om in te varen. We hebben ons implementatieplan en voornemen tot invaren op 29 augustus 2024 voorgelegd aan DNB. DNB bevestigde op 14 mei 2025 geen verbod op invaren op te leggen. Deze positieve uitkomst heeft ertoe geleid dat wij op 1 juli 2025 konden overgaan naar de nieuwe pensioenregeling én dat wij de pensioenen die tot dat moment waren opgebouwd konden omzetten in persoonlijk kapitaal in de nieuwe regeling. DNB had wel een paar bevindingen die de overgang naar de nieuwe pensioenregeling niet in de weg stonden. Dit betrof de risicohouding, de solidariteitsreserve en de spreidingsmethodiek uitkeringsfase.

Naar de mening van DNB hadden we voor 1 juli 2025

- a) niet voldaan aan alle wettelijke vereisten voor het vaststellen van de risicohouding, het daarop gebaseerde beleggingsbeleid en de toedelingsregels voor het beleggingsrisico: we hebben de methodiek voor de vaststelling van de risicohouding naar aanleiding van deze bevinding van DNB gewijzigd;
- b) niet voldaan aan alle wettelijke vereisten voor de inrichting van de solidariteitsreserve: we hebben de maatstaf voor de evenwichtigheid naar aanleiding van deze bevinding van DNB gewijzigd door er een pessimistisch scenario in op te nemen. Ook hebben wij de onderbouwing van de manier waarop we de solidariteitsreserve hebben ingericht verder uitgewerkt en hebben we ons beleid met betrekking tot deze reserve op een paar punten aangepast;
- c) niet voldaan aan de wettelijke vereisten voor het vastleggen van de spreidingsmethodiek in de uitkeringsfase: we hebben rekening gehouden met de opmerkingen van DNB in de vastlegging van de spreidingsmethodiek.

We hebben DNB geïnformeerd over de manier waarop we deze bevindingen hebben opgevolgd.

Hieronder leest u hoe wij tot de besluiten over de nieuwe pensioenregeling en het invaren zijn gekomen, wat de belangrijkste punten zijn uit de nieuwe pensioenregeling en hoe wij het pensioenvermogen dat op de overgangdatum beschikbaar was hebben verdeeld.

1. Het transitieplan van de sociale partners

Vanwege de invoering van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) moest de pensioenregeling van de sector Openbare Bibliotheken worden aangepast. De sociale partners besloten in augustus 2023 hoe de nieuwe pensioenregeling eruit zou gaan zien. Zij hebben POB op 10 oktober 2023 in een transitieplan drie verzoeken gedaan:

- Het verzoek om de nieuwe pensioenregeling te gaan uitvoeren.
- Het verzoek om pensioenen die nog tot de overstapdatum in het fonds zouden worden opgebouwd over te brengen naar de nieuwe pensioenregeling (invaren).
- Het verzoek om deelnemers te compenseren die nadeel ondervinden van de afschaffing van de zogenoemde doorsneesystematiek.

Het transitieplan staat op onze website, samen met verschillende samenvattingen. De sociale partners legden op 7 oktober 2024 nog aanvullende afspraken vast in een addendum bij het transitieplan. Ook dit addendum staat op onze website.

In het transitieplan staat verder een beschrijving van de gewijzigde pensioenovereenkomst. Ook staat in het plan hoe de compensatie vorm moest krijgen. De sociale partners hebben in dit plan vastgelegd welke keuzes zij maakten met daarbij de overwegingen. Ook staan in het plan berekeningen die de basis vormden voor het wijzigen van de pensioenregeling. De sociale partners legden in het plan vast hoe moet worden omgegaan met de pensioenen die tot de transitiedatum opgebouwd zijn. In het transitieplan geven de sociale partners aan waarom de overstap volgens hen evenwichtig is.

De sociale partners koppelden hun oordeel en hun besluiten aan deze doelen:

- Behoud van solidariteit en ontzorgen van deelnemers, gewezen deelnemers en pensioen- en andere aanspraakgerechtigden.
- Een verplichte pensioenregeling die voorziet in de behoefte vanuit de relevante arbeidsmarkt en die deelnemers verzekert bij overlijden en arbeidsongeschiktheid.
- Een pensioenambitie van 70% van de gemiddelde (prijs)geïndexeerde pensioengrondslag.
- Het zoveel mogelijk voorkomen van dalingen van het ingegaan pensioen; het ingegaan pensioen zoveel mogelijk op peil en stabiel houden. Daarnaast is de verwachte pensioenuitkering op de dag na de overstap gelijk of hoger dan de pensioenuitkering van voor de overstap.
- Zoveel mogelijk compensatie bieden als het pensioen in de nieuwe pensioenregeling achteruit gaat door de afschaffing van de doorsneesystematiek.
- De nieuwe pensioenregeling moet goed uit te voeren en goed uit te leggen zijn; streven naar eenvoud en zo weinig mogelijk complexiteit.
- Het hanteren van een uitkeringscollectief zodat alle ingegane pensioenen jaarlijks met hetzelfde percentage stijgen of dalen. Ook de voorspelbaarheid van de pensioenuitkering voor bijna gepensioneerden vergroten;
- Als dat nodig is, een toekomstige premiewijziging vaststellen en de verdeling tussen werkgevers en werknemers bepalen;
- Herverdeling van geld tussen generaties beperken.

2. Toets: is het uitvoerbaar?

Sociale partners hebben in het transitieplan gekozen voor de solidaire premiereregeling. Uitgangspunt daarbij: solidariteit tussen de verschillende generaties en tussen de verschillende doelgroepen binnen POB. Wij hebben de solidaire premiereregeling getoetst om te beoordelen of POB de opdracht van sociale partners kan uitvoeren. Wij hebben de volgende vragen getoetst:

- Sluit de gewijzigde pensioenregeling aan bij de doelstellingen en uitgangspunten van POB en is de pensioenambitie haalbaar? Hierbij hebben wij ook gekeken naar:
 - de uitvoerbaarheid en de uitlegbaarheid van de nieuwe pensioenregeling;
 - de mate van solidariteit van de nieuwe pensioenregeling;
 - of de nieuwe pensioenregeling tegen aanvaardbare kosten kan worden uitgevoerd;
 - of alle belanghebbenden bij POB zich door de overgang naar de nieuwe pensioenregeling inclusief het invaren evenwichtig vertegenwoordigd kunnen voelen.
- Past de financiële opzet van de gewijzigde pensioenregeling binnen de risicohouding van POB?
- Is de nieuwe pensioenregeling niet in strijd met wet- en regelgeving?
- Kan de nieuwe pensioenregeling beheerst en integer uitgevoerd worden? Daarbij hebben wij onder meer gekeken naar de datakwaliteit, de technische uitvoerbaarheid, de uitlegbaarheid en de kostenefficiëntie van (de uitvoering van) de nieuwe pensioenregeling. Voor deze beoordeling hebben wij nauw samengewerkt met onze uitvoerders op het gebied van pensioenadministratie en vermogensbeheer. Wij hebben geconcludeerd dat de nieuwe pensioenregeling per 1 juli 2025 beheerst en integer kon worden uitgevoerd.

3. Toets: is het evenwichtig?

Een van de belangrijkste onderwerpen is de evenwichtigheid van de transitie naar de gewijzigde pensioenregeling en de evenwichtigheid van het invaren. Om die evenwichtigheid te beoordelen hebben wij kwalitatieve en kwantitatieve uitgangspunten geformuleerd. Voor ons waren deze kwalitatieve uitgangspunten maatgevend:

- de opgebouwde pensioenen zijn direct voor en direct na de transitie ten minste gelijk;
- de verwachte pensioenen zijn direct voor en direct na de overstap ten minste gelijk;
- er is een adequate regeling voor compensatie vanwege het afschaffen van de doorsneesystematiek van de huidige pensioenregeling; de volledige compensatie kan worden toegekend als de dekkingsgraad op het moment van invaren minstens 103% is;
- de nieuwe pensioenregeling kent vanaf de start een adequate solidariteitsreserve.

We hebben kwantitatieve analyses beoordeeld. We hebben hierbij gekeken naar de verwachte pensioenuitkering (in slecht weer, mediaan en goed weer) en naar netto profijt. Netto profijt meet het verschil tussen de verwachte pensioenuitkering en de ingelegde premie, en laat zien welke leeftijdsgroepen er ten opzichte van de oude pensioenregeling op voor- of achteruitgaan door de overgang naar het nieuwe stelsel. Daarbij hebben wij steeds gekeken of voor groepen belanghebbenden geen onevenredig nadeel ontstaat. De analyses en de bijbehorende uitkomsten op deze uitgangspunten leiden volgens ons tot een evenwichtige overstap van de huidige naar de nieuwe pensioenregeling.

Ook is gekeken of de verschillende groepen (deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden) zich evenwichtig vertegenwoordigd kunnen voelen. Per groep zijn hiertoe bandbreedtes opgesteld voor zowel netto profijt als vervangingsratio's (verwacht pensioen). Wij hebben de samenhang tussen de doelen, maatstaven, bandbreedtes en voorrangsregels van het pensioenfonds en de doelstellingen van sociale partners in kaart gebracht.

4. Rol van VO en RvT

Tijdens het proces van beoordelen en besluitvorming hebben wij het VO en de RvT van POB steeds betrokken. Het VO heeft wettelijke adviesrechten en de RvT heeft wettelijke goedkeuringsrechten. Het VO en de RvT hebben dan ook advies respectievelijk goedkeuring gegeven op de volgende (voorgenomen) besluiten van het bestuur van POB:

- het deelbesluit over het omzetten van de pensioenen die tot en met 30 juni 2025 in de toen geldende pensioenregeling opgebouwd waren naar persoonlijke kapitalen in de nieuwe pensioenregeling (invaren);
- het deelbesluit over de regeling voor compensatie;
- het deelbesluit over het inrichten van de solidariteitsreserve;
- het deelbesluit voor het aanpassen van de ondergrens van het netto profijt effect en het voornemen tot herverdelen we onder die ondergrens zouden komen;
- het besluit over de financiële opzet van de nieuwe pensioenregeling als geheel en de evenwichtigheid daarvan.

Het VO heeft positief geadviseerd over de voorgenomen besluiten van het bestuur over deze onderwerpen. Wij hebben de bevindingen en aandachtspunten van het VO beoordeeld. Waar nodig hebben we onze voorgenomen besluitvorming vervolgens aangevuld of bijgesteld. Wij hebben de RvT laten weten hoe wij dat hebben gedaan. De RvT heeft vervolgens de besluitvorming over deze onderwerpen goedgekeurd. Wij hebben de bevindingen en aandachtspunten van de RvT beoordeeld en meegenomen in onze definitieve besluitvorming.

Ook over de risicohouding hebben wij overlegd met het VO en met de RvT. Na dit overleg hebben wij de risicohouding vastgesteld.

Wij hebben de sleutelfunctiehouder risicobeheer en de sleutelfunctiehouder actuariael gevraagd naar hun mening over diverse onderwerpen. Hun inbreng hebben wij gedeeld met het VO en met de RvT en wij hebben deze in onze voorgenomen besluitvorming meegewogen.

5. Het besluit om over te gaan naar de nieuwe regeling én om in te varen

Na dit proces hebben wij besloten om de solidaire premiereregeling per 1 juli 2025 te gaan uitvoeren. Ook hebben wij besloten om op die datum de pensioenen die in de vorige pensioenregeling waren opgebouwd, in te varen en om te zetten in persoonlijke kapitalen in de solidaire premiereregeling. Daarbij hebben wij op deze punten anders besloten dan de afspraken in (het addendum op) het transitieplan:

- bij de vraag of de overstap van de vorige naar de nieuwe pensioenregeling evenwichtig is, hebben wij relatief meer gewicht toegekend aan de maatstaf netto profijt;
- de ondergrens voor het netto profijt effect is aangepast naar -5% voor alle deelnemersgroepen en alle leeftijden in alle scenario's;
- in beginsel wordt vermogen herverdeeld na toepassing van de standaardregel bij invaren als het netto profijt effect van de overstap van de vorige naar de nieuwe pensioenregeling lager uitkomt dan de ondergrens van -5%.

Dit besluit hebben wij genomen op basis van nadere inzichten, opgedaan naar aanleiding van de beoordeling van ons invaarverzoek door De Nederlandsche Bank (DNB).

Wij hebben onze besluitvorming en de manier waarop wij ons voorbereidden op de overgang naar de nieuwe pensioenregeling en het invaren, vastgelegd in ons implementatieplan. Op 20 augustus 2024 hebben we het implementatieplan vastgesteld en op 29 augustus 2024 hebben we het ingediend bij DNB. De inhoudelijke beoordeling van de invaarmelding door DNB bracht ons tot nadere inzichten. Vervolgens hebben wij besloten het eerder vastgestelde beleid voor de overgang naar en uitvoering van de nieuwe pensioenregeling op bepaalde onderdelen te verduidelijken of aan te passen. Op 10 juni 2025 hebben wij dan ook een addendum bij het implementatieplan vastgesteld. Belangrijk deel hiervan is de vastlegging van de besluiten om af te wijken van het transitieplan.

Net als het transitieplan en het bijbehorende addendum, vindt u ook het implementatieplan en het addendum daarbij op onze website: www.pob.eu.

Als resultaat van dit zorgvuldig doorlopen proces heeft DNB op 14 mei 2025 besloten om geen verbod tot invaren op te leggen. Wij hebben vervolgens op 2 juni 2025 vastgesteld dat:

- onze fiduciair vermogensbeheerder en onze pensioenadministrateur operationeel gereed waren om de nieuwe pensioenregeling per 1 juli 2025 uit te voeren;
- de datakwaliteit van een voldoende niveau was, dat dit bijdraagt aan een beheerste overstap en volstaat voor het invaren, en dat
- het gehele implementatieplan, voor zover op dat moment mogelijk, volledig en succesvol was uitgevoerd.

Wij hebben de sociale partners over ons besluit geïnformeerd. Dat hebben wij gedaan met een opdrachtbevestiging. Daarin hebben wij bevestigd dat wij het verzoek van de sociale partners inwilligen om de nieuwe pensioenregeling uit te gaan voeren en de opgebouwde pensioenen in te varen in deze nieuwe pensioenregeling.

De nieuwe pensioenregeling is ingegaan op 1 juli 2025 en op deze datum zijn de pensioenen die tot dat moment in de vorige pensioenregeling waren opgebouwd, omgezet naar persoonlijke kapitalen in de nieuwe solidaire premiereregeling.

6. Kenmerken nieuwe pensioenregeling

De sociale partners hebben de kenmerken van de nieuwe pensioenregeling in het transitieplan vastgelegd. Wij hebben dit verder uitgewerkt in een nieuw pensioenreglement. De belangrijkste kenmerken van deze nieuwe pensioenregeling zijn:

Pensioensysteem	Solidaire premieregeling
Financiering	Maandelijks bruto premie tot uiterlijk de AOW-leeftijd van de deelnemer
Toetredingsleeftijd	Geen
Pensioenrichtleeftijd	AOW-leeftijd
Partnerpensioen bij overlijden na pensioneren	Maximaal 70% van het ouderdomspensioen.
Wezenpensioen bij overlijden na pensioneren	Verzekerd op risicobasis; 20% van het partnerpensioen.
Partnerpensioen bij overlijden vóór de pensioendatum	Verzekerd op risicobasis; 35% van het pensioengevend salaris. Dit partnerpensioen wordt uitgekeerd tot de partner overlijdt.
Tijdelijk partnerpensioen bij overlijden vóór de pensioendatum	Verzekerd op risicobasis; de bruto AOW-uitkering per 1 januari voor een gehuwde. Dit tijdelijk partnerpensioen wordt uitgekeerd tot de partner de AOW-leeftijd bereikt of eindigt eerder, als de partner eerder overlijdt.
Wezenpensioen bij overlijden vóór de pensioendatum	Verzekerd op risicobasis; 14% van het pensioengevend salaris. Dit wezenpensioen wordt uitgekeerd tot de wees 25 jaar wordt.
Arbeidsongeschiktheidspensioen	Verzekerd op risicobasis; een aanvulling op de WIA-uitkering van 70% van het verschil tussen het pensioengevend salaris en het maximumsalaris waarmee het UWV rekent. Het arbeidsongeschiktheidspensioen wordt uitgekeerd tot de arbeidsongeschikte deelnemer de AOW-leeftijd bereikt.
Franchise	Minstens het bedrag zoals omschreven in artikel 18a lid 3 onder a Wet op de loonbelasting 1964 en zoals dit op 1 januari van het betreffende jaar geldt (het fiscaal minimum).
Pensioengevend salaris	Dit omvat: bruto maandsalaris, vakantiegeld, eindejaarsuitkering. Wijzigingen in het vaste bruto salaris tijdens het jaar tellen mee vanaf de dag dat ze ingaan.
Maximum pensioengevend salaris	Zoels bedoeld in artikel 18ga van de Wet op de loonbelasting 1964.
Pensioengrondslag	Gelijk aan het (maximum) pensioengevend salaris minus de franchise.
Deeltijdpercentage	<ul style="list-style-type: none"> – Voor de bruto premie geldt het actuele deeltijdpercentage. – Voor de dekking van partner- en wezenpensioen en arbeidsongeschiktheidspensioen geldt het gemiddelde deeltijdpercentage over de voorgaande twaalf maanden.

Pensioensysteem	Solidaire premieregeling
Flexibiliseringsmogelijkheden	De (gewezen) deelnemer heeft de volgende keuzes: <ul style="list-style-type: none"> – Ouderdomspensioen eerder of later laten ingaan – In deeltijd met pensioen gaan – Een aandeel voor ouderdomspensioen in de gezamenlijke pensioenpot ruilen voor partnerpensioen – Tijdelijk een hoger of een lager ouderdomspensioen
Voortzetting risicodekkingen nabestaandenpensioen na beëindiging deelname	Eindigt de deelname dan loopt de risicodekking voor partner- en wezenpensioen 3 maanden door, onder voorwaarden. Deze periode is langer als de gewezen deelnemer recht heeft op WW of Ziektewet.
Vrijwillige voortzetting opbouw en risicodekkingen	Eindigt de deelname dan kan de gewezen deelnemer onder voorwaarden aansluitend maximaal 3 jaar de volledige bruto premie blijven betalen.
Vrijwillige voortzetting risicodekkingen nabestaandenpensioen tot de pensioendatum	De risicodekkingen voor partner- en wezenpensioen kunnen onder voorwaarden tot de pensioendatum doorlopen waarbij deze worden betaald uit het persoonlijk kapitaal van de deelnemer.
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid blijft de deelnemer geheel of gedeeltelijk pensioen opbouwen, in lijn met de mate van arbeidsongeschiktheid die het UWV vaststelt (vrijstelling op basis van 6 WIA-klassen arbeidsongeschiktheid). Hiervoor betaalt de deelnemer geen premie. Deze pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid is gelijk aan de bruto premie minus de risicopremies wegens arbeidsongeschiktheid. De deelnemer blijft verzekerd voor (tijdelijk) partnerpensioen en wezenpensioen alsof de deelnemer was blijven werken voor het arbeidsongeschikte deel. Het pensioengevend salaris voor deze pensioenopbouw wordt jaarlijks per 1 januari verhoogd met de algemene structurele ontwikkeling van de lonen volgens de cao voor de branche openbare bibliotheken.
Jaarlijkse aanpassing van het ingegane pensioen (variabel pensioen)	Elk jaar wordt de hoogte van de ingegane pensioenen opnieuw vastgesteld met de gegevens van 31 december van het voorgaande jaar. Uiterlijk op 1 maart krijgen de pensioengerechtigden informatie over de hoogte van hun pensioen. Vanaf 1 april ontvangen zij het aangepaste bedrag. In het pensioenreglement staat uitgebreid beschreven hoe de uitkering jaarlijks wordt vastgesteld.
Solidariteitsreserve	Doel hiervan is onder meer te voorkomen dat ingegane pensioenen moeten worden verlaagd bij financiële tegenvallers.
Opgebouwd pensioen tot 1 juli 2025	De opgebouwde ouderdoms-, partner- en wezenpensioenen zijn per 1 juli 2025 omgezet in persoonlijk kapitaal.

Pensioensysteem	Solidaire premieregeling
Compensatie voor afschaffing doorsneesystematiek	Voor deelnemers die op 30 juni 2025 pensioen opbouwden in ons fonds en die naar verwachting nadeel ondervinden van de overstap naar de nieuwe pensioenregeling doordat de doorsneesystematiek is afgeschaft, is op 1 juli 2025 compensatie aan het persoonlijk kapitaal toegevoegd.

7. Verdeling pensioenvermogen op invaardatum

Op 1 juli 2025, het moment van invaren, hebben wij het pensioenvermogen dat op dat moment beschikbaar was, verdeeld. Dit was onderdeel van het omzetten van de pensioenen.

Om de pensioenen bij invaren goed om te kunnen zetten is een hoge datakwaliteit erg belangrijk. De datakwaliteit moet volledig, geschikt en juist zijn. Hiertoe hebben wij de stappen doorlopen van het Kader Datakwaliteit van de Pensioenfederatie. Dit proces hebben wij laten onderzoeken door een externe accountant. Deze accountant heeft op 22 april 2024 een rapport opgeleverd waarin de resultaten van het onderzoek zijn gedocumenteerd. Dit rapport betreft de bevindingen naar aanleiding van de "agreed upon procedures" (AUP).

Mede op basis van het rapport van de externe accountant en ook onze eigen onderzoeken hebben wij geconstateerd dat we het Kader datakwaliteit succesvol hebben doorlopen: de resultaten van de werkzaamheden en onderzoeken die op basis van het Kader Datakwaliteit zijn uitgevoerd, geven een representatief beeld van de datakwaliteit.

Omdat de kwaliteit van de data in de pensioenadministratie erg belangrijk is, hebben wij in het 1e kwartaal van 2025 extra analyses uitgevoerd in de 'stay clean' fase. Dit waren onze conclusies op 2 juni 2025 op basis van de ontvangen rapportage, de overige in dit kader uitgevoerde werkzaamheden en de rapportages van de herstelacties naar aanleiding van het onderzoek naar de datakwaliteit:

- de datakwaliteit is van voldoende niveau;
- dit draagt bij aan een beheerste overstap naar de nieuwe pensioenregeling;
- dit volstaat voor het invaren per 1 juli 2025.

Op basis van de data in onze administratie hebben wij de waarde van de pensioenen die tot en met 30 juni 2025 opgebouwd waren, per 1 juli 2025 omgezet in persoonlijke kapitalen. Dit is gedaan voor de (gewezen) deelnemers, pensioen- en andere aanspraakgerechtigden. Deze persoonlijke kapitalen zijn ondergebracht in de nieuwe pensioenregeling (invaren). Om dit goed te kunnen doen zijn naast de datakwaliteit, ook de kwaliteit van de IT-structuur van de pensioenadministrateur en de kwaliteit van de invaarberekeningen erg belangrijk. Wij hebben daarom in de periode rond het invaren uitgebreid aandacht besteed aan de IT-readiness van de pensioenadministrateur. Ook was er veel aandacht voor het vaststellen van prudente grondslagen en uitgangspunten voor de invaarberekeningen. Hiervoor hebben wij de stappen doorlopen die de Pensioenfederatie heeft beschreven in het Servicedocument Toetsmoment 2 (TM2). Toetsmoment 2 ziet op het verdelen van het pensioenvermogen op de invaardatum en op het omzetten van de opgebouwde pensioenen in persoonlijke kapitalen.

Wij hebben in het implementatieplan uitgewerkt hoe het fondsvermogen wordt verdeeld. Hierbij hebben we de afspraken in acht genomen die de sociale partners in het transitieplan hebben vastgelegd. We gaan allereerst uit van de stand van het pensioenvermogen van POB op 30 juni 2025. Uit dit pensioenvermogen moeten nog een aantal bedragen onttrokken worden. Dan is bekend welk pensioenvermogen voor deelnemers beschikbaar is:

De bedragen in onderstaand overzicht zijn in duizenden euro's.

Vermogensvaststelling invaren

Eigen vermogen per 30 juni 2025	742.969
Technische voorzieningen per 30 juni 2025	1.847.180

Aanwezig pensioenvermogen 30-6-2025	2.590.149
--	------------------

Aanwezig pensioenvermogen op 1 juli 2025	2.590.149
---	------------------

De vermogensverdeling is als volgt:

- MVEV-reserve	10.485
- Operationele reserve	35.103
- Biometrische reserves	26.322

Toetsvermogen:	71.910
-----------------------	---------------

- Solidariteitsreserve	181.311
- Compensatiereserve	65.735 ¹⁾

Bestemmingsfondsen:	247.046
----------------------------	----------------

- Voorziening voor operationele kosten	56.000
- Overige technische voorzieningen	1.495

Technische voorzieningen:	57.495
----------------------------------	---------------

- Beschikbaar voor persoonlijke kapitalen	2.213.698
---	-----------

Voorziening voor risico deelnemers:	2.213.698
--	------------------

Totaal	2.590.149
---------------	------------------

Het pensioenvermogen dat voor deelnemers beschikbaar is, is dus het aanwezig pensioenvermogen bij invaren minus de vastgestelde reserves en overige vermogensposten. Afgezet tegen de technische voorzieningen (TV) voor het invaren, is dit 124,498%. Er is dus 24,498% beschikbaar voor het verhogen van de invaarkapitalen bij invaren. Dit wordt toebedeeld op basis van de kasstroom, waarbij rekening gehouden wordt met een onderliggende spreidingstermijn van 10 jaar. Dit betekent niet dat alle persoonlijke kapitalen en uitkeringen met dit percentage zijn verhoogd. Bij het verhogen van de kapitalen bij invaren is rekening gehouden met onder andere de leeftijd, wat kan leiden tot een iets hoger of lager percentage.

1) Deze Compensatiereserve is direct na het bepalen van de invaarberekeningen toebedeeld aan het voor risico van de deelnemers beschikbare vermogen. Het totaal van de beschikbare pensioenvermogens 1-7-2025 bedraagt derhalve $2.213.698 + 65.736 = 2.279.433$.

De extra verhoging van de persoonlijke kapitalen bij invaren is vastgesteld op basis van de standaardregel. Deze bestaat uit de volgende berekeningen in deze vaste volgorde:

1. vaststellen van de contante waarde van alle opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten;
2. vaststellen van de contante waarde van de aanpassingskasstromen;
3. vaststellen van de schalingsfactor voor de aanpassingskasstroom; en
4. vaststellen van het vermogen of kapitaal dat voor de pensioenuitkering bestemd is.

Het invaren volgt de standaardmethode zoals beschreven in artikel 21 van de Regeling Pensioenwet. Daarbij wordt de (standaard) spreidingstermijn van 10 jaar toegepast. Wij hebben in het implementatieplan beschreven en onderbouwd waarom POB de standaardregel met deze spreidingstermijn toepast.

Nadat de standaardregel toegepast is, is het volgens artikel 150n lid 6 van de Pensioenwet mogelijk om, onder voorwaarden, het pensioenvermogen te herverdelen. Maar alleen als dit de evenwichtigheid vergroot. POB heeft deze mogelijkheid gebruikt. Wij hadden besloten om de ondergrens voor het netto profijt effect te stellen op -5% voor alle deelnemersgroepen en alle leeftijden in alle scenario's. Na het toepassen van de standaardregel bij invaren waren er deelnemers van wie het netto profijt effect van de overstap naar de nieuwe pensioenregeling lager werd dan de ondergrens van -5%. Voor hen hebben we vermogen herverdeeld, zodat hun netto profijt effect ten minste gelijk is aan -5%. Wij hebben hiertoe leeftijds- en statusafhankelijke opslag- en afslagpercentages vastgesteld die in de invaarberekening zijn toegepast. De herverdeling heeft een beperkt resultaat op totaalniveau.

Wij hebben een financiële verantwoording opgesteld van het verdelen van het pensioenvermogen op de invaardatum. Onze certificerend actuaire en accountant zijn nauw betrokken geweest bij het proces om het pensioenvermogen op de invaardatum te verdelen. De accountant heeft een controleverklaring (COS 805) bij de financiële verantwoording opgeleverd en daarnaast een assurancerapport (COS 3000A) bij de berekende persoonlijke pensioenvermogens. De certificerend actuaire heeft een FTK certificeringsrapport opgesteld voor de periode van 1 januari tot en met 30 juni 2025 en daarnaast een rapportage van de werkzaamheden van de certificerend actuaire vanwege Toetsmoment 2. Deze externe controles helpen ons om het proces goed uit te voeren en om te komen tot de juiste uitkomsten. De uitkomsten van de werkzaamheden die de accountant en certificerend actuaire hebben uitgevoerd, waren positief.

De deelnemers, gewezen deelnemers, pensioen- en andere aanspraakgerechtigden zijn in december 2025 geïnformeerd over hun definitieve persoonlijke kapitalen (Toetsmoment 2). Zij hadden in mei 2025 al een indicatie gekregen van hun persoonlijke kapitalen. De verschillen tussen de indicatieve en de definitieve persoonlijke kapitalen hebben meerdere oorzaken. Dit zijn de belangrijkste:

- De indicatieve berekening was gemaakt met als uitgangspunt de stand op 1 januari 2025. De definitieve berekening had als uitgangspunt de stand op 1 juli 2025. Dat betekent voor deelnemers dat salarisstijgingen in deze periode een verhogend effect op het berekende persoonlijk kapitaal hadden. Ook andere wijzigingen in de situatie van een deelnemer in deze periode, hebben voor die deelnemer effect gehad op de uitkomsten van de berekening. Bijvoorbeeld meer of minder gaan werken.
- Ook andere uitgangspunten waarmee wij hebben gerekend waren op 1 januari 2025 anders dan op 1 juli 2025. De belangrijkste voorbeelden hiervan zijn de dekkingsgraad van ons fonds, de rente en de door DNB gepubliceerde economische scenario's waarmee wij moeten rekenen. Het effect van de ontwikkeling van deze uitgangspunten kan per deelnemer verschillen. Voor de ene groep deelnemers heeft dit, in vergelijking met de indicatieve berekening, geleid tot een hoger persoonlijk kapitaal. Voor de andere groep deelnemers tot een iets lager definitief persoonlijk kapitaal.

Risico's nu en in de toekomst

Europese wetgeving en de Pensioenwet verplichten ons te kijken naar de risico's waaraan we nu en in de toekomst worden blootgesteld. We hebben inzicht gekregen in de samenhang tussen onze strategie, onze materiële risico's en de mogelijke gevolgen voor iedereen die bij ons fonds betrokken is. Dat heet een eigen risicobeoordeling. Nadat we die risico's in kaart hadden gebracht, keken we naar de manier waarop we ze konden beheersen. Zo bereidden we ons voor op zowel de oorzaak van als de reactie op een crisis.

We hebben in 2024 een eigen risicobeoordeling gedaan. We zijn de risico's ook in 2025 blijven volgen om deze waar nodig op tijd te kunnen verminderen. Bij het in kaart brengen van de risico's en de besluitvorming daarover betreft het bestuur ook nadrukkelijk de risicobereidheid van de deelnemers.

In 2025 hadden we aandacht voor de risico's die samenhangen met de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Daarnaast hebben we expliciet gekeken naar de risico's die samenhangen met ESG. ESG staat voor Environmental, Social en Governance. Dit staat voor beleggen met hart voor mens en milieu. We noemen dit ook wel maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB).

Verplichtstelling

We hebben in voorgaande jaren intensief overlegd met Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW). Onderwerp van gesprek was hoe we omgaan met fusiestichtingen die zowel activiteiten in openbare bibliotheken als in 'kunstzinnige vorming' en/of de sector welzijn uitvoeren. We hebben afspraken hierover vastgelegd in een overeenkomst met PFZW.

In vorige jaren hebben we met sociale partners gesproken over het aanpassen van de verplichtstelling. Doel van het aanpassen van de tekst is om in de toekomst een samenloop van de verplichtstelling van ons fonds met die van Kunsteducatie of van Welzijn zo veel mogelijk te voorkomen. Ook sluit de tekst van de verplichtstelling beter aan bij de tekst van de collectieve arbeidsovereenkomst (cao). De tekst van de verplichtstelling is in april 2024 in de Staatscourant gepubliceerd en geldt hiermee vanaf 20 april 2024.

In 2025 hebben zich geen nieuwe partijen vrijwillig aangesloten bij POB.

Uitvoeringsreglement

In het uitvoeringsreglement staat onder andere hoe de pensioenregeling wordt gefinancierd, welke informatie de werkgever aan het fonds verstrekt en hoe een werkgever vrijgesteld kan worden van verplichte aansluiting bij het fonds. De overgang naar de nieuwe pensioenregeling had gevolgen voor het uitvoeringsreglement. Het uitvoeringsreglement is dan ook in 2025 gewijzigd zodat het aansluit bij de nieuwe pensioenregeling.

Premie in 2025

De sociale partners besluiten over de pensioenpremie die wij ontvangen. Tot 1 juli 2025 was de pensioenpremie 20,7% van de totale salarissom. Uit dat bedrag betaalden we de pensioenopbouw en onze kosten. De pensioenpremie die we ontvingen was genoeg om de fiscaal maximale pensioenopbouw van 1,738% te kunnen toekennen.

De transitie naar de nieuwe regeling vond plaats op 1 juli 2025. Dat betekent dat de sociale partners afspraken hebben gemaakt over de premie in de nieuwe pensioenregeling. De bruto premie is vanaf 1 juli 2025 32,49% van de pensioengrondslag. De netto premie (inleg in het persoonlijk kapitaal) is 28,82% van de pensioengrondslag.

Verhoging met 3,50% per 1 januari 2025

Per 1 januari 2025 verhoogden we de pensioenen met 3,5%. Dit betekent dat we de pensioenen volledig mee konden laten stijgen met de stijging van de prijzen in 2024. De toeslag kan niet hoger zijn dan de stijging van het 'Consumentenprijsindexcijfer alle bestedingen' over de periode september-september zoals het CBS die publiceert. Deze stijging kan volledig worden toegekend als de beleidsdekkingsgraad een bepaalde hoogte heeft bereikt. Deze grens wijzigt jaarlijks. Deze regels zijn verwerkt in ons toeslagbeleid.

Onze financiële positie was gezond genoeg om de pensioenen te verhogen. We konden dit jaar de stijging van de consumentenprijsindex van september tot september volledig toekennen. Voor de toeslagverlening per 1 januari 2025 gold een beleidsdekkingsgraad van circa 135% als grens.

Bij een verhoging van de pensioenen daalt de dekkingsgraad van het fonds. Dit komt omdat we meer geld kwijt zijn aan de pensioenen van nu en in de toekomst.

In de volgende tabel staan de toegekende verhogingen en de ontwikkeling van het consumentenprijsindexcijfer.

Toekenningsdatum	Ontwikkeling	Reeds	Achterstand
	CPI	toegekend	o.b.v. het POB Pensioen- reglement
1 januari 2019	1,9%	1,3%	0,6%
1 januari 2020	2,6%	1,1%	1,5%
1 januari 2021	1,1%	0,0%	1,1%
1 januari 2022	2,7%	2,0% +	0,0%
		0,7% (per 1 juli 2022)	
1 januari 2023	14,5%	10,1%	4,4%
1 januari 2024	0,21%	0,18%	0,03%
1 januari 2025	3,50%	3,50%	0,00%

Vanwege de Wet toekomst pensioen versoepelde de overheid de regels voor het verhogen van de pensioenen. Op basis daarvan is in 2022 een extra verhoging van 0,7% toegekend. Financieel gezien zou het mogelijk zijn om de pensioenen per 1 januari 2025 met 0,1% extra te verhogen om in het verleden gemiste toeslagen te compenseren. Het toekennen van een kleine, extra toeslag om in het verleden gemiste toeslagen deels te compenseren, brengt uitvoeringskosten met zich mee. Deze kosten zouden niet in verhouding staan tot wat het de deelnemers oplevert. Daarom hebben we ervoor gekozen om per 1 januari 2025 geen gemiste toeslagen uit het verleden in te halen. In de nieuwe pensioenregeling die per 1 juli 2025 geldt, is geen sprake meer van toeslagverlening maar gelden andere regels voor het verhogen en verlagen van het persoonlijk kapitaal.

Verhoging met 1,3% per 1 april 2026

Vanaf de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel worden de verhogingen niet meer berekend op basis van de dekkingsgraad. De toeslagregels uit het oude pensioenstelsel gelden niet meer. De pensioenen bewegen sinds 1 juli 2025 sneller mee met de economie. Als het goed gaat met de economie, dan gaan de persoonlijke kapitalen omhoog. Als het slecht gaat met de economie, dan kan het persoonlijk kapitaal lager worden. We beleggen voor iedereen die pensioen ontvangt minder risicovol dan voor degenen die nog geen pensioen krijgen. Zo zorgen we

ervoor dat de kans dat pensioenen omlaaggaan heel klein is. Mochten we het pensioen op enig moment moeten verlagen, dan hebben we een reserve om deze daling te voorkomen of te verkleinen. Daarnaast willen we grote mee- of tegenvallers van jaar op jaar te voorkomen, we verwerken alle financiële mee- of tegenvallers in kleinere stapjes in uw pensioen. Dit doen wij gespreid over drie jaar.

De persoonlijke kapitalen van onze deelnemers bewegen maandelijks mee met het behaalde beleggingsrendement. De pensioenuitkeringen zijn variabel. Dat betekent dat we de ingegane pensioenen jaarlijks opnieuw vaststellen voor het komende jaar. Dat doen we collectief, op basis van de situatie op 1 januari. Dat wil zeggen dat alle ingegane pensioenen met hetzelfde percentage worden verhoogd of verlaagd. De verhoging of verlaging wordt vervolgens per 1 april van datzelfde jaar doorgevoerd. Per 1 april 2026 verhogen we de pensioenen met 1,3%.

Verdeling van het beschikbaar pensioenvermogen op 1 juli 2025

Wij zijn op 1 juli 2025 overgegaan naar de nieuwe pensioenregeling, de solidaire premierregeling. De pensioenen die tot en met 30 juni 2025 zijn opgebouwd in de pensioenregeling die tot dat moment gold, zijn op 1 juli 2025 omgezet naar persoonlijke kapitalen in de solidaire premierregeling. Dat omzetten noemen we 'invaren'. Wij hebben zorgvuldig berekend welk pensioenvermogen er was toen we gingen invaren en welke pensioenverplichtingen we moesten invaren. Ook is berekend welk pensioenvermogen er overbleef nadat wij de nieuwe reserves en voorzieningen hadden gevuld en we de compensatieregeling hadden toegepast. Daarover leest u meer bij 'Aanwending pensioenvermogen bij invaren'.

Op het moment van invaren was onze financiële positie goed. Daardoor was 24,498% van het pensioenvermogen van POB beschikbaar om uit te delen aan onze (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en andere aanspraakgerechtigden. Wij hebben de persoonlijke kapitalen op het moment van invaren daardoor eenmalig kunnen verhogen. Dat hebben wij gedaan op basis van een vastgestelde staffel.

Wet- en regelgeving 2025

Ons fonds heeft zich aan alle geldende wet- en regelgeving gehouden. DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) hebben geen aanwijzingen gegeven, er is geen bewindvoerder aangesteld en ons werk is niet gebonden aan toestemming van de toezichthouder. Ook zijn er geen boetes of dwangsommen opgelegd.

Communicatie

We vinden het belangrijk om eerlijk en open te communiceren over uw pensioen en over ons fonds. We hebben een communicatiecommissie. Die commissie stelt op basis van een communicatiebeleidsplan een jaarplan op. Hierin staat wat we allemaal op welk moment aan u moeten en willen vertellen. Het communicatiebeleidsplan dat tot 1 juli 2025 gold, was geschreven voor de periode 2021-2023. In verband met de transitie naar de nieuwe pensioenregeling hebben we besloten om de looptijd van het communicatiebeleidsplan te verlengen tot de datum waarop we overstapten naar de nieuwe regeling per 1 juli 2025. Voor de overstap naar de nieuwe regeling is het Communicatieplan Pensioentransitie ontwikkeld. Dit communicatieplan is gebruikt als leidraad voor de communicatie in de transitieperiode. In de eerste helft van 2025 hebben we een nieuw communicatiebeleidsplan ontwikkeld voor de periode vanaf de transitiedatum tot 2028.

In 2025 waren er de volgende belangrijke ontwikkelingen op communicatiegebied:

Communicatie nieuwe pensioenregeling

Bijna onze gehele communicatie in 2025 stond in het teken van de overstap naar de nieuwe pensioenregeling. Hieronder lichten we een aantal communicatieacties toe.

Online informatiebijeenkomsten voor deelnemers en pensioengerechtigden

We organiseerden online bijeenkomsten over de nieuwe pensioenregeling, zowel voor (gewezen) deelnemers als pensioengerechtigden. Hierin gaven we uitleg over het vernieuwde pensioenstelsel, de nieuwe pensioenregeling van ons fonds, de eerste berekening die deelnemers hadden ontvangen en de aanwezigen konden vragen stellen. De opnames van de bijeenkomsten en veel gestelde vragen zijn na afloop op de website geplaatst, zodat deelnemers deze kunnen terugkijken.

Digitaal communiceren over de nieuwe regeling

We lanceerden in 2024 een speciale landingspagina ('microsite') op onze website met informatie over de nieuwe pensioenregeling. Deze landingspagina actualiseerden we in 2025 continu en vulden we aan met nieuwe informatie. Deze microsite was het fundament voor alle informatie over de nieuwe pensioenregeling. Vanuit de diverse communicatiemiddelen werd steeds naar de microsite verwezen voor meer informatie over de nieuwe pensioenregeling. Hierop stond alle informatie over de transitie van POB naar de nieuwe regeling: wat hetzelfde blijft en wat er verandert in de nieuwe regeling, alle stappen voor en na de transitie (tijdlijn) en waarom er een nieuwe pensioenwet is. Maar er stond ook aanvullende informatie over de eerste en tweede berekening, de compensatieregeling en hoe de overstap uitpakte aan de hand van een aantal voorbeeldpersonen.

Nieuwe website

Met het ingaan van de nieuwe regeling is ook onze nieuwe website live gegaan. Voor de livegang hebben we kritisch gekeken naar de relevantie van content op de oude website, de content is opgeschoond en aangepast naar de inhoud van de nieuwe pensioenregeling. Ook de persoonlijke omgeving (waarvoor deelnemers moeten inloggen op de website) is helemaal vernieuwd.

Ook nieuw na de overstap is dat we in december voor het eerst een digitale nieuwsbrief stuurden naar alle deelnemers die we digitaal kunnen bereiken.

Magazine nieuwe regeling

In mei ontvingen alle (gewezen) deelnemers en gepensioneerden een magazine over de nieuwe pensioenregeling. We maakten 3 verschillende versies: een versie voor actieve deelnemers, een versie voor gewezen deelnemers en een versie voor pensioengerechtigden. Hoewel we normaal gesproken zo veel mogelijk digitaal communiceren, kozen we ervoor om dit magazine per post naar iedereen te sturen om zo de attentiewaarde van het magazine te verhogen.

Eerste en tweede berekening van pensioen in nieuwe pensioenregeling (prognose en definitieve transitieoverzicht)

De belangrijkste (verplichte) communicatiemomenten rondom de overstap naar de nieuwe pensioenregeling zijn de eerste en tweede berekeningen van het pensioen in de nieuwe pensioenregeling. Alle deelnemers moesten de eerste berekening (het prognose transitieoverzicht) uiterlijk 1 maand voor de overstap naar de nieuwe pensioenregeling ontvangen. In mei 2025 ontvingen alle deelnemers deze eerste berekening. Binnen 6 maanden na de overstap naar de nieuwe regeling moesten alle deelnemers ook een tweede berekening hebben ontvangen. Deze berekening (het definitieve transitieoverzicht) was gebaseerd op de werkelijke situatie op het moment van de overstap. Alle deelnemers hebben de tweede berekening in december 2025 ontvangen. Met deze berekeningen zagen deelnemers welk effect het overzetten van het (opgebouwde) pensioen uit de oude pensioenregeling naar een kapitaal voor pensioen in de nieuwe pensioenregeling had. Aanvullend op de berekeningsbrieven, maakten we beide keren een online samenvatting. Hierin doorliepen deelnemers, op het moment dat ze inlogden op de website, een aantal schermen met de belangrijkste cijfers uit de berekeningen. Na het doorlopen van de online samenvatting was in de persoonlijke omgeving de volledige brief met alle cijfers te vinden.

Informatieverzoeken AFM

De AFM houdt toezicht op de informatieverstrekking aan deelnemers in de transitieperiode. In 2025 ontvingen we diverse informatieverzoeken van de AFM. Zo ontvingen we informatieverzoeken over het prognose transitieoverzicht (voor en na verzending ervan), een informatieverzoek over compensatie en een informatieverzoek over het nabestaandepensioen. We hebben in alle gevallen informatie verstrekt aan de AFM. De terugkoppeling die we van de AFM kregen naar aanleiding van onze beantwoording van de informatieverzoeken over het prognose transitieoverzicht hebben we meegenomen bij de verdere ontwikkeling van het definitieve transitieoverzicht.

Aandacht voor bijzondere groepen

In aanloop naar de overstap naar de nieuwe pensioenregeling hadden we aandacht voor specifieke onderwerpen en bijzondere groepen. We hadden bijvoorbeeld extra aandacht voor de compensatieregeling, partner- en wezenpensioen in de nieuwe pensioenregeling, de jaarlijkse wijziging van de uitkering voor pensioengerechtigden, met pensioen gaan in de maanden rondom de transitiedatum en deelnemers met gecedeerde rechten.

Communicatie over verhoging pensioenen en financiële situatie

Per 1 januari 2025 verhoogden we voor iedereen het pensioen. Dit konden we doen omdat onze financiële positie gezond was. Begin 2025 stuurden we (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden een brief over de verhoging van de pensioenen. Daarnaast publiceerden we tot 1 juli de actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad op de website, zodat (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden op de hoogte bleven van onze financiële situatie. Na het ingaan van de nieuwe pensioenregeling per 1 juli 2025, is de dekkingsgraad niet meer relevant en publiceren we hier niet meer over. p Wel is er per kwartaal informatie over de resultaten van de beleggingen en de invloed daarvan op de persoonlijke kapitalen van onze deelnemers op de website opgenomen. We ontwikkelden daarvoor in de tweede helft van 2025 nieuwe basisteksten om hierover periodiek eenduidig te communiceren.

Onderzoek transitiecommunicatie

Belangrijk onderdeel van het Communicatieplan Pensioentransitie is dat we de gestelde doelen in het plan meten. Op die manier kunnen we evalueren of de transitiecommunicatie effect heeft. In juni verstuurd we een online onderzoek naar alle deelnemers om de doelstellingen tussentijds te meten. Op basis van de meting kan worden geconcludeerd dat de communicatie t/m Q2 2025 effectief is geweest in het realiseren van de kennis- en gedragsdoelen. De houdingsdoelen zijn gedeeltelijk nog niet bij alle doelgroepen bereikt.

Werkgeverscommunicatie

Ook in de werkgeverscommunicatie hadden we in 2025 volop aandacht voor de overstap naar de nieuwe pensioenregeling. Met name via e-mail hielden we de werkgevers op de hoogte van wijzigingen, ontwikkelingen en verwachtingen. In de communicatie zijn ook de administratiekantoren meegenomen. In mei organiseerden we een online bijeenkomst voor werkgevers en administratiekantoren. In deze bijeenkomst werden de werkgevers bijgepraat over het nieuwe pensioenstelsel, onze nieuwe pensioenregeling en de belangrijkste wijzigingen in de administratie bij de transitie naar de nieuwe regeling.

In juni stuurden we naar alle werkgevers een brochure per (fysieke) post met belangrijke informatie over de administratie rondom en na de overstap op de nieuwe pensioenregeling. Ook organiseerden we in 2025 twee keer een online klankbordgroep voor werkgevers en administratiekantoren, om feedback op te halen over onze communicatie en administratieve processen. Sinds de overstap op de nieuwe regeling hebben de werkgevers een nieuwe werkgeversomgeving om gegevens aan ons door te geven. De klankbordgroep krijgt in 2026 een vervolg.

Keuzebegeleiding

Met de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioen (Wtp) per 1 juli 2023 is ook de open norm 'activerend communiceren' ingegaan. De communicatie is hier destijds op gecontroleerd en, waar nodig, aangepast. Wij hebben een beleidsplan keuzebegeleiding ontwikkeld. In dit beleidsplan keuzebegeleiding staat onze visie op de zorgplicht van POB beschreven, wanneer de keuzebegeleiding geslaagd is en een beschrijving van de aanpak per keuzemogelijkheid. Dit beleid zal periodiek geëvalueerd worden en wordt op basis daarvan waar nodig bijgesteld. In het communicatieplan is keuzebegeleiding een belangrijk speerpunt. Dit wordt in 2026 verder vormgegeven.

Financieel beleid

Financiële situatie in 2025

In 2025 werden de financiële markten gekenmerkt door aanzienlijke volatiliteit. Begin april daalden aandelenmarkten scherp, nadat Donald Trump op 'Liberation Day' nieuwe handelstarieven aankondigde. Later in het jaar herstelden ze, waarbij Europese aandelen beter presteerden dan Amerikaanse. Ook opkomende markten realiseerden per saldo een positief rendement, ook ondersteund door een zwakkere dollar, aantrekkende economische groei en sterke winstontwikkeling.

Binnen de aandelenmarkten bleef de performance sterk geconcentreerd in de zogenoemde Magnificent 7. Vooral Nvidia en Alphabet leverden een belangrijke bijdrage, maar wel met een kleiner verschil dan in voorgaande jaren. Per saldo stegen aandelen van ontwikkelde markten wereldwijd met circa 17% (euro hedged) en aandelen van opkomende landen met bijna 18%.

De Amerikaanse dollar verzwakte met circa 13% ten opzichte van de euro. Doordat het pensioenfonds het valutarisico op de dollar gedeeltelijk afdekt, werkte dit negatieve valuta-effect slechts beperkt door in het totaalrendement.

Op de obligatiemarkten was het beeld gemengd. De korte rente daalde door renteverlagingen van de ECB, terwijl de lange rente steeg door inflatiezorgen en hogere risicopremies. Daardoor stonden vooral langlopende staatsobligaties onder druk. Ook hogere overheidsuitgaven, met name in Duitsland, en zorgen over schulden speelden hierbij een rol. In Frankrijk bleef de risicopremie wisselvallig door politieke onrust. De waarde van matchingbeleggingen daalde door de hogere lange rente, terwijl risicovollere vastrentende beleggingen, zoals euro bedrijfsobligaties, het beter deden door dalende kredietopslagen.

Onder de FTK waren matchingbeleggingen (Eurozone staatsobligaties en renteswaps) gericht op het reduceren van het renterisico van de pensioenverplichtingen. Onder de Wet toekomst pensioenen betreft dit het renterisico op de geprognosticeerde kasstromen.

Per 1 juli 2025 is het fonds overgegaan naar een solidaire premiereregeling onder de Wet toekomst pensioenen. In dat kader is de beleggingsportefeuille aangepast naar een verdeling van 54,9% beschermingsportefeuille en 45,1% rendementsportefeuille. De beschermingsportefeuille is gericht op het behalen van minimaal het theoretische beschermingsrendement. De rendementsportefeuille is gericht op het behalen van een overrendement.

Omdat in 2025 twee verschillende pensioenregelingen van kracht waren, is het presenteren van een totaalrendement over het gehele jaar niet representatief en daarom achterwege gelaten. De FTK-portefeuille liep tot en met 30 juni, waarna per 1 juli de Wtp-regeling is gestart. Het rendement bedroeg -1,1% onder FTK en 2,1% onder Wtp. Een verdere uitwerking van de behaalde rendementen leest u verderop in dit verslag.

Het totale belegde vermogen van het pensioenfonds bedroeg ultimo 2025 € 2,601 miljard ¹⁾.

Dekkingsgraden tot 1 juli 2025

Onze financiële gezondheid meten we tot 1 juli 2025 af aan de dekkingsgraad. Als de dekkingsgraad 100% is, is er precies genoeg geld om alle pensioenen uit te betalen. De dekkingsgraad moet hoger zijn dan deze 100% zodat we voldoende reserves hebben. Die reserves noemen we het eigen vermogen. Dat is het vermogen dat we nodig hebben om de risico's op te vangen. Het geld uit het eigen vermogen hebben we niet direct nodig om de verplichtingen af te dekken. De hoogte van de dekkingsgraad hangt af van hoeveel geld we hebben (het vermogen) en hoeveel we nu en straks aan pensioen moeten uitbetalen (de pensioenverplichtingen). De dekkingsgraad steeg tot 1 juli 2025 van 133,4% naar 140,2%. In de onderstaande tabel ziet u in detail waardoor dat kwam.

	Pensioen- vermogen	Technische voorziening	Aanwezige dekkings- graad 2025	Aanwezige dekkings- graad 2025
Primo	2.642.452	1.981.504	133,4%	130,4%
Rente en rendement	-38.063	-119.512	6,5%	6,8%
Premie	29.690	25.809	-0,3%	-0,3%
Waardeoverdrachten	-277	-189	0,0%	-0,1%
Kosten	-2.827	-474	-0,2%	0,0%
Uitkeringen	-39.415	-39.533	0,6%	1,3%
Kanssystemen	0	204	-0,1%	0,3%
Toeslagverlening	0	91	-0,1%	-4,5%
Overige mutaties TV	1.891	2.780	-0,1%	-0,4%
Andere oorzaken	-70	0	0,0%	0,0%
Mutatie TV herverzekering	-3.231	-3.231	0,0%	0,0%
Kruiseffecten	0	0	0,5%	-0,1%
Ultimo	2.590.150	1.847.449	140,2%	133,4%

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de component "Rente en rendement" een positieve invloed had op de dekkingsgraad. Hier droeg met name de wijziging van de DNB-rentetermijnstructuur positief bij aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

De component "Toeslagverlening" bevat enkel nagekomen mutaties met betrekking tot voorgaande jaren.

De component "Overige mutaties TV" heeft grotendeels betrekking op het beëindigen van de herverzekering en het toevoegen van de gecedeerde posten aan de voorziening voor risico fonds, rekening houdend met de van de herverzekeraar ontvangen afkoopwaarde.

De component "Andere oorzaken" heeft enerzijds betrekking op de overige lasten van het fonds (ad 26). Anderzijds is hierin opgenomen een aan Aegon betaalde indexatiekopsom (ad 44).

¹⁾ Dit bedrag wijkt af van het in de jaarrekening verantwoorde bedrag, hetgeen wordt veroorzaakt door timingverschillen.

De component “Kruiseffecten” dient als sluitpost in het verloop van de dekkingsgraad. Deze post ontstaat als gevolg van de gehanteerde methodiek, waarbij de procentuele wijzigingen allemaal individueel zijn uitgedrukt als mutatie ten opzichte van de financiële positie primo jaar.

Beleidsdekkingsgraad tot 1 juli 2025

De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad over de laatste 12 maanden. In 2025 is de beleidsdekkingsgraad tot 1 juli gestegen van 135,3% naar 135,6%. Dit komt door een positieve invloed van de beleggingsopbrengsten.

Eigen vermogen tot 1 juli 2025

Het eigen vermogen is een deel van het vermogen van ons fonds. Dit is het vermogen dat we nodig hebben om de risico's op te vangen en niet om onze verplichtingen af te dekken. In de balans wordt het eigen vermogen genoemd onder de term 'reserves'. De Nederlandsche Bank (DNB) heeft een methode om te bepalen hoe hoog ons eigen vermogen moet zijn. Het is belangrijk dat we meer geld hebben dan we aan pensioenen moeten uitbetalen; daarom zetten we geld opzij voor als het minder goed gaat. Soms maken we namelijk verlies op onze beleggingen of is de rente heel laag. Daardoor brengt ons geld minder op. Omdat we eigen vermogen hebben opgebouwd, kunnen we deze risico's voor een deel opvangen.

Vereist eigen vermogen tot 1 juli 2025

Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat we nodig hebben om de komende jaren risico's op te kunnen vangen. Het vereist eigen vermogen was op 30 juni 2025 117,3% van de pensioenverplichtingen. Dat betekent dat de beleidsdekkingsgraad 117,3% of hoger moet zijn. De beleidsdekkingsgraad was op 30 juni 2025 135,6%. Dat betekent dat ons eigen vermogen een stuk hoger was dan het vereist eigen vermogen. We hadden dus op dat moment genoeg geld om alle risico's te kunnen opvangen en om de pensioenen nu en in de toekomst te kunnen blijven uitbetalen.

Zie pagina 10 voor een overzicht van de verschillende dekkingsgraden.

Herstelplan

In de eerste helft van het jaar 2025 hadden we geen herstelplan nodig. Onze financiële situatie was namelijk gezond. Na de overgang naar het nieuwe stelsel zijn herstelplan niet meer aan de orde.

Premies in 2025

Deelnemers en werkgevers betalen samen premie voor pensioen.

Voor de pensioenregeling die tot 1 juli 2025 gold, was de premie in totaal 20,7% van het pensioengevend salaris. We noemen deze premie de feitelijke premie. De deelnemer betaalde zelf 25% van deze premie. Dat heet de deelnemersbijdrage. De overige 75% van deze premie betaalde de werkgever.

Met de premie die werknemers en werkgevers betalen, moeten we alle kosten voor het pensioen kunnen betalen. Dat noemen we 'kostendekkend' en is verplicht voor elk pensioenfonds in Nederland. Met het geld van de kostendekkende premie betalen we alle nieuwe pensioenopbouw en de uitvoeringskosten. Als de feitelijke premie te laag is, kan het nodig zijn om de pensioenopbouw te verlagen. Uw werkgever vult dat tekort niet aan. In de eerste helft van 2025 was het net als in 2024 niet nodig om de opbouw te verlagen. We stelden deze vast op 1,738%.

Zie pagina 110 voor een overzicht van feitelijk betaalde premie, de zuivere kostendekkende premie en de gedempte kostendekkende premie.

Beleggingen

Wij beleggen uw pensioengeld. We verwachten dat het daardoor meer opbrengt dan wanneer we het bijvoorbeeld op een spaarrekening zouden zetten. In ons (ESG ¹⁾ -)beleggingsbeleid leggen we uit hoe we omgaan met beleggingen. Het is belangrijk dat onze beleggingen een goed rendement opbrengen, maar het is ook belangrijk dat we niet te veel risico nemen. De beleggingsportefeuille van ons fonds is gesplitst in een portefeuille die zich richt op het afdekken van het renterisico (de beschermingsportefeuille) en een portefeuille voor het behalen van rendement (de rendementsportefeuille).

Er zijn vier onderwerpen die we in samenhang bekijken: de hoogte van de premie die werknemers en werkgevers samen betalen, onze afspraken over de toebedeling van rendementen, de risicobereidheid zoals deelnemers ons die hebben laten weten en het beleggingsbeleid zelf. Minstens één keer per jaar kijken we opnieuw naar ons beleggingsbeleid en spreken we af aan welke randvoorwaarden dat moet voldoen.

We vinden kosten belangrijk, ook binnen ons vermogensbeheer. Een van onze beleggingsovertuigingen is dan ook dat het pensioenfonds kostenbewust belegt. Daarnaast vinden we eenvoud, pragmatisme en transparantie belangrijk. We evalueren doorlopend of onze beleggingsportefeuille eenvoudiger kan worden ingericht. Daarbij zoeken we evenwicht tussen de vermindering van de kosten, diversificatie en de gevolgen voor het rendement.

Per 1 juli 2025 is de pensioenregeling van POB overgegaan van het Financieel Toetsingskader (FTK) naar de Wet toekomst pensioenen (Wtp). Onder de Wtp is de allocatie naar de beschermingsportefeuille verhoogd naar 54,9% en de allocatie naar de rendementsportefeuille verlaagd naar 45,1%. De beleggingscategorieën binnen de beleggingsportefeuille zijn hetzelfde gebleven.

1) *Environmental, Social en Governance. Dit staat voor beleggen met hart voor mens en milieu. Dit noemen we ook wel maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB).*

Ontwikkeling van de beleggingen

In de tabel hieronder ziet u hoe we het vermogen hebben verdeeld over de verschillende soorten beleggingen per eind december 2025.

	2025		
	Beleggingswaarde (in € 1.000,-)	Weging (%)	Normportefeuille
Beschermingsportefeuille	1.357.618	52,2%	54,9%
Rendementsportefeuille	1.243.200	47,8%	45,1%
Beschermingsportefeuille:			
LDI-portefeuille	752,395	29,0%	31,5%
Euro bedrijfsobligaties	234,729	9,0%	9,3%
Green bonds	120,756	4,6%	4,7%
Liquiditeiten	48,972	1,9%	1,9%
Nederlandse hypotheeken	200,103	7,7%	7,6%
Rendementsportefeuille:			
Obligaties opkomende markten			
Hard Currency	116.287	4,5%	4,2%
Obligaties opkomende markten			
Local Currency	164.963	6,3%	6,1%
Aandelen ontwikkelde markten	665.442	25,6%	24,1%
Aandelen opkomende markten	108.825	4,2%	3,7%
Vastgoed, niet beursgenoteerd	185.266	7,1%	6,9%
Liquiditeiten	608	0,0%	0,0%
Bijdrage valuta-afdekking	1.806	0,1%	0,0%
Totaal	2.600.818 ¹⁾	100%	100%

De beleggingswaarden zijn verder uitgewerkt op pagina 93 in dit jaarverslag.

De waarde van de portefeuille is in 2025 gedaald, van € 2,64 miljard eind 2024 naar € 2,60 miljard eind 2025. POB is per 1 juli 2025 ingevaren. Daarom ziet u eerst de ontwikkeling van de portefeuille over de eerste 6 maanden onder FTK en vervolgens de ontwikkeling over de laatste 6 maanden onder Wtp.

1) Dit bedrag wijkt af van het in de jaarrekening verantwoorde bedrag, hetgeen wordt veroorzaakt door timingverschillen.

Situatie voor invaren, onder FTK

Rendement

Het totaalrendement over de eerste helft van het jaar (2025) was -1,09%. Zie hiervoor pagina 32. Dit resultaat vergelijken we met het resultaat van een vergelijkbare doelportefeuille. Dat noemen we een benchmark. In de tabel ziet u deze vergelijking over het eerste half jaar. De benchmark voor het totale rendement is -2,03%. Dit betekent dat we het in het eerste half jaar van 2025 beter deden dan de benchmark (+0,94%).

Tabel rendement 2025 (voor invaren, onder FTK)

	portefeuille	benchmark
Matchingsportefeuille	-8,69%	-11,10%
LDI-portefeuille	-8,69%	
Returnportefeuille (liquide)	1,29%	1,05%
Euro bedrijfsobligaties	1,86%	1,82%
Obligaties opkomende markten HC	-6,99%	-6,81%
Obligaties opkomende markten LC	-1,08%	-0,97%
Green bonds	0,84%	0,67%
Aandelen ontwikkelde markten	-4,64%	-5,08%
Aandelen opkomende markten	1,26%	1,68%
Liquiditeiten	1,28%	1,19%
Returnportefeuille (illiquide)	2,58%	0,73%
Vastgoed, niet beursgenoteerd	4,74%	2,69%
Nederlandse hypotheke	0,65%	-0,88%
Totaal	-1,09%	-2,03%

Beschermingsportefeuille

Met de beleggingen in de beschermingsportefeuille dekken we het risico af van rentedaling. Onder FTK was het rendement op de beschermingsportefeuille over de eerste helft van 2025 negatief: -8,69%. Door de stijgende rente daalden de verplichtingen echter nog sterker dan de waarde van de beschermingsportefeuille, waardoor het effect op de dekkingsgraad per saldo positief was. Het rendement profiteerde daarnaast van de curvepositionering (onderweging van het lange eind van de curve) en van de beleggingen in staatsobligaties (dalende spread ten opzichte van swaps) en was daarmee hoger dan dat van de benchmark. We kiezen er bewust voor om een groot deel van de renteaafdekking in te vullen met (langlopende) staatsobligaties. Per ultimo juni 2025 was de rente-aafdekking 78,6% (exclusief bedrijfsobligaties, hypotheke en green bonds).

Rendementsportefeuille

De rendementsportefeuille is er om rendement te behalen. Onder FTK was het rendement op de rendementsportefeuille (liquide) over de eerste helft van 2025 positief: 1,29%, en daarmee hoger dan de benchmark. Dit komt met name door de positieve bijdrage van de categorie Aandelen Ontwikkelde Markten die een gunstige prestatie lieten zien ten opzichte van de benchmark (+0,44%). Ook het rendement op de rendementsportefeuille (illiquide) was positief: 2,58%, en ook dit is hoger dan de benchmark. Zowel niet-beursgenoteerd vastgoed als Nederlandse hypotheke presteerden aanzienlijk beter dan hun respectievelijke benchmarks.

Situatie na invaren, onder Wtp

Rendement

Het totaalrendement over de laatste helft van het jaar (na invaren) was 2,13%. Zie hiervoor pagina 32. In de tabel hieronder ziet u dat onze beleggingen het beter deden ten opzichte van de benchmark per ultimo december 2025. De benchmark voor het totale rendement is 1,38%. Ons rendement ligt 0,75% hoger.

Tabel rendement 2025 (na invaren, WTP)

	portefeuille	benchmark
Beschermingsportefeuille	-3,85%	-4,77%
LDI-portefeuille	-7,33%	
Euro bedrijfsobligaties	1,41%	
Green bonds	0,57%	
Nederlandse hypotheek	0,68%	
Liquiditeiten	0,47%	
Rendementsportefeuille	9,52%	9,31%
Obligaties opkomende markten Hard Currency	7,42%	8,14%
Obligaties opkomende markten Local Currency	5,89%	6,18%
Aandelen ontwikkelde markten	11,85%	11,75%
Aandelen opkomende markten	16,49%	15,82%
Vastgoed, niet beursgenoteerd	3,96%	2,36%
Totaal	2,13%	1,38%

Beschermingsportefeuille

Het rendement van de beschermingsportefeuille over de tweede helft van het jaar was negatief: -3,85%, als gevolg van de stijgende rente. Door de hogere rente daalde de contante waarde van de toekomstige kasstromen onder de Wtp, hetgeen per saldo een positief effect had op de verwachte pensioenuitkomsten. Het rendement lag echter hoger dan de benchmark. Dit kwam grotendeels door de positieve rendementen van bedrijfsobligaties, green bonds en hypotheek in de beschermingsportefeuille. De afwijkingen ten opzichte van de benchmark bleven daarbij binnen de vastgestelde bandbreedtes. Na invaren beogen we een renteafdekking (inclusief bedrijfsobligaties, green bonds en hypotheek) van 100%. De daadwerkelijke afdekking eind 2025 was 96,8%.

Rendementsportefeuille

Onder Wtp wordt de rendementsportefeuille gebruikt om overrendement te behalen. Sinds de overgang naar Wtp en tot eind 2025 was het rendement op de rendementsportefeuille positief: 9,52%, en daarmee hoger dan de benchmark. Dit is met name het gevolg van de goede rendementen op de beleggingscategorieën aandelen opkomende markten (+16,49%), aandelen ontwikkelde markten (11,85%) en niet-beursgenoteerd vastgoed (+3,96%) ten opzichte van de benchmark waarmee deze worden vergeleken.

Z-score 2025 en performancetoets

Ons fonds is sinds 1984 een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds¹⁾. Wij houden in de gaten of de werkgevers die onder de verplichtstelling vallen, zich bij ons melden. Onze pensioenregeling is bovendien opengesteld voor andere organisaties met een maatschappelijke doelstelling. Zij kunnen zich vrijwillig aansluiten.

Bibliotheken die onder de verplichtstelling vallen kunnen hiervan vrijstelling krijgen als onze beleggingen over een langere periode niet genoeg opleveren. Om te bepalen of dat het geval is, meten we elk jaar het resultaat van onze beleggingen ten opzichte van de benchmark. Dat heet de Z-score. Daarmee stellen we vast of het relatieve rendement een paar jaar achter elkaar goed genoeg is geweest. Dat noemen we de performancetoets.

- De Z-score over 2025 was 1,15.
- De performancetoets over 2021 tot en met 2025 was 1,76.

Als de uitkomst van de performancetoets lager is dan 0, is vrijstelling van de verplichte deelname aan ons fonds mogelijk. Onze beleggingen leveren genoeg op volgens de Z-score en volgens de performancetoets. Dit betekent dat bibliotheken op basis van de performancetoets geen vrijstelling kunnen krijgen.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Van institutionele beleggers wordt steeds meer verwacht dat zij zich opstellen als een betrokken aandeelhouder. Ook ons fonds onderkent het belang van goed bestuur bij de ondernemingen waarin we beleggen. We vinden dat bedrijven die bij de bedrijfsvoering de belangen van aandeelhouders en andere belanghebbenden betrekken, uiteindelijk betere prestaties leveren. Aandeelhouders kunnen een positieve invloed uitoefenen op het bestuur van deze ondernemingen als ze hun stemrecht actief gebruiken. Daarom maakt het pensioenfonds actief gebruik van de stemrechten die het heeft vanuit de aandelenportefeuille. Hierbij hebben wij niet alleen oog voor goed bestuur van de ondernemingen, maar proberen wij de onderneming ook te ondersteunen bij het verbeteren van het beleid op milieu, mensenrechten en arbeidsnormen. In 2024 hebben we het stembeleid geëvalueerd en besloten om het stembeleid van ISS SRI te hanteren in plaats van het beleid van de fiduciair beheerder. Het ISS SRI stembeleid past beter bij het beleid van ons fonds. Het gaat met name om stemmingen over het beloningsbeleid en bij aandeelhoudersresoluties om onderwerpen zoals klimaatbeleid of diversiteit van besturen. We stemden op 1.238 aandeelhoudersvergaderingen in Europa, Noord-Amerika, Japan en Oceanië. Hierbij hebben wij op bijna 19.500 agendavoorstellen onze stem kenbaar gemaakt. In 19% van al deze voorstellen hebben wij in lijn met ons beleid tegen het advies van het bestuur van de onderneming gestemd. Dit deden wij het vaakst als het ging om benoemingsvoorstellen.

Vinger aan de pols

Wij hechten veel waarde aan een goede behandeling van werknemers, een gezond milieu en klimaat en de naleving van mensenrechten. Ook proberen we risico's te beperken door onze beleggingen te spreiden over verschillende regio's, sectoren en bedrijven. Hierdoor komen er in de beleggingsportefeuille duizenden namen voor. We letten erop dat de bedrijven waarin we beleggen maatschappelijk verantwoord ondernemen. We vermijden bedrijven die winst maken op een manier die wij niet ondersteunen.

Het belang van deze zaken brengen we ook onder de aandacht van onze dienstverleners. Met onze aandacht voor maatschappelijk verantwoord beleggen geven wij invulling aan wat deelnemers ons hebben verteld in het onderzoek naar hun risicohouding. We kunnen niet helemaal uitsluiten dat we beleggen in ondernemingen die niet volledig aansluiten bij onze waarden over maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB). Wel vragen we onze dienstverleners hiermee rekening te houden.

1) Die status ligt vast in de beschikking nr. 84/2417 d.d. 28 juni 1984, afgegeven door de Minister van Sociale Zaken en is voor het laatst gewijzigd bij beschikking van 6 maart 2017 (Staatscourant nr. 13946). De verplichtstelling geldt voor de werknemers tot 67 jaar in de branche Openbare Bibliotheken.

Waarin beleggen we nooit?

Wij willen geen rendement behalen door te beleggen in ondernemingen die hun winst behalen op een manier die wij als onethisch ervaren. We sluiten daarom bedrijven uit die zich schuldig maken aan het volgende: grove schending van de kernrechten van de mens, kinderarbeid, dwangarbeid, zware milieuvervuiling, controversiële wapens, geen vrijheid van vakvereniging en betrokkenheid bij corruptie. Blijkt een bedrijf waarin we beleggen toch betrokken te zijn bij zulke activiteiten? Dan nemen we passende maatregelen om onze investering in dat bedrijf te beëindigen. Ook bedrijven die onvoldoende open staan voor een structurele dialoog binnen het engagementprogramma sluiten wij uit. Verder weren wij producenten van controversiële wapens uit de beleggingsportefeuille. Hieronder vallen ondernemingen die bijdragen aan productie of onderhoud van clustermunitie, anti-persoonsmijnen en nucleaire wapens. Tot slot sluiten wij ook de volgende bedrijven uit: producenten van tabaksproducten, mijnbouwbedrijven die betrokken zijn bij delving van bruin- en steenkool en ondernemingen die betrokken zijn bij de winning van olie of gas uit schaliegesteente of olieboringen in de poolgebieden uit de beleggingsportefeuille.

Klimaatakkoord Parijs

We vinden klimaatrisico's belangrijk en zoeken steeds naar mogelijkheden om klimaatrisico's mee te wegen in onze beleggingen. Voor de aandelenbeleggingen in ontwikkelde markten geldt dat deze aansluiten bij de doelen van het klimaatakkoord van Parijs. De aandelenbeleggingen worden belegd op basis van de Europese klimaatbenchmark, de zogenaamde Climate Transition Benchmark. Dat betekent dat de ondernemingen in deze portefeuille vanaf nu tot 2050 steeds minder CO₂ mogen uitstoten, zodat ze in 2050 CO₂-netto-neutraal zijn. Dit wil zeggen dat de uitstoot van CO₂ volledig wordt gecompenseerd of geëlimineerd. Daarnaast hebben we een deel van de portefeuille in green bonds belegd. Dit zijn leningen aan ondernemingen en overheden waarmee duurzame projecten worden gefinancierd. Bijvoorbeeld hernieuwbare energiebronnen. Voor onze beleggingen in bedrijfsobligaties is Van Lanschot Kempen als beheerder geselecteerd. De beheerder kijkt nadrukkelijk naar MVB-criteria bij het invullen van de portefeuille. Ook streven we ernaar om stapsgewijs de CO₂-emissies van deze portefeuille te verlagen. Tenslotte hebben we ons betrokkenheidsbeleid verder vormgegeven. We besteden extra aandacht aan de thema's solidariteit en klimaatverandering. Daarover gaan wij met ondernemingen een structurele dialoog aan waarbij wij duidelijke verbeterdoelen voor de onderneming stellen.

Pensioenfondsen zijn vanuit Europese wetgeving verplicht om zichzelf voor duurzaamheid een classificatie te geven: donkergroen, lichtgroen of grijs. We hebben geoordeeld dat ons fonds als 'lichtgroen' is te typeren. Volgens de wetgeving betekent dit dat het fonds 'ecologische en sociale kenmerken promoot'. Ook moeten we aangeven welke negatieve effecten van ondernemingen op duurzaamheid wij het belangrijkste vinden en deze een plek geven in ons beleid. We moeten kiezen uit een vaste lijst van negatieve effecten. Deze negatieve effecten proberen wij te beperken:

- (1) Broeikasgasintensiteit van ondernemingen waarin is belegd;
- (2) Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO);
- (3) Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens), en;
- (4) Landen met schendingen van sociale rechten waarin is belegd.

De keuze voor lichtgroen brengt rapportageverplichtingen met zich mee. Op de website moet bijvoorbeeld een zogenaamde Precontractuele Disclosure Statement (PCD) en een Principle Adverse Sustainability Impact (PASI) statement staan. In dit jaarverslag moet ook een Periodic Disclosure Template (PD) worden opgenomen. Dit is een standaard opzet die we moeten gebruiken om te rapporteren over de duurzaamheidsprestaties van de beleggingsproducten. Dit is afkomstig uit de Europese Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). Deze vindt u in de bijlagen.

Risicomanagement

Risicobereidheid

Bij alle beslissingen die we nemen denken we na over de risico's. Bij beleggen hoort het nemen van risico's. Een belegging kan bijvoorbeeld meer of minder waard worden. We beleggen over een langere periode om een zo hoog mogelijk pensioen voor de deelnemers te realiseren. We proberen risico's te vermijden als we verwachten dat die ons geen rendement opleveren. We hebben met de sociale partners afspraken gemaakt over de risico's die we kunnen en mogen nemen.

Daarbij hebben we rekening gehouden met deze punten:

- Onze financiële positie is altijd relatief goed geweest. We hebben de pensioenen in het verleden niet hoeven te verlagen.
- We hebben in 2025 niet veel risico genomen omdat we een goede uitgangspositie heel belangrijk vonden voor de transitie naar het nieuwe stelsel.
- We vinden het belangrijker dat we de pensioenen niet hoeven te verlagen, dan dat we de pensioenen kunnen verhogen. Dat neemt niet weg dat we ernaar streven uw pensioen te kunnen verhogen.

Risicohouding op de korte termijn tot 1 juli 2025

De risicohouding bepaalt de mate waarin we bereid zijn om beleggingsrisico's te lopen bij het realiseren van de doelstellingen. De korte termijn risicohouding is vertaald naar een strategische beleggingsportefeuille met bandbreedtes. De risicohouding op de korte termijn monitoren we als fonds aan de hand van de strategisch vereiste dekkingsgraad. Deze moest tussen de 110% en 121% zijn. Per 30 juni 2025 was de strategisch vereiste dekkingsgraad 117,3%.

Sinds we over zijn naar de nieuwe pensioenregeling hebben we geen strategisch vereiste dekkingsgraad meer. De risicohouding op de korte termijn zoals we die tot 1 juli 2025 hadden, geldt ook niet meer. Wel hebben we sinds 1 juli 2025 een nieuwe risicohouding vastgesteld.

Op basis van het risicopreferentieonderzoek uit 2023 hebben we de risicohouding voor de nieuwe pensioenregeling bepaald. Dit onderzoek is uitgevoerd onder onze deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. De uitkomsten daarvan vormen, samen met wetenschappelijke inzichten en de deelnemerskenmerken van ons fonds, de basis voor de inrichting van ons beleggingsbeleid voor de nieuwe pensioenregeling die per 1 juli 2025 is ingegaan.

Langetermijnrisicohouding tot 1 juli 2025

In het verleden maten we de lange termijn risicohouding met de haalbaarheidstoets. Omdat we in 2025 overgingen naar de pensioenregeling in het nieuwe stelsel hoefden we geen haalbaarheidstoets uit te voeren.

Risicobeleid

We analyseren jaarlijks de risico's die we lopen. We hebben afgesproken welke maatregelen we kunnen nemen om de grootste risico's te beheersen en te beperken. Hiermee houden we rekening als we belangrijke besluiten nemen. Als dat nodig is, passen we de maatregelen aan. Of we maken nieuwe afspraken. Voor de 11 belangrijkste risicocategorieën hebben we specifieke risicokaarten ontwikkeld die periodiek worden bijgewerkt.

Wij maken onderscheid tussen financiële en niet-financiële risico's. De belangrijkste daarvan lichten wij hieronder toe. Sinds de overgang naar de nieuwe pensioenregeling per 1 juli 2025, hebben financiële risico's een directere invloed op de deelnemers dan in de oude pensioenregeling het geval was. Dat komt doordat de persoonlijke kapitalen van

de deelnemers in de nieuwe pensioenregeling meebewegen met de beleggingsrendementen. Dat betekent dat als de hieronder opgenomen financiële risico's zich voordoen, dit effect heeft op de persoonlijke kapitalen van de deelnemers en mogelijk ook op de variabele uitkeringen.

Wij hebben maatregelen genomen om de financiële risico's te beheersen. Daarover leest u meer in der onderstaande tabel. Maar we hebben ook maatregelen om onze deelnemers te beschermen voor als deze risico's zich toch voordoen. De belangrijkste daarvan zijn:

- Wij beleggen de persoonlijke pensioenkapitalen van en voor al onze deelnemers. Hou ouder een deelnemer is, hoe minder risicovol diens persoonlijk kapitaal wordt belegd. Hoe jonger een deelnemer is, hoe meer tijd diegene heeft om eventuele tegenvallers goed te maken. Hiermee voorkomen we zoveel mogelijk dat het persoonlijk pensioenkapitaal van een oudere deelnemer vlak voor of na de pensioendatum daalt. We beleggen voor iedereen die pensioen ontvangt dus minder risicovol dan voor degenen die nog geen pensioen krijgen. Zo zorgen we ervoor dat de kans dat pensioenen omlaaggaan zo klein mogelijk is.
- We willen grote mee- of tegenvallers van jaar op jaar zoveel mogelijk voorkomen. Daarom verwerken we de beleggingsresultaten in kleinere stapjes in uw pensioen. Dat doen wij gespreid over drie jaar.
- Voor pensioengerechtigden geldt dat hun uitkering jaarlijks opnieuw wordt bepaald; ze hebben een variabele uitkering. We kijken elk jaar of de uitkering omhoog kan. En zit het erg tegen, dan is er een kans dat de uitkering in een jaar omlaag gaat. Mochten we het pensioen op enig moment moeten verlagen door tegenvallende resultaten, dan hebben we een reserve om deze daling te voorkomen of te verkleinen. Dat heet de solidariteitsreserve.

Financiële risico's	Beleid
Renterisico	<p>In de Wtp krijgt renterisico een andere invulling. Het is het risico dat veranderingen in de rente leiden tot schommelingen in de (verwachte) pensioenuitkering bij de omzetting van persoonlijk kapitaal. Dit geldt zowel tijdens de opbouw- als de uitkeringsfase.</p> <p>Beheersing: het fonds dempt dit risico gedeeltelijk via een leeftijdsafhankelijk beschermingsrendement, dat wordt gerealiseerd middels een beschermingsportefeuille met een strategisch gewicht van 54,9%. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen onbeloonde en beloonde mismatchrisico's. Het duratie- en curverisico wordt gezien als onbeloond, omdat deze niet bijdragen aan het overrendement en daardoor zoveel mogelijk worden beperkt; dit risico komt voort uit de staatsobligaties en renteswaps in de beschermingsportefeuille. De beschermingsportefeuille belegt daarnaast ook in bedrijfsobligaties, green bonds en Nederlandse woninghypotheken, die zijn opgenomen vanwege de verwachte positieve bijdrage aan het overrendement. Het bijbehorende spreadrisico wordt daarom aangemerkt als beloond risico.</p>

Financiële risico's	Beleid
Valutarisico	<p>Het risico op een waardeverandering van niet-Euro beleggingen door wisselkoersbewegingen. We dekken het valutarisico af om het rendement te beschermen tegen negatieve gevolgen van een daling van de buitenlandse valuta.</p> <p>De doelstelling is enerzijds het beperken van het valutarisico en anderzijds het uitsluitend aangaan van dit risico daar waar dit wenselijk of acceptabel wordt geacht. De mate van afdekking wordt vastgesteld op basis van een SAA-studie.</p> <p>Beheersing: in 2025 was onze strategie tot invaren in de Wtp om het valutarisico binnen wereldwijde aandelenportefeuille strategisch voor 75% af te dekken voor beleggingen in Amerikaanse dollars, Britse ponden en Japanse yens. Na invaren in de Wtp op 1 juli 2025 wordt uitsluitend het valutarisico op de Amerikaanse dollar afgedekt, voor 50%.</p>
Liquiditeitsrisico	<p>Liquiditeitsrisico is het risico dat we onze beleggingen niet snel genoeg of niet tegen een goede prijs in geld kunnen omzetten waardoor we mogelijk onze rekeningen niet op tijd kunnen betalen.</p> <p>Beheersing: om het liquiditeitsrisico te beperken, zorgen we ervoor dat het grootste deel van onze portefeuille uit beleggingen bestaat die we snel kunnen omzetten. Per ultimo jaar kon 86% van de portefeuille binnen één dag worden verhandeld zonder marktimpact. De resterende 14% betreft illiquide beleggingen, zoals niet-beursgenoteerd vastgoed en Nederlandse hypotheke. Daarnaast wordt het liquiditeitsrisico bij derivaten beheerst door het aanhouden en uitwisselen van liquide middelen, zoals kasgeld en geldmarktfondsen. Zo is er altijd voldoende geld beschikbaar voor het onderpandbeheer van de derivaten maar ook voor het uitbetalen van pensioenen en andere financiële verplichtingen.</p>
Actief beheer risico	<p>Actief beheer risico is het risico dat bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt afgeweken van de vastgestelde benchmarks en dat deze afwijkingen niet leiden tot een beter rendement. Per (sub)beleggingscategorie wordt een keuze gemaakt tussen actief en passief beleggen. Deze keuze kan periodiek worden herzien, afhankelijk van de marktomstandigheden.</p> <p>Beheersing: we gaan in ons beleid uit van passief beheer, tenzij er argumenten zijn om toch voor actief beheer te kiezen. Met uitzondering van de beleggingen in bedrijfsobligaties en green bonds worden alle liquide beleggingen passief ingevuld. Voor illiquide categorieën (woning hypotheke en niet-beursgenoteerd vastgoed) zijn geen replicerbare benchmarks beschikbaar. Deze categorieën worden daarom per definitie actief ingevuld.</p>

Financiële risico's	Beleid
Concentratierisico	<p>Concentratierisico is het risico op financieel verlies als gevolg van een te grote concentratie in één regio, land, sector of issuer.</p> <p>Beheersing: Om dit risico te beperken spreiden wij de portefeuille over regio's, landen, sectoren en individuele issuers en hanteren wij limieten. Zo mag de allocatie naar een individueel aandeel bijvoorbeeld niet meer bedragen dan 2% van de totale portefeuille.</p>
Kredietrisico	<p>Kredietrisico is het risico dat de waarde van beleggingen zoals obligaties, daalt door een verslechtering van de kredietwaardigheid van de uitgevende partij. Het omvat ook tegenpartijrisico. Dit gaat over het vermogen van een tegenpartij om verplichtingen na te komen. Bijvoorbeeld bij een derivatenpositie.</p> <p>Beheersing: om het kredietrisico van obligaties te beheersen, worden binnen de beleggingsrichtlijnen minimumeisen gesteld aan de kredietkwaliteit van de uitgevende instellingen. Voor derivatentransacties moeten tegenpartijen voldoen aan minimale kredietwaardigheidseisen. Centraal verhandelde derivaten worden uitsluitend afgesloten met tegenpartijen waarmee wij een derivatenovereenkomst hebben en die aan strikte kredietcriteria voldoen. Zo kunnen tegenpartijen hun verplichtingen nakomen. Daarnaast wordt de waarde van de derivaten dagelijks verrekend door middel van onderpanden. Dit beperkt het risico verder.</p>
ESG-risico's	<p>ESG-risico's hebben betrekking op onderwerpen zoals klimaatverandering, mensenrechten, arbeidsnormen en sociale verhoudingen. ESG-risico omvat tevens reputatierisico, dat samenhangt met het handelen van het fonds ten opzichte van geldende wet- en regelgeving en (internationale) codes en standaarden zoals zoals de UN Global Compact en de UN Principles for Responsible Investment (UN PRI).</p> <p>Beheersing: Wij beheersen ESG-risico's via beleid voor screening, engagement, stembeleid en uitsluitingen, waarbij wij rekening houden met de voorkeuren van deelnemers. De voortgang monitoren wij via ESG-rapportages en beleid en monitoring worden jaarlijks geëvalueerd en waar nodig aangescherpt.</p>
Marktrisico	<p>Het risico dat we lopen doordat marktprijzen veranderen binnen de portefeuille.</p> <p>Beheersing: onderdeel van de beleggingsbeginselen van ons fonds is het spreiden van risico's. Deze spreiding vermindert het marktrisico.</p>

Financiële risico's	Beleid
Verzekeringstechnisch risico	<p>Het langlevensrisico is het belangrijkste verzekeringstechnische risico. Als de kans groeit dat we allemaal ouder worden, heeft dat grote gevolgen voor ons fonds.</p> <p>Beheersing: tot 1 juli 2025 bepaalden we de voorziening voor onze pensioenverplichtingen met de nodige voorzichtigheid.</p> <p>Andere risico's zijn het kortlevensrisico en het arbeidsongeschiktheidsrisico.</p>

Niet-financiële risico's	Beleid
Uitbestedingsrisico	<p>Het risico dat we lopen doordat we sommige werkzaamheden hebben uitbesteed aan andere partijen. Uiteraard blijven we zelf verantwoordelijk. In sommige gevallen hebben we niet direct zicht op die werkzaamheden, zoals bijvoorbeeld op de uitbetaling van pensioenen. Daarnaast kan het zijn dat de dienstverlening onderbroken wordt.</p> <p>Beheersing: onze pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V., ons vermogensbeheer aan GSAM en 'custodian' Northern Trust. Met deze organisaties hebben we prestatiecontracten afgesloten. We monitoren ze kritisch en stellen steeds strengere eisen aan bijvoorbeeld rapportages. Ook leggen we vast op basis van welke argumenten we besluiten nemen.</p>
Operationeel risico	<p>Het risico dat interne processen niet goed worden uitgevoerd doordat mensen fouten maken of systemen haperen. Ook onverwachte externe gebeurtenissen horen hierbij.</p> <p>Beheersing: we beoordelen rapporten van onze uitvoerders over hun interne beheersingsmaatregelen en de werking daarvan kritisch. Het gaat om ISAE 3402- en ISAE 3000-rapporten. Daarnaast zijn er prestatienormen vastgelegd en bespreekt de risicomanagementcommissie de dienstverlening in een periodiek overleg.</p>
Compliance risico [Integriteitsrisico]	<p>Het risico dat bij het fonds betrokken mensen werken die zich niet eerlijk en oprecht opstellen.</p> <p>Beheersing: integriteit is opgenomen in de prestatieafspraken met onze uitvoerders. Wij beschikken over een gedragscode waar de bij ons fonds betrokken personen aan gebonden zijn. Onze compliance officer ziet toe op de naleving van de gedragscode. Hij heeft over 2025 geen afwijkingen geconstateerd.</p>

Niet-financiële risico's	Beleid
Juridisch risico	<p>Het risico dat samenhangt met wet- en regelgeving, met onze rechtspositie en met de mogelijkheid dat contractuele bepalingen niet afdwingbaar of niet correct gedocumenteerd zijn.</p> <p>Beheersing: we monitoren de naleving van contracten periodiek en structureel. Ons beleid leggen we vast in juridisch getoetste stukken, zoals onze statuten, ons beleidsplan, ons geschiktheidsplan (dat ook getoetst wordt door DNB), ons uitbestedingsbeleid en onze gedragscode.</p>
IT-risico	<p>Het risico dat bedrijfsprocessen en informatievoorziening onvoldoende integer, niet continu of onvoldoende beveiligd worden. Het cyberrisico en het privacyrisico zijn een onderdeel van dit risico.</p> <p>Beheersing: we evalueren het IT-beleid. De risicomanagementcommissie, ondersteunt door de eerstelijns risicomanager, toetst onze compliance en die van onze leveranciers en beoordeelt bovendien de ISAE 3402 type II verklaringen. Die gaan over de beheersing van de IT-risico's van onze leveranciers. Bovendien krijgen we van onze leveranciers kwartaalrapportages waarin ze verslag doen van hun performance en security.</p>
Omgevingsrisico	<p>Het risico dat we lopen door veranderingen van buitenaf, zoals veranderingen in concurrentieverhoudingen, in reputatie en in ondernemingsklimaat.</p> <p>Beheersing: we hebben een meerjarenbeleidsplan en we doen periodiek een klanttevredenheidsonderzoek. Daarnaast hebben we een meerjarig communicatiebeleidsplan. Zie ook de beheersing van het reputatierisico en het ESG-risico hieronder.</p>
Reputatierisico	<p>Het risico dat onze marktpositie verslechtert doordat andere partijen een negatief beeld van ons hebben.</p> <p>Beheersing: ons integriteitsbeleid (zie ook hierboven) en ons communicatiebeleid zorgen voor transparante communicatie zodat deelnemers niet voor verrassingen komen te staan.</p>
Frauderisico's (integriteitsrisico)	<p>Het risico dat door fraude schade voor het fonds ontstaat. Dit is een deel van het integriteitsrisico. We hanteren risico averse risicohouding.</p> <p>Beheersing: we mitigeren en beheersen frauderisico's door beheersmaatregelen in te richten op organisatie- en op procesniveau. Beheersmaatregelen zijn: het hebben van een gedragscode, klachtenregelingen, incidentenregeling en een klokkenluidersregeling, het regelmatig uitvoeren van een systematische integriteitsrisicoanalyse, het screenen van alle beleggingen (mandaten) aan nationale en internationale sanctielijsten, het monitoren van aanspraken tegen sanctielijsten door AZL.</p>

Niet-financiële risico's	Beleid
Environmental, Social en Governance risico's (ESG)	<p>Risico's die verband houden met klimaatverandering, het gebruik van hulpbronnen en het milieu. Maar ook sociale risico's en risico's in verband met de waardevermindering van onze beleggingen door veranderde regelgeving. We hebben bij ons beleggingsbeleid aandacht voor maatschappelijk verantwoord beleggen. Als onderdeel daarvan houden we rekening met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen (ESG-factoren). De risico's die verbonden zijn aan ESG nemen we mee in ons reputatierisico.</p> <p>Beheersing: wij voeren het ESG-beleid uit met diverse instrumenten waaronder engagement (dialogo met bedrijven over duurzaamheidsthema's), beleggingsstrategieën gericht op netto-nul CO₂-uitstoot en het uitsluiten van bedrijven die maatschappelijk ongewenst gedrag vertonen of ongewenste producten produceren. In 2024 hebben we een ESG-ricoraamwerk ontwikkeld om ESG-risico's te identificeren, te verkleinen en te monitoren. Op basis van dit raamwerk stellen we ESG-risicorapportages op, zodat we deze risico's beter kunnen begrijpen en meenemen in ons beleid.</p>

We kunnen een aantal instrumenten inzetten om deze risico's te beheersen, namelijk het beleggingsbeleid, het premiebeleid, het communicatiebeleid en de financiële opzet van onze pensioenregeling. In de risicoparagraaf van de jaarrekening lichten we specifieke risico's nader toe en drukken we ze in getallen uit.

Pensioenregeling 2025

Hieronder vindt u een overzicht van de belangrijkste punten uit onze pensioenregeling.

Onze regeling was tot 1 juli 2025 een middelloonregeling. Dat betekent dat deelnemers jaarlijks een stukje pensioen opbouwen gebaseerd op het salaris in dat jaar. Deze pensioenregeling stopte op 30 juni 2025.

Pensioensysteem	Geïndexeerd middelloon
Pensioenrichtleeftijd	67
Opbouwpercentage ouderdompensioen	1,738%
Opbouwpercentage partnerpensioen	1,217%
Maximum pensioengevend jaarsalaris	€ 137.800
Franchise	€ 19.795
Premiepercentage	20,7% van de salarissom

Op 1 juli 2025 is onze nieuwe pensioenregeling gestart. Hieronder vindt u een overzicht van de belangrijkste punten uit onze pensioenregeling. Deelnemers leggen vanaf 1 juli samen met hun werkgever geld in voor de opbouw van een persoonlijk kapitaal voor het pensioen. Dat geld beleggen we, zodat het kan aangroeien tot een volwaardig pensioen. Als ze met pensioen gaan, levert dit persoonlijk kapitaal een maandelijks pensioen op, zolang diegene leeft. De uitkering wordt dan elk jaar aangepast. Dat heet een variabele uitkering. Het pensioen dat deelnemers op 30 juni 2025 hebben opgebouwd in onze oude pensioenregeling, is omgezet naar het persoonlijk kapitaal voor hun pensioen in de nieuwe pensioenregeling.

Pensioensysteem	Solidaire
Pensioenrichtleeftijd	AOW-leeftijd
Ouderdompensioen	De totale premie minus de som van de risicopremies voor dekking van het nabestaandenpensioen, arbeidsongeschiktheidspensioen en premievrijstelling, de kostenvergoedingen en eventueel een opslag reserve operationele risico's, is beschikbaar als spaarpremie.
Partnerpensioen bij overlijden vanaf de pensioendatum	Dit partnerpensioen is maximaal 70% van het ouderdompensioen.
Partnerpensioen bij overlijden voor de pensioendatum	Dit partnerpensioen is verzekerd op risicobasis. Het is 35% van het pensioengevend salaris. Het ingegane partnerpensioen wordt uitgekeerd totdat de partner overlijdt.
Maximum pensioengevend jaarsalaris	€ 137.800
Franchise	€ 18.475
Premiepercentage	32,49% van de pensioengrondslag

Pensioenleeftijd

Tot 1 juli 2025 was de pensioenleeftijd bij POB de eerste dag van de maand waarin de deelnemer 67 jaar wordt. Vanaf 1 juli 2025 is de pensioenleeftijd standaard de AOW leeftijd. Deelnemers kunnen er zelf voor kiezen om het pensioen eerder of later in te laten gaan. Als daarvoor gekozen wordt, verandert de hoogte van het pensioen. In de cao Openbare Bibliotheken is vastgelegd dat het arbeidscontract eindigt als iemand de AOW-leeftijd bereikt. In 2025 is dat 67 jaar.

Opbouw van pensioen

Tot 1 juli 2025 bouwden deelnemers 1,738% pensioen op. Er wordt niet over het hele salaris pensioen opgebouwd. Dat komt doordat er AOW is van de overheid. Het deel waarover geen pensioen wordt opgebouwd, noemen we de franchise. Wij gaan uit van een franchise van € 19.795 (2025). Is het salaris hoger dan € 137.800 (2025) dan wordt over het bedrag daarboven geen pensioen opgebouwd in onze pensioenregeling. Daarvoor kunnen deelnemers eventueel zelf iets regelen. Naast de opbouw van het eigen pensioen, bouwden deelnemers tot 1 juli 2025 ook partnerpensioen op. Dat was 1,217% per jaar. Ons fonds biedt ook een wezenpensioen.

Voor de nieuwe pensioenregeling geldt een 'solidaire premieovereenkomst'. Werkgevers betalen ons maandelijks een bijdrage. Deelnemers betalen daaraan mee via een inhouding op hun loon. Het grootste deel van de maandelijkse bijdrage beleggen wij. Zo bouwen wij een pensioenpot op voor het pensioen voor alle deelnemers. Voor ieders pensioen is er een aandeel in die gezamenlijke pensioenpot. Ook is een nabestaandenpensioen geregeld. Het verzekerde bedrag voor partners is circa 35% van het salaris dat meetelt voor het pensioen. Ons fonds biedt ook een wezenpensioen.

De pensioenen die tot 1 juli 2025 zijn opgebouwd zijn er nog. Ze zijn omgezet naar de nieuwe regeling.

Overlijden en arbeidsongeschiktheid

Er is altijd een risico dat een deelnemer vroegtijdig komt te overlijden. Dan krijgen de nabestaanden partner- en/of wezenpensioen. Als een deelnemer ziek wordt en daardoor niet meer kan werken, krijgt diegene arbeidsongeschiktheidspensioen van ons. In sommige gevallen hoeft er dan niet meer betaald te worden voor de opbouw van het (resterende) pensioen.

Wilt u onze volledige pensioenregeling lezen? Deze is te vinden op www.pob.eu.

Waardeoverdracht kleine pensioenen (minder dan € 613,52 bruto per jaar)

We zijn in 2020 begonnen met het automatisch overdragen van kleine pensioenen die premievrij zijn geworden. Toen trad de wet in werking die dit mogelijk maakt. Waardeoverdracht kleine pensioenen wil zeggen dat pensioenfonds onderling een opgebouwd pensioen van gewezen deelnemers automatisch naar elkaar overdragen. Voor de nieuwe pensioenregeling is het hiervoor genoemde bedrag voor kleine pensioenen omgerekend naar een persoonlijk kapitaal. Als uw opgebouwde persoonlijk kapitaal lager is dan het persoonlijk kapitaal dat hoort bij een klein pensioen, en als aan de andere voorwaarden is voldaan, dan kan het pensioen automatisch worden overgedragen.

Vervallen zeer kleine pensioenen (€ 2,00 bruto per jaar of minder)

Gaat iemand uit dienst? Dan stopt de pensioenopbouw bij ons. Als er minder pensioen opgebouwd is dan € 2,00 bruto per jaar, dan vervalt het pensioen. Dat heeft de wetgever in 2019 bepaald. Voor de nieuwe pensioenregeling is dit omgerekend naar de een persoonlijk kapitaal. Als een opgebouwd persoonlijk kapitaal lager is dan het persoonlijk pensioenkapitaal dat hoort bij een heel klein pensioen, en als aan de andere voorwaarden is voldaan, dan kan dit pensioen komen te vervallen.

Kosten Wet toekomst pensioenen (Wtp)

Vanaf 2021 hebben we veel voorbereid voor de transitie naar de nieuwe pensioenregeling per 1 juli 2025. Denk aan kennissessies en veelvuldig overleg met en tussen de voorbereidende werkgroepen, Raad van Toezicht (RvT), verantwoordingsorgaan (VO) en sociale partners. Voor de hele transitie naar de Wtp is medio 2022 een projectleider aangesteld. Ook zijn de uren uitgebreid die adviseurs en bestuursleden aan de voorbereiding op de transitie besteden. Sociale partners hebben een extra adviseur aangesteld om hen in de aanloop naar de transitie te adviseren. In 2023 is dit nog verder uitgebreid met een eerstelijns risicomanager.

In 2025 hebben we, net als in 2023 en 2024, regelmatig met onze uitvoerder AZL overlegd over de transitiedatum, de inhoud van de nieuwe regeling, de mogelijkheden die AZL biedt, et cetera. Daarnaast bleven we de benodigde stappen zetten om per 1 juli 2025 daadwerkelijk over te kunnen stappen naar de nieuwe regeling. We stemden regelmatig af met GSAM en met AZL. Ook hebben we in 2024 en 2025 gesprekken met DNB gevoerd. Als gevolg van de invoering van de Wtp zijn er verschillende goedkeuringsaanvragen en adviesaanvragen bij RvT en het VO neergelegd.

Het bestuur besteedde door al deze werkzaamheden steeds meer tijd aan POB. Sinds oktober 2022 besteden de bestuurders allen gemiddeld één dagdeel per week méér aan POB. Het bestuur stelde vast dat de tijdsbesteding in 2025 voor het bestuur weer groter was geworden. Daarom heeft het bestuur besloten om de leden van het bestuur over 2025 een verhoogde vergoeding te geven. Met ingang van 1 januari 2026 is de tijdsbesteding en de bestuurlijke vergoeding weer op het oude niveau. U vindt meer informatie over ons beloningsbeleid op pagina 54.

Kosten pensioenbeheer

Kosten van het pensioenbeheer bestaan uit de kosten van uitbesteding, bestuurskosten en de kosten van toezicht. De totale kosten bedroegen in 2025 (in duizenden euro) € 10.685 (2024: € 7.176). De kosten die gemaakt werden voor de transitie naar de Wtp bedroegen in 2025 (in duizenden euro) € 5.496 (2024: € 2.514).

Om de kosten per deelnemer te berekenen, gebruiken we de definitie van de Pensioenfederatie. Dat houdt in dat we de actieve deelnemers en de pensioengerechtigden meetellen. De gewezen deelnemers tellen we niet mee voor deze berekening.

Omgerekend naar kosten per deelnemer zijn de kosten van pensioenbeheer gestegen en bedragen € 571 in 2025 ten opzichte van € 400,00 in 2024. De kosten die het fonds heeft gemaakt vanwege de Wtp bedragen (in duizenden euro) € 5.496 (2024: € 2.514). Per deelnemer bedroegen deze kosten voor 2025 € 293,83 (2024 € 140,14). Verder zijn er meer administratiekosten gemaakt. Per deelnemer bedroegen deze kosten voor 2025 € 133,04 (2024 € 91,95).

Het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden nam gedurende het verslagjaar toe met 765 personen (van 17.940 ultimo 2024 naar 18.705 ultimo 2025).

Bij vergelijkbare fondsen waren de kosten gemiddeld € 523,09 over het jaar 2024. Dat wil zeggen dat onze kosten hoger zijn dan die van vergelijkbare pensioenfondsen. Het bestuur acht dit plausibel, ook omdat POB koploper is in de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Het bestuur blijft aandacht houden voor een beheersbaar kostenniveau. Ook voor 2025 gaan we die vergelijking weer maken. De cijfers over 2025 zijn pas na de verslagleggingsperiode bekend en worden op een later moment door het fonds vergeleken.

Het beheersen van kosten blijft een aandachtspunt. Kosten nemen in algemene zin toe doordat wet- en regelgeving wijzigen. Daarnaast stelt onze toezichthouder steeds meer eisen die tot extra kosten leiden.

Kosten vermogensbeheer (bedragen in duizenden euro's)

De kosten van het vermogensbeheer rapporteren wij zonder de transactiekosten en we verdelen de kosten in twee categorieën. De eerste categorie zijn de kosten zoals verwerkt in de jaarrekening: de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s) en overige beheervergoedingen. Deze zijn afgenomen, namelijk € 1.067 in 2025 tegenover € 3.584 in 2024. Deze forse afname is vooral het gevolg van een te hoge raming van nog te betalen kosten vermogensbeheer over 2024 voor € 1,3 miljoen. Deze raming is in het jaar 2025 vrijgevallen ten gunste van het resultaat. De tweede categorie zijn de kosten die in het beleggingsrendement zijn verrekend. In 2025 bedroegen deze € 3.698 (2024: € 958). De totale kosten van vermogensbeheer zonder de transactiekosten bedroegen daarmee € 4.765 (2024: € 4.452). Dit komt overeen met 0,18% (2024: 0,18%) van het gemiddeld belegd vermogen van € 2.591.853.

Transactiekosten (bedragen in duizenden euro's)

We maken transactiekosten bij de aan- of verkoop van beleggingsfondsen, individuele beleggingstitels en derivaten. De transactiekosten zijn niet apart zichtbaar in de jaarrekening. Ze zijn verwerkt in de beleggingsopbrengsten. In 2025 waren de transactiekosten € 542 (2024: € 851). De transactiekosten bedroegen 0,02% (2024: 0,03%) als percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

De totale kosten vermogensbeheer inclusief transactiekosten bedroegen in 2025: € 5.307 (2024: € 5.393). Uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen waren de totale vermogensbeheerkosten inclusief

transactiekosten in 2025 0,20% (2024: 0,22%). Het pensioenfonds hanteert als beleggingsovertuiging dat er kostenbewust wordt belegd.

In 2023 tot en met 2025 was de verdeling van de totale kosten van het vermogensbeheer inclusief transactiekosten per beleggingscategorie als volgt:

	2025		2024		2023	
	€	%	€	%	€	%
Vastgoed	911	0,04	810	0,03	999	0,04
Aandelen	484	0,02	549	0,02	549	0,02
Vastrentende waarden	2.727	0,10	2.389	0,10	3.563	0,16
Kosten overlay	-180	-0,01	385	0,02	303	0,01
Kosten fiduciair beheer	1.070	0,04	1.001	0,04	952	0,04
Bewaarloon	201	0,01	146	0,01	98	0,01
Overige kosten	94	0,00	113	0,00	130	0,01
	5.307	0,20	5.393	0,22	6.594	0,29

Uitvoeringskosten

	2025 ¹⁾	2024 ¹⁾
Pensioenbeheer:		
<i>Kosten van het pensioenbeheer (inclusief btw) bestaan uit:</i>		
- Bestuurskosten	€ 692	€ 609
- Administratie en advies	€ 9.776	€ 6.385
- Toezichtkosten	€ 217	€ 182
Totaal	€ 10.685	€ 7.176
Waarvan kosten voor de transitie naar de Wet Toekomst pensioen (Wtp)	€ 5.496	€ 2.514
Totale pensioenuitvoeringskosten in euro per deelnemer	€ 571,00	€ 400,00
Kosten voor de Wet toekomst pensioen (Wtp) in euro per deelnemer	€ 294,00	€ 140,00
Vermogensbeheer:		
- Kosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,18%	0,18%
- Transactiekosten in % van het gemiddeld belegd vermogen	0,02%	0,03%
- Integrale kosten in euro per deelnemer	€ 855,00	€ 700,60

1) Bedragen zijn inclusief BTW

De transitie naar de nieuwe pensioenregeling brengen extra kosten met zich mee. Die brengen we apart in kaart. De werkzaamheden die bij de transitie horen duren meerdere jaren. De politiek verwacht dat de kosten uiteindelijk lager worden, omdat de uitvoering eenvoudiger is. We blijven dit kritisch volgen. POB is zich bewust van de kosten die het maakt voor de pensioenuitvoering. We vinden het daarbij belangrijk dat de kosten overeenkomen met de dienstverlening die de uitvoerder biedt.

We zijn van mening dat we de 'normale dienstverlening' van de uitvoerder vragen. Daarbij past dan ook een normale marktconforme prijs. Voor de communicatie maken we extra kosten. We vinden het belangrijk dat onze deelnemers goed geïnformeerd blijven. Naar de mening van het bestuur zijn op dit moment de kosten in overeenstemming met de ontvangen dienstverlening. Wij hebben over 2025 en de jaren daarvoor geen benchmark laten uitvoeren om onze uitvoeringskosten te vergelijken met andere pensioenfondsen. Een goede vergelijking kan pas worden gemaakt als de pensioensector de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel heeft gemaakt. Dan voeren alle pensioenfondsen een nieuwe pensioenregeling uit en kunnen uitvoeringskosten op een eerlijke manier met elkaar worden vergeleken.

Wel hebben wij de kosten per deelnemer vergeleken met vergelijkbare pensioenfondsen. Daarover leest u hierboven meer bij "Kosten pensioenbeheer".

Financiële positie en de toetsing van de solvabiliteit ultimo 2025

Over 2025 is ons totale resultaat -437,8 miljoen. Dit is een negatief resultaat. Dat komt vooral door de overgang naar onze nieuwe pensioenregeling per 1 juli 2025.

In de eerste helft van 2025 voerden wij nog een pensioenregeling uit onder de bestaande wetgeving (Financieel Toetsingskader). Over die periode hebben wij een positief resultaat behaald van 81,7 miljoen. Onder het Financieel Toetsingskader moesten wij meerdere financiële buffers aanhouden. Dat is veranderd toen wij op 1 juli 2025 overgingen naar de solidaire premiereregeling. Als onderdeel van deze overgang hebben wij de buffers die we tot dat moment hadden, voor een groot deel kunnen verdelen onder onze deelnemers. Dat heeft voor ons fonds geleid tot een negatief resultaat van 515,8 miljoen, maar is wel ten goede gekomen aan de persoonlijke pensioenkapitalen van onze deelnemers. Verder hebben wij in de tweede helft van 2025 een negatief resultaat behaald van 3,7 miljoen. Samen leiden de effecten over de eerste helft en de tweede helft van 2025 tot een totaal resultaat van -437,8 miljoen over het hele boekjaar 2025.

Het totale resultaat van -437,8 miljoen is als volgt verdeeld over de reserves:

- Vrijval van de oude Algemene reserve onder FTK	-660,9 miljoen
- Dotatie Solidariteitsreserve	+182,6 miljoen
- Dotatie Overige reserves	+ 40,5 miljoen
Totaal resultaat:	-437,8 miljoen

De solidariteitsreserve is gevormd bij de overgang naar de nieuwe pensioenregeling op 1 juli 2025. Op het moment van de overgang is 181,3 miljoen aan deze reserve toegevoegd. Daarmee was de solidariteitsreserve volledig gevuld tot het maximum dat hiervoor is vastgesteld. In de tweede helft van 2025 hebben nog dotaties en onttrekkingen aan deze reserve plaatsgevonden ter grootte van +1,3 miljoen.

Wij hebben in ons beleid vastgelegd wanneer er dotaties en onttrekking aan de solidariteitsreserve worden gedaan. De belangrijkste toevoeging aan de solidariteitsreserve komt uit het behaalde rendement. Van het totale behaalde positieve overrendement wordt 5% toegevoegd aan de solidariteitsreserve. Aan het einde van het jaar mag de solidariteitsreserve echter niet groter zijn dan 7% van het pensioenvermogen. Als dat wel het geval is, dan wordt het

overschot via de toedeelregels van het overrendement verdeeld onder onze deelnemers en het minimaal vereist eigen vermogen. Mocht de solidariteitsreserve ooit negatief worden, dan wordt deze meteen aangevuld vanuit de persoonlijke pensioenkapitalen van onze deelnemers.

Er kunnen ook onttrekkingen aan de solidariteitsreserve worden gedaan. Dat is onder meer het geval in de volgende situaties:

- Als de ingegane pensioenuitkeringen verlaagd zouden moeten worden, dan mogen wij een deel van de solidariteitsreserve gebruiken om de verlaging (zoveel mogelijk) te voorkomen.
- Als onze operationele reserve lager is dan het minimaal benodigde niveau, dan wordt deze aangevuld.
- Als er een resultaat op micro langlevenrisico is, dan wordt dat verrekend.
- Het voorkomen van negatieve persoonlijke pensioenkapitalen.
- Als de solidariteitsreserve aan het einde van het jaar hoger is dan de bovengrens, dan wordt het overschot verdeeld op basis van de toedeelregels van overrendement.

Op het moment van de overgang naar de nieuwe pensioenregeling hadden wij naast de solidariteitsreserve nog een ander bestemmingsfonds. Dat was de compensatiereserve. Deze bedroeg op 1 juli 2025 65,735 miljoen. Op die datum hebben wij de in de oude pensioenregeling opgebouwde pensioenen overgezet naar de nieuwe solidaire premieregeling. Op dat moment van invaren is deze compensatiereserve gebruikt voor het verlenen van compensatie aan de deelnemers die hiervoor op basis van de compensatieregeling in aanmerking kwamen. Dat betekent dat de compensatiereserve op 1 juli 2025 direct volledig is aangewend voor het verhogen van de persoonlijke pensioenkapitalen van deelnemers. Sindsdien wordt geen compensatiereserve meer aangehouden.

In de nieuwe pensioenregeling is het belangrijk dat de aanwezige solvabiliteit (het toetsvermogen) hoger is dan het minimaal vereist eigen vermogen. Ultimo 2025 bedraagt het toetsvermogen 40,5 miljoen. Dit toetsvermogen is daarmee hoger dan het minimaal vereist eigen vermogen van 10,7 miljoen.

Goed pensioenfondsbestuur

Geschiktheid en evaluatie

We hebben een geschiktheidsplan. Daarin beschrijven we aan welke eisen bestuurders moeten voldoen. In het geschiktheidsplan zit een opleidingsplan. In 2024 hebben we de zelfevaluatie gedaan onder leiding van een externe partij. In 2025 is er een gezamenlijke evaluatie met de RvT en het VO geweest. In 2025 heeft de voorzitter met elke bestuurder een functioneringsgesprek gevoerd. Twee bestuurders hebben met de voorzitter een functioneringsgesprek gevoerd. De conclusie is dat er een open cultuur is en dat het bestuur zijn verantwoordelijkheid neemt. Een andere uitkomst was dat de tijdsdruk afneemt nu de overgang naar de nieuwe pensioenregeling per 1 juli 2025 achter de rug is.

Diversiteit en inclusie

We volgen de normen uit de Code Pensioenfonds. Wat diversiteit betreft, vinden we het belangrijk om ruimer te kijken dan wat de Code eist. Dit hebben we vastgelegd in ons diversiteitsbeleid. We hebben de volgende definitie van diversiteit geformuleerd voor ons fonds:

Het bestuur en de fondsorganen zijn een afspiegeling van het deelnemersbestand. Daarbij hebben we oog voor de verhoudingen naar geslacht, leeftijd en achtergrond. In bredere zin kijken we ook naar cultuur, opleiding en werkervaring. Diversiteit in denken, oordelen en perspectief is een derde belangrijk element.

Ons bestuur bestaat uit zes personen. Drie bestuurders zijn man en drie bestuurders zijn vrouw. Een bestuurder is jonger dan 40 jaar. De overige bestuurders zijn ouder dan 40 jaar. Ons VO bestaat uit zes personen; vier mannen en twee vrouwen. Alle leden zijn ouder dan 40 jaar.

Gedragcode

Elk jaar én op het moment dat bestuurders aftreden, bevestigen alle bestuurders dat ze de gedragscode hebben nageleefd. Naast de bestuurders zijn ook leden van andere fondsorganen gebonden aan onze gedragscode. De gedragscode is in 2025 inhoudelijk niet veranderd. Onze compliance officer controleert de naleving. Hij heeft in 2025 geen bijzonderheden geconstateerd. We hebben een nieuwe gedragscode vastgesteld die geldt per 1 januari 2026. De gedragscode is hiermee weer in lijn met de geactualiseerde versie van de Pensioenfederatie, de belangenbehartiger van de Nederlandse pensioenfondsen.

Datalekken

In 2025 is er geen datalek geweest.

Beloningsbeleid

POB kent een beloningsbeleid. Het bestuur, de RvT en het VO ontvangen een vaste vergoeding per kwartaal. In de tabel geven we een overzicht van de betaalde vergoedingen op jaarbasis.

In 2024 was er aan het bestuur, de RvT en het VO een extra vergoeding toegekend vanwege de extra tijdsbesteding in het kader van de Wtp. In 2025 is de vergoedingsregeling voor het bestuur aangepast. De tijdsdruk door alle werkzaamheden voor de overgang naar de nieuwe pensioenregeling heeft ertoe geleid dat alle bestuurders in 2025 gemiddeld een dagdeel per week meer voor POB hebben gewerkt. Dat was aanzienlijk meer dan de tijdsbesteding die gehanteerd was voor het bepalen van de vergoeding voor 2025. Het bestuur besloot daarom de tijdsbesteding voor het bepalen van de vergoeding te verhogen. Hierdoor konden de leden van het bestuur over 2025 aanspraak maken op een verhoogde vergoeding. Met ingang van 1 januari 2026 is de tijdsbesteding verlaagd naar het originele niveau. De vergoeding wordt per die datum ook weer verlaagd.

Betaalde vergoeding (in duizenden euro's)

	2025	2024 ¹⁾
Bestuur	550	423
Raad van Toezicht	81	68
Verantwoordingsorgaan	61	118
Totaal	692	609

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen vertelt ons hoe we ons moeten gedragen als pensioenfondsbestuur. De normen in de Code zijn een aanvulling op wet- en regelgeving. Deze Code is wettelijk verankerd in artikel 33 van de Pensioenwet.

De normen zijn gegroepeerd in vijf thema's:

1. Goed zorgen voor het pensioen van belanghebbenden;
2. Goed besturen;

1) Vanwege de extra werkzaamheden in het kader van de Wtp heeft het bestuur besloten dat alle bestuurders per oktober 2022 één dagdeel per week extra beschikbaar zijn.

3. Effectief intern toezichhouden en controle uitoefenen;
4. Verantwoording en inspraak organiseren;
5. Effectief functioneren van fondsorganen.

Vanaf 2025 is de Code Pensioenfonds geactualiseerd. We mogen van deze code afwijken, als we goed kunnen uitleggen waarom. Einde 2025 voldoen wij niet (volledig) aan de norm 35:

Ons VO bestaat uit zes personen; vier mannen en twee vrouwen. Alle leden zijn ouder dan 40 jaar. Hiermee wijken we af van norm 35 van de Code Pensioenfonds waarin is vastgelegd dat minimaal één lid van het VO jonger is dan 40 jaar.

De Code Pensioenfonds verplicht tot het opnemen van een rapportage in het jaarverslag over de naleving van vier omschreven normen (rapportagenormen):

- norm 1 Missie, visie, strategie
- norm 4 Kennen van voorkeuren van belanghebbenden
- norm 34 en 35 Diversiteits- en inclusiebeleid

Norm 1, de missie, visie en strategie, vindt u terug op pagina 14.

Norm 4 betreft het kennen van de voorkeuren onze deelnemers (belanghebbenden) en met deze voorkeuren rekening houden als we onze strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten bepalen. Op basis van het risicopreferentieonderzoek uit 2023 hebben we de risicohouding voor de nieuwe pensioenregeling vastgesteld. Dat was de basis voor de inrichting van ons beleggingsbeleid voor de nieuwe pensioenregeling die per 1 juli 2025 is ingegaan. In 2025 hebben we een onderzoek gedaan naar de voorkeuren van deelnemers rondom duurzaam beleggen. Ook hebben we onderzocht hoe dit in het fonds toegepast kan worden. De uitkomsten daarvan analyseren we in 2026 en nemen we mee in de herijking van ons beleggingsbeleid.

Norm 34 en 35, diversiteit en inclusie. In het verantwoordingsorgaan is op dit moment geen lid jonger dan 40 jaar. In het bestuur is dit wel het geval. Hierdoor voldoen we niet volledig aan deze norm.

Klachten en geschillen

De Pensioenfederatie heeft de gedragslijn 'Goed omgaan met klachten' gepubliceerd. De gedragslijn regelt het behandelen, rapporteren en leren van klachten van deelnemers. De eisen die de Pensioenwet stelt zijn in de gedragslijn opgenomen, plus de aanbevelingen van de Ombudsman Pensioenen en van de AFM.

Steeds als een persoon bij de pensioenuitvoerder ontevredenheid uit, beschouwen we dat als een klacht. We hebben de voorwaarden van de gedragslijn in onze klachtenregeling opgenomen.

Wordt een klacht niet in onderling overleg opgelost, dan ontstaat een geschil. De deelnemer kan een geschil voorleggen aan de Geschillen Instantie Pensioenfonds (GIP) of aan de burgerlijke rechter. Bij de GIP kan de deelnemer kiezen voor bemiddeling door de Ombudsman of voor een beslissing.

Hier ziet u een overzicht van klachten en geschillen van (gewezen) deelnemers, van ex-partners, kinderen en van pensioengerechtigden aan de hand van de categorieën die de Pensioenfederatie voorschrijft in de gedragslijn 'Goed omgaan met klachten'. Doordat de definitie van een klacht in de gedragslijn verruimd is, zien we vanaf 2023 een substantiële stijging van het aantal geregistreerde klachten.

In de navolgende tabel wordt een overzicht gegeven van de in 2025 door ons fonds behandelde klachten en de geschillen die zijn ingediend bij GIP

Deelnemers (gewezen) deelnemers, andere aanspraakgerechtigden (ex-partners, kinderen) en pensioengerechtigden)		Klachten				Geëscaleerde klachten ¹⁾	Geschillen	Totaal
		Q1	Q2	Q3	Q4			
Onderwerp								
1	Behandelingsduur	1	2	1	12	0	0	16
2	Deelnemersportaal	0	1	9	10	0	0	20
3	Duurzaamheid	0	0	0	0	0	0	0
4	Financiële situatie	1	4	3	0	0	2	10
5	Informatieverstrekking	0	4	5	10	1	0	20
6	Keuzebegeleiding	0	1	1	0	0	0	2
7	Pensioenberekening en -betaling	1	1	5	6	0	0	13
8	Registratie werknemersgegevens	0	0	0	0	0	0	0
9	Service en klantgerichtheid	0	1	0	2	0	0	3
10	Toepassing wet- en regelgeving algemeen	0	0	1	0	0	0	1
11	Toepassing wet- en regelgeving invaren transitie	0	4	0	0	0	0	4
12	Overig	1	2	0	1	0	0	4
	Totaal	4	20	25	41	1	2	93

In 2024 heeft Geschilleninstantie Pensioenfondsen (GIP) een klacht over de verleende indexatie per 1 januari 2024 behandeld. Het geschil betrof de communicatie over de toeslagverlening. De Ombudsman Pensioenen stelde in februari 2025 dat uit de verstrekte informatie niet kan worden afgeleid dat het pensioenfonds fouten heeft gemaakt

1) Een geëscaleerde klacht is een klacht die niet naar tevredenheid van de indiener is behandeld.

bij het vaststellen van de toeslagpercentages. Voor zover de Ombudsman kan beoordelen zijn de toeslagbepalingen in lijn met het pensioenreglement en de wet toegepast. De deelnemer heeft het geschil vervolgens niet voorgelegd aan de burgerlijke rechter.

In 2025 zijn er geen geschillen door de burgerlijke rechter behandeld.

In deze tabel staat een overzicht van de klachten en geschillen van werkgevers die wij in 2025 behandelden:

Werkgevers		Klachten				Geëscaleerde klachten ¹⁾	Geschillen	Totaal
		Q1	Q2	Q3	Q4			
1	Aanlevering (werknemer) gegevens	0	2	2	1	0	0	5
2	Aansluiting/ handhaving	0	0	0	0	0	0	0
3	Behandelduur	1	0	0	0	0	0	1
4	Duurzaamheid	0	0	0	0	0	0	0
5	Informatieverstrekking	0	0	0	4	0	0	5
6	Keuzebegeleiding	0	0	0	0	0	0	0
7	Premieberekening en betaling	0	1	0	4	0	0	5
8	Service en klantgerichtheid	0	0	0	0	0	0	0
9	Toepassing wet- en regelgeving: algemeen	0	0	0	0	0	0	0
10	Toepassing wet- en regelgeving: invaren, transitie	1	0	0	0	0	0	1
11	Werkgeversportaal	0	0	1	14	0	0	15
12	Overig	1	0	0	0	0	0	1
	Totaal	3	3	3	23	0	0	33

1) Een geëscaleerde klacht is een klacht die niet naar tevredenheid van de indiener is behandeld.

Tevredenheid afhandeling klachten Deelnemers en Werkgevers	Q1	Q2	Q3	Q4	Totaal
Tevreden	4	20	2	1	27
Onbekend	5	4	0	0	9
Ontevreden	0	0	0	0	0
Neutraal	0	0	0	0	0
Totaal	9	24	2	1	36

In 2025 deden zich bij pensioenuitvoerder AZL 15 generieke en 16 fondsspecifieke incidenten voor. Deze incidenten hebben voor de bedrijfsvoering van ons fonds geen blijvende nadelige gevolgen gehad. De incidenten zijn waar nodig besproken met de betrokken uitbestedingspartners. Er zijn aanvullende beheersmaatregelen getroffen om dergelijke incidenten in de toekomst te voorkomen.

Gedraglijn goed omgaan met klachten

De gedragslijn regelt het behandelen, rapporteren van en leren van klachten van deelnemers. In de gedragslijn zijn de eisen die de Wtp stelt opgenomen, en de aanbevelingen van de Ombudsman Pensioenen en van de AFM. De nieuwe gedragslijn en klachtenprocedure voor de deelnemers staan op onze website.

Om te zien waar de pensioenfondsen staan, is in het najaar van 2025 een derde meting uitgevoerd onder leden van de Pensioenfederatie. We zijn in 2022 gestart met de implementatie van de gedragslijn en hebben dit in de jaren erna voortgezet. Ten opzichte van de eerste meting van eind 2023, zien wij een verbetering van de score.

Wij vinden het belangrijk om te leren van klachten die wij ontvangen en om te kijken wat wij kunnen verbeteren. Als wij merken dat er over een bepaald onderwerp relatief veel klachten binnenkomen, dan kijken wij of wij onze communicatie kunnen verbeteren om klachten over dat onderwerp in de toekomst te voorkomen. Zo is de communicatie over de gevolgen van verlof voor de pensioenopbouw verbeterd. Rond de overgang naar de nieuwe pensioenregeling kregen we van diverse werkgevers klachten over de nieuwe wijze waarop gegevens geleverd moesten worden die nodig zijn voor een juiste pensioenopbouw. Deze klachten en signalen hebben wij besproken met onze pensioenadministrateur. Dat heeft geleid tot verbeteringen in het werkgeversportaal voor het doorgeven van gegevens en tot aanvullende communicatie naar de werkgevers.

Uitbesteding

AZL verzorgt de pensioenadministratie en GSAM beheert het vermogen. Wij hebben dat uitbesteed. We kunnen er altijd voor kiezen om deze werkzaamheden bij andere organisaties neer te leggen, of om extra opdrachten te geven. We blijven als bestuur eindverantwoordelijk. Onze risicomanagementcommissie controleert het risicomanagement, het jaarverslag en de afspraken rond uitbesteding. Het bestuur besluit daar uiteindelijk over.

Administratie en bestuursondersteuning

AZL zorgt voor de pensioen- en deelnemersadministratie, het uitvoerend actuariaat, de financiële administratie en de jaarverslaglegging. We hebben daarnaast ook de bestuursondersteuning en -advies en de communicatie uitbesteed aan AZL.

Vermogensbeheer

GSAM coördineert het beleggingsbeleid binnen de richtlijnen van het bestuur.

Bewaarneming en monitoring

Northern Trust is aangesteld als bewaarder van het vermogen. Northern Trust heeft ook de externe monitoring op ons beleggingsbeleid en van de discretionaire mandaten uitgevoerd.

Adviserend actuariaat

Mercer doet het adviserende actuariële werk. De adviserend actuaire is bij bestuurs- en commissievergaderingen als dat nodig is.

Sleutelfuncties

We hebben ervoor gekozen om de drie sleutelfuncties voor actuariaat, risicobeheer en interne audit in te vullen met onafhankelijke externe deskundigen. Uiteraard blijven alle drie de functies onze verantwoordelijkheid.

De actuariële functie wordt ingevuld door onze waarmede actuaire, de heer Weijers. De heer Aalders vult de sleutelfunctiehouder risicobeheer in. De sleutelfunctie interne audit wordt ingevuld door de heer Mulder. DNB heeft alle sleutelfunctiehouders goedgekeurd.

Waarmede actuaire

Willis Towers Watson (WTW) toetst of we onze voorziening voor pensioenverplichtingen op de juiste manier hebben berekend en of deze juist op de balans staat.

Controlerend accountant

KPMG is onze controlerend accountant die:

- nagaat of de jaarrekening die in dit verslag opgenomen is een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen per 31 december van het boekjaar en het resultaat over het boekjaar, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek.
- vaststelt of het bestuursverslag, de overige gegevens en andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat. De controlerend accountant kijkt ook of alle informatie aanwezig is die op grond van de Nederlandse wet is vereist.
- de Z-score controleert.
- vaststelt dat de DNB-staten opgesteld zijn in overeenstemming met de bepalingen van en ingevolge de Pensioenwet.

Risicobeheersing en bewaking van uitbestede werkzaamheden

AZL en GSAM hebben de beheersing van risico's ingebouwd in hun interne processen, procedures en functiescheidingen. Dit is allemaal schriftelijk vastgelegd. Beide partijen werken volgens vastgestelde controlerichtlijnen en voeren daarnaast ook interne controles uit. Hierdoor zijn de risico's voldoende geborgd. Dit rapporteren AZL en GSAM in een ISAE 3402-rapportage en AZL aanvullend in een ISAE 3000-rapportage.

We ontvangen elk kwartaal een administratieve rapportage van AZL en elke maand een rapportage over de samenstelling van onze beleggingsportefeuille van GSAM.

Het bestuur heeft aandacht besteed aan de nieuwe opzet van de ISAE 3402-rapportage van AZL, die voor het eerst ziet op het per 1 juli 2025 geïmplementeerde Wtp-landschap. De rapportage geeft aan dat de beheersmaatregelen in opzet toereikend zijn en grotendeels effectief functioneren, maar bevat een oordeel met beperking vanwege tekortkomingen in met name autorisaties en functiescheiding. Aan de hand van gerichte uitvragen, monitoring en periodiek overleg heeft het bestuur comfort verkregen betreffende de voortgang van de inrichting van de nieuwe beheersomgeving en aan de ingezette verbetermaatregelen. Het bestuur zal ook in 2026 blijvende aandacht hebben voor de verdere versterking van de IT-beheersing en autorisaties.

Voorafgaand aan de transitie naar het Wtp-landschap heeft het bestuur zekerheid gekregen over de gereedheid van dat landschap door onder andere een ISAE-3000 rapport over de migratiestraat en de uitkomsten van een interne audit op de IT-beveiligingsmaatregelen en IT-beheerprocessen in het nieuwe landschap.

Fondsdocumenten

In 2025 zijn de volgende fondsdocumenten gewijzigd:

- Pensioenreglement per 1-1-2025 en vervolgens per 1-7-2025
- ABTN per 1-1-2025 en vervolgens per 1-7-2025
- Noodprocedure
- Statuten
- Begroting
- Intern Auditplan 2025
- Risicomanagement plan 2025
- Configuratie sheet i.v.m. overgang nieuwe regeling
- Target Operating Model
- Uitvoeringsovereenkomst vrijwillige aansluitingen SPR
- Uitbestedingsbeleid
- Liquiditeitsbeleid
- Beleid manager selectie & monitoring
- Beleggingsplan 2025 Wtp
- Uitvoeringsreglement per 1 juli 2025
- Communicatieplan per 1 juli 2025 - 2028
- Reglement Raad van Toezicht
- Jaarverslag 2024
- Product Dienst Combinatie (PDC) en Service Level Agreement met pensioenuitvoerder
- Opdrachtbevestiging en de verklaring inzake inwilliging van het invaarverzoek
- Addendum bij het implementatieplan
- Opdrachtaanvaardingsovereenkomst per 1 juli 2025
- Geschiktheidsplan
- Klachtenreglement Werkgevers
- Klachtenregeling Deelnemers
- ESG Jaarverslag 2024
- Investment case inzake investment grade bedrijfsobligaties
- investment case inzake emerging market debt (EMD)
- ERB-beleid
- Integraal Risicomanagementbeleid
- ESG-risicokaarten
- Gedragscode

Verzekerdenbestand

	Aantal 31-12-2024	Mutaties verslagjaar BIJ		Mutaties verslagjaar AF			Aantal 31-12-2025
		Collect.		Collect.			
		IWO	Anders	UWO	Overleden	Anders	
Actieven	8.951	0	1.872	0	-9	-1.364	9.450
Gewezen deelnemers	8.714	0	1.127	0	-19	-1.397	8.425
Pensioengerechtigden	8.989	0	761	0	-268	-227	9.255
Totaal alle deelnemers	26.654	0	3.760	0	-296	-2.988	27.130

Specificatie pensioengerechtigden

	2025	2024
Ouderdompensioen	8.360	8.131
Partnerpensioen	874	834
Wezenpensioen	21	24
Totaal	9.255	8.989

Vooruitblik 2026

Aanscherpen Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleidsdocument op basis van voorkeuren van deelnemers

We willen dat het Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Beleidsdocument zo goed mogelijk aansluit bij de voorkeuren van onze deelnemers. We gaan de uitkomsten van de uitvraag bij de deelnemers en de aandachtspunten uit de focusgroepen beoordelen en meenemen in de evaluatie en herijking van ons beleid.

Bestuurlijke organisatie onder de Wet Toekomst Pensioenen

We gaan onderzoeken welk bestuursmodel passend is voor de situatie na de transitie en welke bestuursondersteuning daar het beste bij past. Hiermee zijn we in 2025 gestart na de implementatie van de nieuwe pensioenregeling.

Bijeenkomst voor de gepensioneerden

Op 18 maart 2026 plannen we een bijeenkomst voor gepensioneerden. Op deze dag besteden we onder andere aandacht aan wat we als pensioenfonds willen bereiken, waarin we als fonds beleggen, hoe het zit met variabele uitkeringen en wie wij zijn als bestuurders.

Keuzebegeleiding

In het communicatieplan is keuzebegeleiding een belangrijk speerpunt. Dit wordt in 2026 verder vorm gegeven.

Ondertekening

Het verslag van het bestuur is vastgesteld te Utrecht d.d. 29 juni 2026

Mevrouw E.H. Janssen
voorzitter

De heer W.L.M. Schapendonk-van Horne
secretaris

Mevrouw M. de Boer-Spoelstra

Mevrouw M.N. Kulk-Romein

De heer V.W. van Nunspeet

De heer G.J. van den Enk

Verlag raad van toezicht

Bevindingen raad van toezicht

Inleiding en werkwijze

De aanpak van het toezicht in 2025 door de Raad van Toezicht (RvT) van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken was gestructureerd en gebaseerd op de statuten van het fonds, het reglement van de RvT, de Toezichtvisie van de RvT en de Code Pensioenfonds, met nadruk op de volgende thema's:

- Governance en strategische aansturing,
- Communicatie,
- Beheerste overgang en implementatie,
- IT- en cyberrisico's (incl. DORA),
- Vermogensbeheer en uitbesteding.

De RvT had toegang tot documentatie, formele en informele vergaderingen met het bestuur, commissies en werkgroepen en er vonden diverse interacties met het bestuur, het verantwoordingsorgaan en sleutelfuncties plaats, waardoor de RvT in staat was om op een effectieve manier toezicht te houden en tevens adviezen en goedkeuring te verstrekken.

In 2025 heeft een uitgebreide zelfevaluatie plaatsgevonden onder begeleiding van een externe. Daarbij hebben de drie fondsorganen niet alleen zichzelf geëvalueerd, maar heeft er ook een reflectiedag plaatsgevonden met alle drie de fondsorganen gezamenlijk.

De RvT heeft in 2026 na voorlegging door het bestuur het besluit tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening over boekjaar 2025 goedgekeurd.

Goedkeuringsverzoeken Wet toekomst pensioenen

In 2025 heeft de RvT drie goedkeuringsverzoeken ontvangen in het kader van de transitie per 1 juli 2025. Aan twee heeft de RvT zijn goedkeuring verleend; voor de derde was geen goedkeuring vereist.

Bij de beoordeling van de goedkeuringsaanvragen heeft de RvT specifieke normen gehanteerd, aanvullend op de bredere toetsing in het kader van de hierboven geformuleerde thema's en de door de RvT geformuleerde normen. Deze specifieke normen betroffen:

- Adequate risicobeheersing
- Zorgvuldige besluitvorming
- Evenwichtige belangenafweging

De RvT constateerde dat het bestuur adequate risicobeheersing heeft geïmplementeerd en een zorgvuldig besluitvormingsproces heeft doorlopen. Het bestuur heeft een sterke projectmanager aangesteld en adequaat gereageerd op inzichten en opmerkingen. De RvT vindt de uitwerking van evenwichtigheid door het

bestuur acceptabel en meent dat het bestuur zorgvuldig te werk is gegaan bij het voorgenomen besluit om pensioenaanspraken om te zetten naar persoonlijke pensioenvermogens.

Bevindingen, beoordelingen en aanbevelingen

1. Governance en strategische aansturing

- Waarnemingen en Beoordeling:

De RvT is positief over de wijze waarop het bestuur de governance heeft ingevuld tijdens de Wtp-transitie. Het besluitvormingsproces is zorgvuldig verlopen, met voldoende aandacht voor evenwichtige belangenafweging en betrokkenheid van stakeholders. Het bestuur heeft adequaat gereageerd op aanvullende eisen van toezichthouders en heeft, ondanks grote tijdsdruk, de transitiedatum gehaald. Wel constateert de RvT dat de werkdruk binnen het bestuur zeer hoog is geweest, wat risico's met zich meebrengt voor de continuïteit. Daarnaast is de governance nog in ontwikkeling richting de toekomst. Ook zijn beleidsdocumenten niet altijd actueel of overzichtelijk beschikbaar.

- Aanbevelingen:

- Ontwikkel eerst een heldere governancevisie als basis voor toekomstige keuzes.
- Werk een zorgvuldige en transparante procedure voor (her)benoemingen van bestuurders uit.
- Actualiseer en structureer fondsdocumentatie en beleidsstukken.

2. Communicatie

- Waarnemingen en Beoordeling:

De communicatie rond de pensioentransitie wordt door de RvT overwegend als sterk en professioneel beoordeeld. Het bestuur heeft diverse middelen ingezet (waaronder website, webinars en magazines) en de communicatie is door deelnemers positief ontvangen, hoewel het niet zeker is of alle deelnemers daadwerkelijk zijn bereikt. Ook is zichtbaar dat het bestuur leert van feedback, onder andere van de toezichthouder. Tegelijkertijd zijn er knelpunten in de samenwerking met de pensioenuitvoeringsorganisatie, met name door beperkte ruimte voor maatwerk. Hierdoor verliepen aanpassingen aan communicatie-uitingen (zoals website en brieven) moeizaam.

- Aanbevelingen:

- Blijf druk uitoefenen op de pensioenuitvoeringsorganisatie om communicatie te verbeteren.
- Neem beperkingen in maatwerk mee in bredere governance- en uitbestedingskeuzes.

3. Beheerste overgang en implementatie

- Waarnemingen en Beoordeling:

De RvT oordeelt dat de overgang naar de nieuwe pensioenregeling beheerst en succesvol is verlopen. Risico's zijn goed gemonitord en waar nodig werd bijgestuurd. De datamigratie en de verdeling van pensioenvermogens zijn zorgvuldig uitgevoerd en zonder significante problemen verlopen. De samenwerking met uitbestedingspartijen was effectief en ook de gegevensuitwisseling (onder meer volgens SIVI-standaarden) functioneerde goed. Wel zijn managementrapportages nog in ontwikkeling en nog niet volledig toegespitst op de nieuwe situatie.

- Aanbevelingen:

Zorg dat rapportages voldoende stuurinformatie en risico-inzichten bevatten voor effectieve monitoring onder het nieuwe stelsel.

4. *IT- en cyberrisico's (incl. DORA)*

- Waarnemingen en Beoordeling:

De RvT stelt vast dat het fonds op het gebied van IT en cybersecurity in control is en grotendeels voldoet aan de nieuwe DORA-regelgeving. Beleidsdocumenten zijn geactualiseerd en risico's worden actief besproken. Ook uitbestedingspartijen rapporteren periodiek over hun beheersing. Er zijn echter aandachtspunten, met name bij de kwaliteit van rapportages van de custodian en het aantoonbaar blijvend voldoen aan nieuwe DORA-eisen.

- Aanbevelingen:

- Blijf structureel investeren in IT- en cyberrisicobeheersing.
- Verbeter de kwaliteit van rapportages van uitbestedingspartijen (met name de custodian).
- Test en evalueer het incidentmanagementproces (DORA) gezamenlijk met partners.

5. *Vermogensbeheer en uitbesteding*

- Waarnemingen en Beoordeling:

De RvT is positief over de wijze waarop het bestuur het vermogensbeheer heeft ingericht in relatie tot de nieuwe pensioenregeling. Afspraken met de fiduciair beheerder zijn tijdig vastgelegd en de overgang naar het nieuwe stelsel is goed begeleid. Het beleggingsbeleid is slechts beperkt aangepast, wat de complexiteit heeft verminderd. Ook keuzes rond risicobeheersing (zoals renteaafdekking en geen bescherming van de inwaardekkingsgraad) worden als zorgvuldig en goed onderbouwd beoordeeld.

- Aanbevelingen:

Op dit onderdeel doet de RvT geen aanvullende aanbevelingen, maar volgt wel met interesse de geplande evaluatie van de vermogensbeheerder.

6. *Naleving Code Pensioenfonds*

- Waarnemingen en Beoordeling:

De RvT heeft onderzocht of het bestuur de normen uit de Code Pensioenfonds van 2024 heeft toegepast of afwijkingen voldoende heeft uitgelegd. Het pensioenfonds voldoet aan bijna alle normen, maar op enkele normen zijn verbeteringen nodig.

- Aanbevelingen:

- Betere vastlegging en weging van opinies van sleutelfunctiehouders.
- Verdere ontwikkeling van integraal risicomanagement (rapportages nog in ontwikkeling).
- Formele vastlegging van diversiteits- en inclusiebeleid.
- Verbetering van leeftijdsdiversiteit in het verantwoordingsorgaan.

Conclusie

De RvT is positief over het functioneren van het bestuur in een uitzonderlijk intensief jaar. De RvT concludeert over 2025 dat het bestuur zorgvuldig, betrokken en effectief heeft gehandeld bij de transitie naar de nieuwe pensioenregeling. Ondanks een hoge werkdruk en complexe omstandigheden zijn belangrijke mijlpalen gehaald, waaronder een succesvolle overgang per 1 juli 2025; dat is een compliment waard! Daarbij signaleert de RvT evenwel op enkele terreinen aandachtspunten en verbeterkansen.

De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is zorgvuldig en succesvol gerealiseerd, met oog voor risico's en belangen van deelnemers. Tegelijkertijd vraagt de nieuwe situatie om verdere doorontwikkeling, met name

op het gebied van governance, rapportages, aantoonbare beheersing van IT-risico's en samenwerking met uitbestedingspartijen.

Opvolging eerdere aanbevelingen

Het bestuur neemt alle aanbevelingen serieus en heeft een proces ingericht om ze op te volgen of doorlopend aandacht aan te besteden. Nog een aantal aanbevelingen dienen in 2026 te worden opgepakt cq. afgerond.

De Raad van Toezicht:

Mw. V. (Veronique) Achmad MSc. CFA

Dhr. drs. E.E. (Ernst) Hagen EPP

Mw. mr. P.M. (Paulien) Siegman (voorzitter) B Ed

22 mei 2026

Reactie van bestuur

Het bestuur dankt de leden van de Raad van Toezicht voor hun inzet over het afgelopen unieke en intensieve verslagjaar. In het bijzonder bedankt het bestuur de Raad van Toezicht voor de waardevolle adviezen en inzichten bij de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Het bestuur heeft kennis genomen van de bevindingen en aanbevelingen van het jaarverslag 2025 door de Raad van Toezicht en zijn rapport 2025. Het bestuur zal de daarin opgenomen aanbevelingen bespreken tijdens de jaarlijkse beleidsdag en daarna verder afstemmen met de Raad van Toezicht.

Verlag Verantwoordingsorgaan

Verlag Verantwoordingsorgaan over het boekjaar 2025

Inleiding en werkwijze

Het verantwoordingsorgaan (VO) van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken (POB) beoordeelt jaarlijks het handelen van het bestuur, het gevoerde beleid en de gemaakte keuzes voor de toekomst. Ook brengt het verantwoordingsorgaan advies uit over belangrijke onderwerpen. Onderstaand zijn de bevindingen, oordelen en aanbevelingen van het verantwoordingsorgaan over 2025 opgenomen.

Het verantwoordingsorgaan beoordeelt de besluitvorming, de jaarstukken, fondsdocumenten en andere stukken (zoals mededelingen van toezichthouders AFM en DNB en van de Pensioenfederatie) die voor het verantwoordingsorgaan noodzakelijk zijn om de aan het verantwoordingsorgaan toevertrouwde taken te kunnen uitvoeren. Deze documenten bespreekt het verantwoordingsorgaan met het bestuur en, indien daartoe aanleiding bestaat, met de raad van toezicht. Daarnaast ontvangt het verantwoordingsorgaan periodiek informatie over de financiële positie, bestuursbesluiten en externe ontwikkelingen, zodat het zijn taak adequaat kan uitvoeren.

Gedurende het verslagjaar 2025 heeft het verantwoordingsorgaan meerdere adviezen uitgebracht, in het bijzonder in het kader van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel (Wet toekomst pensioenen). Deze adviezen zijn door het verantwoordingsorgaan positief beoordeeld.

Bevindingen en oordelen

1. Governance

Het jaar 2025 stond in belangrijke mate in het teken van de overgang naar de solidaire premiereregeling per 1 juli 2025. Deze transitie bracht een hoge werk- en tijdsdruk met zich mee voor alle betrokken gremia, maar is in nauwe samenwerking tussen bestuur, fondsorganen en uitbestedingspartners gerealiseerd. Het verantwoordingsorgaan constateert dat het bestuur zorg heeft gedragen voor een evenwichtige belangenafweging van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden en dat voorkeuren van belanghebbenden zorgvuldig zijn vertaald naar beleid.

Tegelijkertijd vraagt het verantwoordingsorgaan aandacht voor het tijdig blijven informeren en het tijdig verstrekken van adviesaanvragen, zodat voldoende voorbereidingstijd beschikbaar is. Ook vraagt het verantwoordingsorgaan aandacht voor de verdere invulling van diversiteit binnen de governance van het fonds. Momenteel wordt namelijk niet voldaan aan norm 35 Code Pensioenfonds; binnen het verantwoordingsorgaan is geen enkel lid jonger dan 40 jaar.

2. Wet- en regelgeving

Het verantwoordingsorgaan constateert dat het invaarproces en het DNB-beoordelingsproces adequaat zijn verlopen en dat het bestuur tijdig en zorgvuldig heeft gereageerd op bevindingen van de toezichthouder. Belangrijke fondsdocumenten zijn geactualiseerd waarmee compliance met wet- en regelgeving en de Code

Pensioenfondsen blijft geborgd. Er zijn positieve adviezen uitgebracht over onder meer het uitvoeringsreglement, de uitvoeringsovereenkomst, het Reglement Raad van Toezicht, de klachtenreglementen en het Reglement Verantwoordingsorgaan.

3. *Pensioenbeheer*

De kosten van pensioenbeheer zijn inzichtelijk en conform de definities van de Pensioenfederatie gepresenteerd. De stijging van de kosten per deelnemer wordt verklaard door verhoogde administratiekosten en de kosten van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Het verantwoordingsorgaan acht de kostenontwikkeling navolgbaar en passend binnen de context van de Wtp-transitie en de toegenomen regelgeving.

4. *Beleggingsbeleid & Vermogensbeheer*

Tot 1 juli 2025 gold het nFTK beleggingsbeleid en vanaf 1 juli 2025 het nieuwe Wtp beleggingsbeleid. Per 1 juli 2025 zijn de beleggingen grotendeels voor rekening en risico van de deelnemers gekomen en is de dekkingsgraad als sturingsmiddel komen te vervallen.

Het belegd vermogen van het fonds is in 2025 afgenomen met € 33,1 miljoen (van € 2,63 miljard per ultimo 2024 tot € 2,60 miljard per ultimo 2025). Op 30 juni 2025, het transitiemoment, betrof de totale waarde van de beleggingsportefeuille € 2,56 miljard. Procentueel was de afname van het belegd vermogen in het eerste halfjaar 2,70% en de toename in het tweede halfjaar 1,48%. Als gevolg van de overgang per 1 juli 2025 naar de solidaire premieregeling kent het fonds per die datum geen dekkingsgraad meer. Bij overgang naar het nieuwe systeem was de beleidsdekkingsgraad (BDG) 135,6% (2024 = 135,3%) en de strategisch vereiste dekkingsgraad (SVDG) 117,3% (2024 = 118,8%). Het verantwoordingsorgaan constateert dat het fonds voldoet aan de financiële vereisten en dat het beleggingsbeleid prudent en zorgvuldig is uitgevoerd.

5. *Uitbestedingsbeleid & Risicomanagement*

Het verantwoordingsorgaan is positief over de samenwerking met uitbestedingspartners en constateert dat de uitvoering tijdig gereed was voor de transitie naar de nieuwe pensioenregeling. Daarnaast wordt vastgesteld dat IT- en DORA-risico's adequaat worden beheerst en dat het fonds voldoet aan de DNB Good Practice Informatiebeveiliging. Het verantwoordingsorgaan ondersteunt de gemaakte keuzes ten aanzien van de risicohouding en solidariteitsreserve. De risicohouding wordt, conform wettelijke verplichting, iedere vijf jaar herijkt.

Positief is dat het bestuur voortdurend in gesprek is met de diverse uitbestedingspartners, waaronder met de pensioenuitvoeringsorganisatie. Het verantwoordingsorgaan constateert dat het bestuur adequaat reageert indien er sprake is van uiteenlopende visies met uitbestedingspartners. Ook de samenwerking met de bestuursadviseur en de extern Wtp-adviseur van het verantwoordingsorgaan is opnieuw als zeer waardevol beoordeeld. Deze ondersteuning vormt een belangrijke steunpilaar voor het verantwoordingsorgaan.

6. *Communicatie*

De communicatie stond in 2025 grotendeels in het teken van de pensioentransitie. Het verantwoordingsorgaan constateert dat het bestuur deelnemers en andere belanghebbenden tijdig, begrijpelijk en transparant heeft geïnformeerd via onder andere bijeenkomsten en nieuwsbrieven. Het nieuwe communicatiebeleidsplan (2025–2028) is positief door het verantwoordingsorgaan beoordeeld en vormt een solide basis voor toekomstige communicatie. Aandachtspunt blijft de afstemming met de pensioenuitvoeringsorganisatie ten aanzien van de inrichting en functionaliteiten op de website van het fonds; de gesprekken hieromtrent verlopen constructief.

Aanbevelingen

Op basis van het oordeel en de bevindingen over 2025 doet het verantwoordingsorgaan de onderstaande aanbevelingen aan het bestuur:

- Actualiseer alle fondsdocumenten tijdig en stel een integrale jaarplanning op die afgestemd wordt op het vergaderschema van het bestuur en de fondsorganen.
- Draag er zorg voor dat de diversiteit binnen de governance van het fonds verder wordt vergroot zodat voldaan wordt aan de Code Pensioenfonds.
- Monitor de werkdruk van het bestuur en de fondsorganen periodiek en betrek de bij de uitbestedingspartners voor het fonds beschikbare capaciteit in de evaluatie van de uitbestedingspartners.
- Volg de uitvoeringskosten per deelnemer onder de nieuwe pensioenregeling kritisch door dit te benchmarken met fondsen van gelijke omvang.

Eindoordeel

Op basis van de voormelde bevindingen concludeert het verantwoordingsorgaan dat het bestuur in 2025 een gedegen en zorgvuldig beleid heeft gevoerd en oordeelt het verantwoordingsorgaan positief over het handelen van het bestuur. Het verantwoordingsorgaan vraagt aandacht voor de genoemde aanbevelingen.

Het verantwoordingsorgaan spreekt zijn waardering uit voor de wijze waarop het bestuur, samen met de raad van toezicht en uitbestedingspartners, de transitie naar de nieuwe pensioenregeling heeft gerealiseerd en daarmee een beheerste overgang voor alle belanghebbenden heeft weten te waarborgen.

Het Verantwoordingsorgaan:

Mevr. Drs. W.L. Broekhuijsen (voorzitter)
Dhr. M. Bruggeman
Dhr. N.W. Foppen
Dhr. A.E.A. Kets
Dhr. P.A. Ori

Met medewerking van mevr. A. den Draak (lid van het Verantwoordingsorgaan tot 1 april 2026).

Utrecht, 25 juni 2026.

Reactie van het bestuur

Het bestuur dankt de leden van het Verantwoordingsorgaan voor hun inzet over het afgelopen unieke en intensieve verslagjaar. In het bijzonder bedankt het bestuur het Verantwoordingsorgaan voor de waardevolle input en inzichten bij de overgang naar de nieuwe pensioenregeling. Het bestuur heeft kennisgenomen van het oordeel van het Verantwoordingsorgaan. Het bestuur zal de daarin opgenomen aanbevelingen bespreken tijdens de jaarlijkse beleidsdag en daarna verder afstemmen met het Verantwoordingsorgaan.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2025	2024
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Vastgoedbeleggingen	0	180.192
Aandelen	0	939.475
Vastrentende waarden	0	1.375.816
Derivaten	0	13.363
Overige beleggingen	0	107.244
	0	2.616.090
Beleggingen voor risico deelnemers [2]		
Vastgoedbeleggingen	185.258	0
Aandelen	771.594	0
Vastrentende waarden	1.186.545	0
Derivaten	5.395	0
Overige beleggingen	429.260	0
	2.578.052	0
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen [3]	0	3.231
Vorderingen en overlopende activa [4]	31.838	51.836
Overige activa [5]	77.072	16.651
Totaal activa	2.686.962	2.687.808

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2025	2024
Stichtingskapitaal en Reserves		
Algemene reserve [6]	0	660.948
Overige reserves [7]	40.510	0
Totaal Toetsvermogen	40.510	660.948
Bestemmingsfondsen		
Solidariteitsfonds [8]	182.656	0
Compensatiedepot [9]	0	0
Totaal Bestemmingsfondsen	182.656	0
Totaal eigen vermogen	223.166	660.948
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [10]	0	1.907.278
Voorziening operationele kosten [11]	56.000	57.219
Overige technische voorzieningen [12]	38.480	13.776
	94.480	1.978.273
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [13]	2.304.584	0
Voorziening pensioenverplichtingen herv verzekerd [14]	0	3.231
Overige schulden en overlopende passiva [15]	64.732	45.356
Totaal passiva	2.686.962	2.687.808

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2025			2024
	FTK	WTP	Totaal	
	1-1 t/m 30-6	1-7 t/m 31-12		
BATEN				
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds [16]	31.656	0	31.656	57.046
Premiebijdragen voor risico deelnemers [17]	0	34.775	34.775	0
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds [18]	-38.086	0	-38.086	247.945
Beleggingsresultaten voor risico deelnemers [19]	0	53.364	53.364	0
Overige baten [20]	0	35	35	0
	-6.430	88.174	81.744	304.991
LASTEN				
Pensioenuitkeringen [21]	-39.604	-50.395	-89.999	-73.494
Pensioenuitvoeringskosten [22]	-4.793	-5.892	-10.685	-7.176
Herverzekering [23]	2.036	49	2.085	256
Mutatie technische voorzieningen				
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [24]	126.287	1.780.991	1.907.278	-123.730
Mutatie voorzieningen operationele kosten [25]	3.789	-2.570	1.219	-3.712
Mutatie overige technische voorzieningen [26]	748	-25.452	-24.704	-575
	130.824	1.752.969	1.883.793	-128.017

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2025			2024
	FTK	WTP	Totaal	
	1-1 t/m 30-6	1-7 t/m 31-12		
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [27]	0	-2.304.584	-2.304.584	0
Saldo van overdrachten van rechten [28]	-277	158	-119	757
Overige lasten [29]	-3	-14	-17	-7
	88.183	-607.709	-519.526	-207.681
Saldo van baten en lasten	81.753	-519.535	-437.782	97.310
Bestemming van het saldo van baten en lasten				
Algemene reserve			-660.948	97.310
Overige reserves:				
– Operationele reserve			26.449	0
– MVEV reserve			10.533	0
– Biometrische reserves			3.528	0
Solidariteitsfonds			182.656	0
Compensatiedepot			0	0
			-437.782	97.310

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2025			2024
	FTK	WTP	Totaal	
	1-1 t/m 30-6	1-7 t/m 31-12		
Kasstroomen uit Pensioenactiviteiten				
Ontvangen premies	30.313	35.811	66.124	57.012
Ontvangen in verband met overdracht van rechten	1.400	1.076	2.476	4.117
Ontvangen uitkeringen uit herverzekering	2.033	52	2.085	256
Betaalde pensioenuitkeringen	-39.587	-48.363	-87.950	-73.455
Betaald in verband met overdracht van rechten	-1.643	-51	-1.694	-3.360
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-4.352	-1.847	-6.199	-7.725
			-25.158	-23.155
Kasstroomen uit Beleggingsactiviteiten				
Verkopen en aflossingen van beleggingen	967.834	1.920.554	2.888.388	1.122.558
Ontvangen directe beleggingsresultaten	51.516	-9.037	42.479	54.527
Aankopen beleggingen	-937.926	-1.922.229	-2.860.155	-1.144.858
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-515	-2.626	-3.141	-3.584
Collateral	0	18.008	18.008	0
			85.579	28.643
Mutatie liquide middelen			60.421	5.488
Saldo liquide middelen 1 januari			16.651	11.163
Saldo liquide middelen 31 december			77.072	16.651

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

Het doel van Stichting pensioenfonds Openbare Bibliotheken, statutair gevestigd te Den Haag, is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in branche van de Openbare Bibliotheken verplicht gestelde aangesloten werkgevers. Deze regelingen zijn ingericht op basis van de regels van het FTK (tot en met 30 juni 2025) en de Wtp (vanaf 1 juli 2025).

Overeenstemmingsverklaring

Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken heeft het jaarverslag opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Algemene grondslagen

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Presentatie- en functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is.

Verwerking van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, dan wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan er sprake zijn van een post 'Nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

**“Samen hebben we één doel:
een goed pensioen voor iedereen die bij
POB is aangesloten.”**

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien er sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Het maken van de schattingen van de marktwaarde van de beleggingen vergt in meer of mindere mate oordeelsvorming van het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en modellen.

Wijzigingen in schattingen worden toegelicht onder de waarderingsgrondslag van de betreffende post. Het financiële effect wordt gekwantificeerd vermeld in de toelichting op de jaarrekening.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

De functionele valuta van het fonds is de euro. Activa en verplichtingen in vreemde valuta's worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Schattingswijzigingen

In 2024 heeft de Commissie Overlevingstafels van het AG een nieuwe prognosetafel gepubliceerd, zijnde de Prognosetafel AG2024, en heeft het fonds besloten over te gaan op deze nieuwe overlevingstafel. Hierdoor is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds in boekjaar 2024 met 118 gedaald. Tevens heeft in 2024 een update van de toegepaste ervaringssterfte plaatsgevonden. Hierdoor is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds in boekjaar 2024 met 5.708 toegenomen.

Ultimo 2025 is heeft er een schattingswijziging plaatsgevonden bij de bepaling van de hoogte van de Voorziening operationele kosten. Ultimo jaar is de hoogte van de voorziening operationele kosten herijkt en gelijkgesteld aan de berekende stand van de voorziening operationele kosten eind 2025. Hierdoor is deze voorziening op 31-12-2025 met 10,2 miljoen euro toegenomen.

Inrichting van de jaarrekening

Het pensioenfonds voerde in 2025 zowel een regeling voor risico van pensioenfonds als een regeling voor risico deelnemer uit. Voor deze gescheiden vermogens worden (de toelichtingen op de) staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht per regeling gepresenteerd. Hierbij is eveneens een totaalkolom gepresenteerd.

Het van toepassing zijn van twee regelingen is het gevolg van het invaren van de regeling naar de Wtp. Per 1 juli 2025 heeft het pensioenfonds de pensioenaanspraken ingevaren naar het nieuwe pensioenstelsel. Hieronder is het verloop van het aanwezige pensioenvermogen opgenomen, op het moment van invaren, naar de verschillende componenten. Het aanwezige pensioenvermogen betreft hierbij de som van het eigen vermogen van het pensioenfonds en de voorziening pensioenverplichtingen per 1 juli 2025. Het resterende bedrag betreft het beschikbare vermogen dat gealloceerd is aan de pensioenvermogens van de individuele deelnemers binnen het fonds.

Aanwezig pensioenvermogen op 1 juli 2025	2.590.149
-/- Minimaal vereist vermogen	-10.485
-/- Operationele reserve	-35.103
-/- Biometrische reserves	-26.322
-/- Solidariteitsfonds	-181.311
-/- Compensatiedepot	-65.735 ¹⁾
-/- Voorziening operationele kosten	-56.000
-/- Overige posten	-1.495

Totaal beschikbaar vermogen: **2.213.698**

Stelselwijziging Voorziening operationele kosten

Vanaf 1 januari 2025 verlangt RJ 610.257a dat de voorziening operationele kosten separaat wordt gepresenteerd in de balans van het pensioenfonds. Voor boekjaren tot aan deze datum werd een opslag aangehouden in de voorziening pensioenverplichtingen voor de verwachte uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de tot de op balansdatum opgebouwde pensioenverplichtingen. Door de herziening van RJ 610 Pensioenfondsen wordt de voorziening operationele kosten nu separaat in het hoofdoorzicht gepresenteerd. De stelselwijziging is retrospectief verwerkt vanaf 1 januari 2024. De stelselwijziging is verwerkt door de in de voorziening pensioenverplichtingen aangehouden opslag voor uitvoeringskosten separaat in het hoofdoorzicht weer te geven. De totale omvang van de verplichting richting deelnemers is niet gewijzigd als gevolg van de stelselwijziging. Het doorvoeren van de stelselwijziging heeft hiermee geen invloed gehad op de omvang van het eigen vermogen en het saldo van baten en lasten.

1) Dit Compensatiedepot is direct na het bepalen van de invaarberekeningen toebedeeld aan het voor risico van de deelnemers beschikbare vermogen. Het totaal beschikbare vermogen 1-7-2025 bedraagt derhalve: 2.213.698 + 65.735 = 2.279.433.

In onderstaande tabel wordt de impact op de vergelijkende cijfers weergegeven.

	2024 Voor aanpassing vergelijkende cijfers	2024 Na aanpassing vergelijkende cijfers	Vershil
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	1.964.497	1.907.278	-57.219
Voorziening operationele kosten	0	57.219	57.219
Totaal	1.964.497	1.964.497	0
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	-127.442	-123.730	3.712
Mutatie voorziening operationele kosten	0	-3.712	-3.712
Totaal	-127.442	-127.442	0

Specifieke grondslagen

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Slechts indien de actuele waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Participaties in beleggingsinstellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Lopende interestposities uit hoofde van beleggingen worden separaat gepresenteerd onder de overige vorderingen.

Vastgoedbeleggingen

Aandelen van vastgoedmaatschappijen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde.

Aandelen

De ter beurze genoteerde aandelen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de beurswaarde. Niet ter beurze genoteerde aandelen (fondsen) worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde.

Vastrentende waarden

– *Obligaties*

De obligaties en obligatiefondsen zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de beurswaarde.

– *Hypotheekfondsen*

De hypotheekfondsen zijn gewaardeerd tegen de intrinsieke waarde per jaareinde.

– *Leningen op schuldbekentenis*

De leningen op schuldbekentenis zijn gewaardeerd tegen de actuele waarde. Onder actuele waarde wordt in dit

verband verstaan de contante waarde van de toekomstige kasstromen op basis van het effectieve rendement ultimo het verslagjaar van overeenkomstige leningen.

Derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd middels Netto Contante Waarde en onafhankelijke taxaties. Beleggingen welke onderhands zijn gekocht, waarvoor geen directe waardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters. RJ610 schrijft voor dat derivaten met een negatieve waarde op de passiva zijde van de balans moeten worden weergegeven.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen marktwaarde.

Beleggingen voor risico deelnemers

Beleggingen voor risico deelnemers betreffen beleggingen waarbij het beleggingsrisico niet bij het pensioenfonds ligt. Hieronder worden ook de beleggingen verantwoord die voortvloeien uit de solidaire premieovereenkomst, die bedoeld zijn voor de financiering van uitkeringen en ter afdekking van de bestemmingsfondsen en overige reserves. De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan de grondslagen die voor de beleggingen voor risico pensioenfonds worden aangehouden.

Herverzekeringsdeel technische voorziening

Het herverzekerd deel van de technische voorziening is berekend als de contante waarde van pensioenpolissen op het leven van (gewezen) deelnemers en heeft betrekking op de premievrije aanspraken van de voorheen bij Aegon Levensverzekering N.V. ondergebrachte pensioenen, vermeerderd met de contante waarde van zowel de door ZwitserLeven toegekende wezen pensioenen als die van enkele overgenomen polissen. De herverzekerde polissen zijn in verband met de overgang naar de WTP vóór de transitie afgekocht.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. In vreemde valuta luidende liquide middelen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Verwezen wordt verder naar de prijsgrondslagen voor vreemde valuta.

Stichtingskapitaal en reserves

Het eigen vermogen van het pensioenfonds bestaat uit het stichtingskapitaal, reserves en bestemmingsfondsen. Het eigen vermogen wordt bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle activa en verplichtingen, inclusief technische voorzieningen, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen zijn verwerkt in de balans.

De som van het stichtingskapitaal en de reserves vormt het totale toetsvermogen. Bestemmingsfondsen zijn geen onderdeel van het stichtingskapitaal of de reserves. De grondslagen voor de verschillende componenten van het eigen vermogen worden hieronder nader toegelicht.

Stichtingskapitaal

Het stichtingskapitaal vormt het initiële vermogen dat bij oprichting van de stichting is ingebracht en dient als financiële basis voor de uitvoering van de doelstellingen van de stichting, waarbij het intact blijft.

Algemene reserve

Aan de algemene reserve werd onder FTK het saldo van baten en lasten toegevoegd c.q. onttrokken.

Overige reserves

De overige reserves bestaan uit de volgende 3 onderliggende reserves die allen ter vrije beschikking van het fonds staan:

- Minimaal vereist eigen vermogen Reserve
Het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV) is een vermogensbuffer die pensioenfondsden moeten aanhouden om risico's op te vangen en een minimale financiële stabiliteit te waarborgen binnen het nieuwe Wtp-kader. Het maakt deel uit van het eigen vermogen van het fonds en moet volgens wettelijke rekenregels worden vastgesteld. Het totaal aan toetsvermogen moet hoger zijn dan het minimaal vereist eigen vermogen.
- Operationele reserve
Het fonds heeft een operationele reserve gevormd als onderdeel van het eigen vermogen. Deze reserve is bedoeld om onvoorziene of moeilijk kwantificeerbare operationele kosten en risico's op te vangen die niet als voorziening kunnen worden opgenomen. Deze reserve is gevormd op het moment dat de pensioenaanspraken zijn ingevaren vanuit het FTK naar de WTP.
- Biometrische reserves
Biometrische reserves zijn reserves benodigd voor de risico's inzake nabestaandenpensioen, wezenpensioen en arbeidsongeschiktheid. Deze reserves worden gebruikt om gelden vanuit deze reserves te storten naar de deelnemerskapitalen voor nieuw ingaande nabestaandenpensioenen en de toekenning van vrijgestelde premie voor invaliden. Daarnaast worden risicopremies uit de deelnemerskapitalen onttrokken en aan de biometrische reserves gealloceerd.

Bestemmingsfondsen

Solidariteitsfonds

Het fonds kent een solidaire premiereregeling en dient daarom een wettelijk vastgelegde collectieve buffer, zijnde het solidariteitsfonds aan te houden. Het solidariteitsfonds is bedoeld om:

- uitkeringen stabiel te houden, door te voorkomen dat pensioenen te ver dalen;
- tegenvallende rendementen op te vangen voor gepensioneerden;
- te voorkomen dat een persoonlijk pensioenvermogen negatief wordt;
- intergenerationele risicodeling mogelijk te maken (bijv. beleggingsrisico, inflatierisico, langlevensrisico).

Dotaties aan dit solidariteitsfonds vinden plaats op basis van de toerekening van een deel van het beschermings- en het overrendement.

Onttrekkingen aan dit fonds worden gebruikt voor:

- Aanvullen van de operationele reserve tot het minimaal benodigd niveau;
- Afdekken van het microlanglevensrisico voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden ter bescherming van het persoonlijk pensioenvermogen;
- Opvangen van het tekort wanneer persoonlijke pensioenvermogens negatief worden;
- Aanvulling van een daling van de uitkering van pensioengerechtigden;

- Een overschot (boven de bovengrens van 7%) wordt over de pensioenvermogens van alle deelnemers, op basis van de toedelingsregels voor overrendement.

Compensatiedepot

Het compensatiedepot betreft de totaalsom van de afzonderlijk berekende compensatiekapitalen met een maximum van 5% van het totale pensioenvermogen. De compensatiekapitalen zijn becijferd voor alle actieven en arbeidsongeschikte deelnemers op basis van de administratiestand en parttimepensioengrondslag ultimo juni 2025, en de door Mercer aangeleverde leeftijdsafhankelijke compensatiepercentages (in jaren en maanden). Er is bij de vaststelling van de parttimepensioengrondslag géén rekening gehouden met de salarisverhoging per 1 juli 2025 conform cao ad 3,75%.

Dit Compensatiedepot is direct na het bepalen van de invaarberekeningen per 1-7-2025 toebedeeld aan het voor risico van de deelnemers beschikbare vermogen.

Het toetsvermogen (algemene reserve en de overige reserves) en de bestemmingsfondsen (solidariteitsreserve en het compensatiedepot) vormen samen het eigen vermogen van het fonds.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds (VPV) over het 1e half jaar 2025 (onder FTK) is, evenals vorig jaar, gelijk aan de actuariële contante waarde van de opgebouwde, premievrije en ingegane pensioenen. Bij de vaststelling van de VPV is uitgegaan van marktwaardering. Dit houdt onder andere in dat gerekend is met de termijnstructuur van de actuele nominale markttrente zoals gepubliceerd door DNB.

Als belangrijkste grondslagen voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen worden vermeld:

- Intrest: Rentetermijnstructuur ultimo 2024 zoals gepubliceerd door DNB;
- Sterfte: AG Prognosetafel 2024 (startjaar 2026; 2024: startjaar 2025) met toepassing van ervaringssterfte op basis van inkomensklassen (Mercer 2024);
- Gehuwdheid: Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt het bepaalde partnersysteem gehanteerd;
- Wezenpensioen: Ter dekking van het latent wezenpensioen wordt een opslag van 1,0% op de voorziening voor latent partnerpensioen van niet gepensioneerde deelnemers aangehouden;
- Uitkeringen: De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld;
- Leeftijden worden in jaren en maanden nauwkeurig vastgesteld;
- Leeftijdsverschil: Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op 3 jaar (man ouder dan vrouw) en tussen vrouw en man 1 jaar en 5 maanden (vrouw jonger dan man) gesteld.

Voorziening operationele kosten

De voorziening operationele kosten omvat de kosten die gepaard gaan met het doen van toekomstige pensioenuitkeringen. De voorziening voor operationele kosten wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum te verrichten pensioenuitkeringen.

Overige technische voorzieningen

Schadevoorziening arbeidsongeschikte deelnemers

Het fonds heeft op de balans een voorziening voor arbeidsongeschikte deelnemers gevormd. Deze voorziening bevat de contante waarde van de vrijgestelde toekomstige premies van arbeidsongeschikte deelnemers. Daarbij wordt

conform het pensioenreglement rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van de pensioengrondslag. Deze stijging bedraagt per 1 januari 2026 5,31% en is vervolgens jaarlijks gelijk verondersteld aan 3%. Deze voorziening is gevormd om de lopende premievrijstelling te financieren.

IBNR-voorziening

De IBNR-voorziening dient als reservering voor toekomstige schades voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en excedent arbeidsongeschiktheidspensioenen, voor deelnemers waarvan de eerste ziekte dag nog minder dan twee jaar voor de balansdatum is gelegen. Jaarlijks wordt deze voorziening aangepast door de risicopremie uit het betreffende boekjaar toe te voegen en de risicopremie uit het minst recente boekjaar te laten vrijvallen.

Voorziening slotuitkering

Indien een deelnemer met ingegaan ouderdomspensioen overlijdt en er is een partner, dan loopt de uitkering van het ouderdomspensioen nog 2 maanden na overlijden door. Indien er geen partner achterblijft, maar er wel kinderen zijn, wordt dit bedrag ineens uitgekeerd. Ter dekking van eventuele lasten is derhalve de voorziening slotuitkering gevormd.

Voorziening onvoorwaardelijke toeslagverlening

Een klein gedeelte van de pensioenaanspraken wordt onvoorwaardelijk geïndexeerd met de looninflatie van de werkgever. Hiervoor is een aparte voorziening gevormd. In boekjaar 2024 is een voorwaardelijke toeslagverlening verwerkt in deze voorziening; de CAO-verhoging ad 4% per 1 juli 2024 is in 2024 verwerkt.

De waardering van deze overige technische voorziening is enkel van toepassing op de FTK-periode, tot en met 30 juni 2025.

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers

De TV voor risico deelnemer bestaan uit de persoonlijke pensioenvermogens (PPV). Het PPV is een rekengrootheid, waarmee de (verwachte) uitkering bepaald wordt.

Voor iedere deelnemer, gewezen deelnemer en pensioengerechtigde wordt een persoonlijk pensioenvermogen (PPV) vastgesteld. De ontwikkeling van dit PPV wordt voornamelijk bepaald door premies, uitkeringen en rendementen. Het Fonds hanteert de additieve methode voor de toerekening van beleggingsrendement. Daarnaast spelen de toevoegingen en onttrekkingen uit hoofde van sterfterisico een rol. De TV voor de slotuitkering is onderdeel van de TV voor risico deelnemer c.q. de PPV.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs. Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Dekkingsgraad

Dekkingsgraad (op basis van de grondslagen van de jaarrekening) wordt gedefinieerd als pensioenvermogen/technische voorzieningen. Onder FTK (t/m 30 juni 2025) betrof het pensioenvermogen het totaal van de reserves en de technische voorzieningen voor risico fonds. Vanaf 1 juli 2025 onder Wtp betreft het pensioenvermogen het toetsvermogen plus de voorziening voor risico deelnemers.

De beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling. Deze beleidsdekkingsgraad was onder FTK bij het fonds van toepassing tot en met 30 juni 2025.

Resultaatbepaling

Algemeen

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Extra stortingen en opslagen op de premie zijn eveneens als premiebijdragen verantwoord.

Saldo overdrachten van rechten

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Beleggingsresultaten:

Directe beleggingsresultaten

Onder directe beleggingsresultaten wordt bij vastrentende waarden verstaan de rente-opbrengst verminderd met de kosten (beheerloon en bewaarloon); bij de zakelijke waarden wordt, voor wat betreft de aandelen, hieronder verstaan het bruto-dividend, voor aftrek van dividendbelasting, verminderd met de kosten. De intresten van overige activa en passiva (vastgoedbeleggingen, derivaten en liquide middelen) worden opgenomen op basis van nominale bedragen. Aan- en verkoopkosten van beleggingen worden opgenomen in de kostprijs respectievelijk in mindering gebracht op de verkoopopbrengst van de betreffende beleggingen.

Indirecte beleggingsresultaten

Onder indirecte beleggingsresultaten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen van onroerende zaken, aandelen, converteerbare obligaties, opties, leningen op schuldbekentenis en obligaties;
- boetes bij vervroegde aflossingen van leningen op schuldbekentenis;
- valutaverschillen inzake deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta en valutatermijntransacties.

Kosten van vermogensbeheer

Onder de kosten van vermogensbeheer worden de administratiekosten opgenomen die verband houden met het beheer van de beleggingen alsmede de kosten van exploitatie van het direct onroerend goed.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Herverzekering

De uitkeringen uit herverzekering hebben betrekking op elders verzekerde pensioenen die in mindering worden gebracht op de opgebouwde pensioenen van POB.

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds (t/m 30-6-2025)

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Indexeringen en overige toeslagen

De toeslagen betreffen verhogingen van lopende uitkeringen.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Mutaties uit hoofde van sterfte

Prognose tafel AG2024 (1e helft 2025: startjaar 2026; 2024: startjaar 2025) met toepassing van fondsspecifieke ervaringssterfte.

Mutaties uit hoofde van arbeidsongeschiktheid

Voor de arbeidsongeschikte deelnemers is de technische voorziening gebaseerd op de te bereiken pensioenaanspraken.

Reguliere mutaties

De reguliere mutaties worden toegekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Wijziging actuariële grondslagen/methoden

Mutatie technische voorzieningen uit hoofde van wijziging actuariële uitgangspunten heeft betrekking op aanpassing van de ervaringssterfte, wijziging partnerfrequentie en de verhoging van de kostenvoorziening. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de toelichting in de grondslagen inzake schattingswijzigingen.

Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers (vanaf 1-7-2025)

De mutatie in de voorziening heeft betrekking op ontvangen stortingen (premie en inkomende waardeoverdrachten), rendement en onttrekkingen in verband met uitkeringen, uitgaande waardeoverdrachten en overlijden.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Overige baten en lasten

Overige baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op het invaren

(in duizenden euro)

	Eindbalans FTK 30-6-2025	Openingsbalans WTP 1-7-2025
Activa		
Beleggingen (het complete belegd vermogen incl. kortlopende vorderingen en schulden en saldo depotbanken)	2.561.660	2.561.660
Overige activa	31.631	31.631
	2.593.291	2.593.291
Passiva		
Reserves	742.700	71.910
Bestemmingsfondsen	0	181.311
Technische voorzieningen risico fonds	1.847.449	56.000
Technische voorziening risico deelnemers	0	2.279.433
Overige passiva	3.142	4.637
	2.593.291	2.593.291
Dekkingsgraad	140,2%	103,1%
Verdeling Pensioenvermogen		
Pensioenvermogen FTK 30-6-2025		
Reserves		742.700
Voorzieningen		1.847.449
Te verdelen vermogen naar WTP per 1-7-2025		2.590.149
Verdeeld naar:		
<i>Reserves</i>		
Operationele reserve		35.103
MVEV reserve		10.485
Biometrische reserves		26.322
Totaal Reserves/ Toetsvermogen		71.910

	Eindbalans FTK 30-6-2025	Openingsbalans WTP 1-7-2025
<i>Bestemmingsfondsen</i>		
Solidariteitsfonds		181.311
Compensatiedepot		0
Totaal Bestemmingsfondsen		181.311
<i>Technische voorzieningen</i>		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		2.213.698
Toevoeging compensatiedepot aan voorziening risico deelnemers direct ná het invaren		65.735
Voorziening operationele kosten		56.000
Schadevoorziening arbeidsongeschikte deelnemers en IBNR Voorziening		26.322
		2.361.755
Schuld: Niet opgevraagde pensioenen		1.495
		2.616.471
Resultaat transitie FTK naar WTP per 1-7-2025		
Voorzieningen FTK		1.847.449
Voorzieningen WTP		-2.361.755
Niet opgevraagde pensioenen		-1.495
Resultaat transitie in huidig boekjaar		-515.801

Het resultaat van de transitie per 1 juli 2025 bedraagt 515,8 miljoen negatief en heeft uitsluitend betrekking op het resultaat bij invaren. Dit negatieve resultaat wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de toedeling van de collectieve buffers/ reserves uit de eindbalans 30-6-2025 onder FTK aan de persoonlijke pensioenvermogens van de deelnemers (de voorziening voor risico deelnemers) per 1-7-2025 onder de Wtp, hetgeen leidt tot dit negatieve resultaat en daarmee een afname van het eigen vermogen.

Om te waarborgen dat de FTK eindbalans juist is vastgesteld, heeft het pensioenfonds onder meer de volgende activiteiten ondernomen:

- Het bestuur heeft prudente uitgangspunten en waarderingsgrondslagen vastgesteld. De sleutelfunctiehouder actuariel is in dit proces betrokken geweest en heeft zijn opinie hierover gegeven. Deze opinie is betrokken in de besluitvorming.

- De certificerend actuaris heeft vastgesteld dat de TV per 30 juni 2025, direct voorafgaand aan het invaren, zijn vastgesteld op basis van de door DNB voorgeschreven rentetermijnstructuur en prudent grondslag. De certificerend actuaris heeft de TV daarmee als toereikend bestempeld.
- De stand van het belegd vermogen per 30 juni 2025 is eerst voorlopig bepaald op basis van de vermogensbeheerrapportages ten behoeve van de DNB-maandrapportage over juni 2025. Vervolgens zijn deze gegevens vergeleken met einde juli 2025 beschikbaar gekomen definitieve rapportages van de balansposities en vermogensstanden per 30 juni 2025.

De dekkingsgraad op 30 juni 2025 is vastgesteld op 140,22%. Op basis van deze dekkingsgraad heeft het bestuur van POB uitvoering gegeven aan de in het transitieplan van de sociale partners vastgestelde voorrangregels inclusief compensatieregeling.

Op het moment van invaren per 1 juli zijn de verschillende reserves, fondsen en voorzieningen bepaald op basis van:

Minimaal vereist eigen vermogen	0,46% van het voor deelnemers beschikbare pensioenvermogen
Operationele reserve	1,54% van het voor deelnemers beschikbare pensioenvermogen
Solidariteitsfonds	7% van het totale pensioenvermogen
Compensatiedepot	De totaalsom van de afzonderlijk berekende compensatiekapitalen met een maximum van 5% van het totale pensioenvermogen. De compensatiekapitalen zijn becijferd voor alle actieve en arbeidsongeschikte deelnemers op basis van de administratiestand en pensioengrondslag (waarbij rekening wordt gehouden met parttimepercentages) ultimo juni 2025, en de voor POB geldende leeftijdsafhankelijke compensatiepercentages (in jaren en maanden). Er wordt bij de vaststelling van de pensioengrondslag géén rekening gehouden met de salarisverhoging per 1 juli 2025 conform cao ad 3,75%. Een individueel compensatiekapitaal wordt voor een deelnemer als volgt berekend: pensioengrondslag x parttimepercentage x leeftijdsafhankelijk compensatiepercentage = compensatiekapitaal
Voorziening operationele kosten	De voorziening toekomstige kosten bedraagt 56 miljoen euro. Deze voorziening wordt aangehouden om toekomstige (voorzienbare) uitvoeringskosten mee te dekken, met uitzondering van vermogensbeheerkosten, in het geval het fonds wordt afgewikkeld.
Voorziening toekomstige schadelast voor zieke deelnemers (IBNR)	Twee maal de premieopslag voor arbeidsongeschiktheid ter grootte van 2,1% van de pensioengrondslag ultimo juni 2025. De pensioengrondslag wordt daarbij verhoogd met het verschil tussen de Wtp-franchise en de FTK-franchise ad 1.320 op fulltime basis. De onderliggende salarissen worden daarbij eveneens verhoogd met 3,75% als gevolg van de salarisverhoging per 1 juli 2025 conform cao. Bij het bepalen van de pensioengrondslag wordt rekening gehouden met parttimepercentages.

Voorziening toekomstige schadelast voor arbeidsongeschikte deelnemers

Dit betreft de actuariële contante waarde van de vrijgestelde premies. Hierbij wordt rekening gehouden met een vrijgestelde premie van 32,49% minus 2,1% premiebijdrage voor arbeidsongeschiktheid. De pensioengrondslag ultimo juni 2025 wordt verhoogd met het verschil tussen de Wtp-franchise en de FTK-franchise ad 1.320 op fulltime basis. Vervolgens stijgt de pensioengrondslag jaarlijks met 3%, voor het eerst per 1 januari 2026. Bij het bepalen van de pensioengrondslag wordt rekening gehouden met parttimepercentages. De premievrijstelling loopt tot de voor de deelnemer vastgestelde AOW-leeftijd, met een maximum van 67 jaar en 3 maanden.

Reservering voor gemiste uitkeringen van niet opgevraagde pensioenen

Voor niet-opgevraagde pensioenen wordt een bedrag gereserveerd dat gelijk is aan de gemiste uitkeringsduur van het niet-opgevraagde pensioen vermenigvuldigd met de hoogte van de pensioenuitkering op jaarbasis per einde juni 2025.

Door de vastgestelde bovenstaande reserves en overige vermogensposten in mindering te brengen op het aanwezig pensioenvermogen bij invaren, resulteert het voor deelnemers beschikbare pensioenvermogen, de voorziening voor risico deelnemers.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2024	Aankopen/ Verstrekingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koers- verschillen	Niet- gerealiseerde koers- verschillen	Migratie	Stand ultimo 2025
Vastgoedbeleggingen							
Vastgoed beleggingsfondsen	180.192	0	-5.293	617	5.254	-180.770	0
	180.192	0	-5.293	617	5.254	-180.770	0
Aandelen							
Aandelen beleggingsfondsen	125.382	839	-7.500	654	124	-119.499	0
Aandelen	814.093	33.888	-182.632	54.735	-93.083	-627.001	0
	939.475	34.727	-190.132	55.389	-92.959	-746.500	0
Vastrentende waarden							
Vastrentende beleggingsfondsen	272.574	13.200	0	0	-10.181	-275.593	0
Obligaties	904.451	336.237	-429.463	-72.395	36.959	-775.789	0
Hypotheekfondsen	197.542	4.300	0	0	-3.017	-198.825	0
Leningen op schuldbekentenis	1.249	0	-71	-46	116	-1.248	0
	1.375.816	353.737	-429.534	-72.441	23.877	-1.251.455	0
Derivaten							
Rentederivaten	12.524	1.528	-6.181	0	-29.307	21.436	0
Futures	-23	0	-9	9	-14	37	0
Valutaderivaten	-19.287	0	-7.784	7.784	38.441	-19.154	0
	-6.786	1.528	-13.974	7.793	9.120	2.319	0

Categorie	Stand ultimo 2024	Aankopen/Verstrekingen	Verkopen affossingen	Gerealiseerde koersverschillen	Niet-gerealiseerde koersverschillen	Migratie	Stand ultimo 2025
Overige beleggingen							
Geldmarktfondsen	107.244	549.055	-325.662	2.036	328	-333.001	0
	107.244	549.055	-325.662	2.036	328	-333.001	0
Totaal beleggingen	2.595.941	939.047	-964.595	-6.606	-54.380	-2.509.407 ¹⁾	0
Waarde beleggingen	2.595.941					-2.509.407	0
Derivaten opgenomen onder Kortlopende schulden	20.149					-28.472	0
Totale beleggingen activa	2.616.090					-2.537.879	0

Er zijn geen beleggingen in de deelnemende ondernemingen en de aan haar gelieerde ondernemingen.

Methodiek bepaling marktwaarde:

Directe marktnotering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Onafhankelijke taxaties: geen directe beursnotering, een derde partij taxeert de waarde.

NCW-berekening: Netto contante waarde: geen directe beursnotering, voortgevloede kasstromen worden contant gemaakt om de waarde te bepalen.

Overige waarderingmethoden: de waardering is gebaseerd op intrinsieke waarde gebaseerd op de gecontroleerde jaarverslagen van de desbetreffende beleggingsfondsen.

1) De totale waarde van de hele beleggingsportefeuille voor risico fonds op 30 juni 2025 bedraagt 2.561.660. Dit betreft:

- Bovenstaande waarde beleggingen	2.509.407
- Vorderingen inzake beleggingen	14.383
- Liquide middelen beleggingen	62.049
- Kortlopende schulden inzake beleggingen	-24.179

2.561.660

Ultimo 2024	Genoteerde markt-prijzen	Onafhanke-lijke taxaties	NCW-berekening	Overige waarderings-methoden	Totaal
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	180.192	180.192
Zakelijke waarden	814.093	0	0	125.382	939.475
Vastrentende waarden	904.452	0	1.248	470.116	1.375.816
Derivaten	-23	0	-6.762	0	-6.785
Overige beleggingen	0	0	0	107.243	107.243
	1.718.522	0	-5.514	882.933	2.595.941
Liquiditeiten en overige balansposten beleggingen	36.752	0	0	0	36.752
Totaal belegd vermogen	1.755.274	0	-5.514	882.933	2.632.693

[2] Beleggingen voor risico deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2024	Migratie	Aankopen/Verstrekkingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koers-verschillen	Niet-gerealiseerde koers-verschillen	Stand ultimo 2025
Vastgoedbeleggingen							
Vastgoed beleggings-fondsen	0	180.770	152.901	-152.901	0	4.488	185.258
	0	180.770	152.901	-152.901	0	4.488	185.258
Aandelen							
Aandelen beleggings-fondsen	0	119.499	111.627	-136.585	2.112	12.173	108.826
Aandelen	0	627.001	38.478	-69.088	22.364	44.013	662.768
	0	746.500	150.105	-205.673	24.476	56.186	771.594
Vastrentende waarden							
Vastrentende beleggings-fondsen	0	275.593	254.305	-265.805	652	16.506	281.251
Obligaties	0	775.789	674.383	-728.945	-15.129	-2.113	703.985
Hypotheekfondsen	0	198.825	215.757	-215.757	0	1.279	200.104
Leningen op schuld-bekentenis	0	1.248	1.610	-1.610	46	-89	1.205
	0	1.251.455	1.146.055	-1.212.117	-14.431	15.583	1.186.545

Categorie	Stand	Migratie	Aankopen/	Verkopen	Gerealiseerde	Niet-	Stand
	ultimo		Verstrek-		aflossingen	koers-	
	2024		kingen		verschillen	koers-	2025
						verschillen	
Derivaten							
Rentederivaten	0	-21.436	36.944	-6.826	-30.275	-29.008	-50.601
Futures	0	-37	0	-1.982	1.982	1.311	1.274
Valutaderivaten	0	19.154	0	-14.641	-7.784	5.008	1.737
	0	-2.319	36.944	-23.449	-36.077	-22.689	-47.590
Overige beleggingen							
Geldmarktfondsen	0	333.001	414.677	-323.060	2.008	2.634	429.260
	0	333.001	414.677	-323.060	2.008	2.634	429.260
Totaal beleggingen	0	2.509.407	1.900.682	-1.917.200	-24.024	56.202	2.525.067 ¹⁾
Waarde beleggingen	0	2.509.407					2.525.067
Derivaten opgenomen onder Kortlopende schulden	0	28.472					52.985
Totale beleggingen activa	0	2.537.879					2.578.052

Methodiek bepaling marktwaarde:

Directe marktnotering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Onafhankelijke taxaties: geen directe beursnotering, een derde partij taxeert de waarde.

NCW-berekening: Netto contante waarde: geen directe beursnotering, voortgevloede kasstromen worden contant gemaakt om de waarde te bepalen.

Overige waarderingsmethoden: de waardering is gebaseerd op intrinsieke waarde gebaseerd op de gecontroleerde jaarverslagen van de desbetreffende beleggingsfondsen.

1) 2) De totale waarde van de hele beleggingsportefeuille voor risico deelnemers op 31 december 2025 bedraagt 2.599.591. Dit betreft:

- Bovenstaande waarde beleggingen	2.525.067
- Vorderingen inzake beleggingen	24.543
- Liquide middelen beleggingen	52.516
- Kortlopende schulden inzake beleggingen	-2.535

2.599.591

Ultimo 2025	Genoteerde markt-prijzen	Onafhanke-lijke taxaties	NCW-berekening	Overige waarderings-methoden	Totaal
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	185.258	185.258
Aandelen	662.768	0	0	108.826	771.594
Vastrentende waarden	703.985	0	1.205	481.355	1.186.545
Derivaten	1.274	0	-48.864	0	-47.590
Overige beleggingen	0	0	0	429.260	429.260
	1.368.027	0	-47.659	1.204.699	2.525.067
Liquiditeiten en overige balansposten beleggingen	74.524	0	0	0	74.524
Totaal belegd vermogen	1.442.551	0	-47.659	1.204.699	2.599.591

Aansluiting beleggingen voor risico deelnemers met de Voorziening voor risico deelnemers

Beleggingen voor risico deelnemers betreffen beleggingen waarbij het beleggingsrisico niet bij het pensioenfonds ligt. De totale waarde van de beleggingen ad 2.599.591 worden aangewend ter afdekking van de verplichtingen richting de deelnemers ad 2.304.584 en de verschillende componenten van het eigen vermogen en de voorziening operationele kosten en de overige technische voorzieningen.

Rendementstoedeling

Uit het totaal behaalde financiële rendement wordt eerst de één-jaarsrente en het beschermingsrendement gefinancierd. Vervolgens wordt de kostenvergoeding voor het vermogensbeheer aan het beleggingsrendement onttrokken. Het daarna resterende beleggingsrendement is gelijk aan het overrendement. Het overrendement wordt verdeeld over de verschillende reserves en de persoonlijke pensioenvermogens, afhankelijk van de leeftijd en de aard van de uitkering (wel of niet ingegaan). Voor het overrendement gelden leeftijdsafhankelijke toedelingsregels.

Het financieel beschermingsrendement is het deel van het beleggingsrendement dat maandelijks aan de persoonlijke pensioenvermogens wordt toebedeeld om de (verwachte) uitkering (gedeeltelijk) te beschermen tegen de impact van een rentewijziging. Voor jongeren met een pensioen dat nog niet tot uitkering komt, geldt een lagere mate van bescherming dan voor ouderen. Dichter bij de pensioenrichtleeftijd staat bescherming van de verwachte uitkering meer centraal. Na ingang van het pensioen ligt de focus op nominale zekerheid. Om deze reden is er een beschermingsrendement van 100% voor pensioenen die al tot uitkering zijn gekomen.

Het financieel beschermingsrendement wordt opgesplitst in twee componenten:

1. Rentebijbeschrijving: maandelijks oprenting van het persoonlijke pensioenvermogen op basis van 1/12e van de één-jaars risicovrije rente (DNB RTS, deze één-jaars rente kan ook negatief zijn).
2. Rentewijziging: maandelijks toedeling van beschermingsrendement voor een rentewijziging (met een leeftijdsafhankelijke bescherming).

De leeftijdsafhankelijke toedelingsregels voor het beschermingsrendement zijn opgenomen in het pensioenreglement. In het geval van het beschermingsrendement is dit percentage de procentuele renteafdekking voor de betreffende leeftijd.

Over de 2e helft van 2025 bedraagt het totale resultaat van het beschermingsrendement -56.811. Dit beschermingsrendement bestaat uit de volgende 2 componenten:

1. Compensatie 1-jaars rente: +24.397
2. Wijziging DNB-RTS: -81.208

Verder is in deze periode een positief overrendement gerealiseerd van 102.768.

Toebedeelde rendementen:	Bescher- mings- rendement: wijziging RTS	Bescher- mings- rendement: intrest toevoeging	Over- rendement	Totaal
Voorziening voor risico deelnemers	-78.795	23.563	102.768	47.536
Voorziening operationele kosten	-2.349	567		-1.782
Schadevoorziening arbeidsongesch. deeln.	0	177		177
Voorziening IBNR	-64	90		26
	-81.208	24.397	102.768	45.957

Collateral

Het pensioenfonds heeft ISDA's afgesloten met een aantal tegenpartijen en beschikt over een central clearing account. Het fonds gebruikt deze, om derivaten af te sluiten voor het afdekken van een deel van het renterisico en/of valutatermijncontracten ter beheersing van valutarisico's. Er is onderpand (collateral) uitgewisseld om het tegenpartijrisico te reduceren. Uit de vorderingen/schulden blijkt dat er ook cash collateral is ontvangen/verstrekkt. Het uitstaande collateral ultimo verslagjaar is samengesteld uit Nederlandse, Belgische en Franse staatsleningen en leningen Europese Unie. In totaal is er netto onderpand met een waarde van € 2,350 miljoen ontvangen van tegenpartijen. Ontvangen onderpand in stukken maakt geen onderdeel uit van de balans. Voor central clearing is er zowel initial margin (Duitse Staatsleningen) als variation margin ontvangen (cash). Collateral uitwisseling met alle tegenpartijen vindt dagelijks plaats, voor zover het te storten of het te ontvangen collateral tenminste gelijk is aan minimale transferbedragen.

	2025	2024
[3] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	0	3.231
In juni 2025 zijn alle toekomstige te ontvangen bedragen vanuit de herverzekeraars ASR en Aegon afgekocht.		
[4] Vorderingen en overlopende activa		
Beleggingen ¹⁾	1.088	9.548
Lopende intrest en dividend beleggingen ¹⁾	23.455	18.982
Lopende intrest pensioenrekeningen	105	36
Collateral ¹⁾	0	15.658
Aangesloten ondernemingen	6.917	6.870
Uitkeringen	34	0
Overige debiteuren	239	742
Totaal vorderingen en overlopende activa	31.838	51.836
Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan een jaar. Op de vorderingen op de aangesloten ondernemingen is een voorziening voor oninbaarheid (2025: € 15; 2024: € 0) in mindering gebracht.		
[5] Overige activa		
Liquide middelen		
Depotbanken ¹⁾	52.516	13.175
Bankrekeningen	24.556	3.476
	77.072	16.651
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds. POB heeft een kredietfaciliteit bij ING van € 5,2 miljoen die ultimo boekjaar niet benut is.		
Stichtingskapitaal en reserves		
[6] Algemene reserve		
Stand per 1 januari	660.948	563.638
Saldobestemming boekjaar	-660.948	97.310
Stand per 31 december	0	660.948

1) Deze posten, evenals de 2 separaat vermelde posten onder [15] Kortlopende schulden, waren ultimo 2024 onderdeel van de totale beleggingen voor risico fonds, ultimo 2025 zijn deze posten allemaal onderdeel van de totale beleggingen voor risico deelnemers.

	2025	2024
[7] Overige reserves		
<i>A) Operationele reserve</i>		
Stand per 1 januari	0	0
Saldobestemming boekjaar	26.449	0
Stand per 31 december	26.449	0
<i>Ontwikkeling Operationele reserve</i>		
Stand per 1 januari	0	0
Invaarstand 1 juli 2025	35.103	0
Mutaties 2e helft 2025	-1.031	0
Onttrekking i.v.m. herijking voorziening operationele kosten ultimo jaar	-7.623	0
Stand per 31 december	26.449	0
<i>B) MVEV reserve</i>		
Stand per 1 januari	0	0
Invaarstand 1 juli	10.485	0
Overige mutaties 1-7 t/m 31-12	48	0
Stand per 31 december	10.533	0
Het MVEV waarover het fonds dient te beschikken, bestaat uit een buffer voor het beleggingsrisico of een buffer voor beheerslasten indien geen beleggingsrisico wordt gelopen. Voorts omvat het MVEV een buffer voor eventuele risico's die volgen uit de pensioenregeling (overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's).		
Beleggingsrisico	0	0
Beheerslasten	1.199	0
Overlijdensrisico	8.003	0
Premievrijstellingsrisico	1.549	0
Minimaal vereist eigen vermogen ultimo 2025	10.751	0
De MVEV-reserve, die dient ter dekking van het minimaal vereist eigen vermogen, bedraagt 10.533 en is daarmee lager dan het minimaal vereist eigen vermogen. Aangezien de herijking van het MVEV jaarlijks achteraf plaatsvindt, zijn de MVEV-reserve en het minimaal vereist eigen vermogen per balansdatum niet exact aan elkaar gelijk.		

	2025	2024
<i>C) Biometrische reserves</i>		
Stand per 1 januari	0	0
Saldobestemming boekjaar	3.528	0
Stand per 31 december	3.528	0
<i>Ontwikkeling Biometrische reserves</i>		
Stand per 1 januari	0	0
Invaarstand per 1 juli	3.313	0
Overige mutaties 1-7 t/m 31-12	215	0
	3.528	0
Totaal Overige reserves	40.510	0
Totaal Toetsvermogen	40.510	
Bestemmingsfondsen		
[8] Solidariteitsfonds		
Stand per 1 januari	0	0
Saldobestemming boekjaar	182.656	0
Stand per 31 december	182.656	0
Ontwikkeling Solidariteitsfonds		
Stand per 1 januari	0	0
Mutatie invaren 1 juli	181.311	0
Beschermingsrendement: wijziging RTS	-5.112	0
Beschermingsrendement: intresttoevoeging	1.905	0
Beschermingsrendement: micro-langlevenrisico	3.770	0
Dotatie uit positief overrendement (5%)	5.633	0
Dotatie van het overschot in de operationele reserve	4.687	0
Onttrekking t.g.v. de MVEV-reserve	-44	0
Onttrekking t.g.v. de persoonlijke pensioenvermogens	-9.494	0
	182.656	0
<p>Per 31 december 2025 overschreed het niveau van de Overige reserves de door het fonds vastgestelde bovengrens. Op basis van het in de ABTN vastgelegde beleid wordt een overschot in de Overige reserves afgeroomd ten gunste van het solidariteitsfonds en, omdat het solidariteitsfonds de maximale omvang had bereikt, de persoonlijke pensioenvermogens.</p>		

In deze jaarrekening is dit beleid toegepast. In het verloopoverzicht van het solidariteitsfonds is zichtbaar dat een bedrag van EUR 4,7 miljoen is afgeroomd van de overige reserves naar het solidariteitsfonds en dat vervolgens EUR 9,5 miljoen is overgeheveld van het solidariteitsfonds naar de persoonlijke pensioenvermogens.

Opgemerkt dient te worden dat, naar aanleiding van (de consultatiereacties bij) het Verzamelbesluit pensioenen dat op 16 december 2025 in werking is getreden, binnen de pensioensector onduidelijkheid is ontstaan over de al dan niet aanwezige ruimte in wet- en regelgeving voor de mogelijkheid om een overschot in de Overige reserves af te romen naar het solidariteitsfonds of naar de persoonlijke pensioenvermogens. Het fonds monitort de ontwikkelingen in (de interpretatie van) de wet- en regelgeving rondom dit onderwerp nauwgezet. Zodra meer duidelijkheid ontstaat over de genoemde mogelijkheid, zal het huidige beleid van het fonds worden getoetst aan de uitkomst hiervan en zullen eventuele effecten in de jaarrekening worden verwerkt.

In afwachting van deze duidelijkheid vanuit wet- en regelgeving, heeft het bestuur besloten dat de afroming die einde boekjaar vanuit de Overige reserves heeft plaatsgevonden ten gunste van het solidariteitsfonds is opgevangen door de de transitiebuffer die wij als tijdelijk hebben opgenomen in de operationele reserve. Administratief dient dit nog verwerkt te worden.

[9] Compensatiedepot

Stand per 1 januari

0

0

Mutatie invaren 1 juli

65.735

0

Toebedeling aan het voor risico van de deelnemers

beschikbare vermogen direct ná invaren 1 juli

-65.735

0

Saldobestemming boekjaar

0

0

Stand per 31 december

0

0

Totaal Bestemmingsfondsen

182.656

0

Totaal eigen vermogen

223.166

0

2025

2024

	2025		2024	
Aanwezige solvabiliteit (t/m 30-6-'25: dekkingsgraad)	40.510	101,8%	660.948	133,4%
MVEV-reserve	10.533			
Minimaal vereist eigen vermogen	10.751	100,5%	83.989	104,2%
Het vereist eigen vermogen bedraagt	n.v.t.	n.v.t.	372.097	118,8%
<p>Het toetsvermogen bedraagt 40.510 en ligt daarmee boven het minimaal vereist eigen vermogen van 10.751, waardoor het toetsvermogen toereikend is.</p> <p>De MVEV-reserve, die dient ter dekking van het minimaal vereist eigen vermogen, bedraagt 10.533 en is daarmee lager dan het minimaal vereist eigen vermogen. Aangezien de herijking van het MVEV jaarlijks achteraf plaatsvindt, zijn de MVEV-reserve en het minimaal vereist eigen vermogen per balansdatum niet exact gelijk aan elkaar.</p> <p>De aanwezige solvabiliteit (t/m 30-6-2025: de dekkingsgraad) is onder Wtp vastgesteld als het totaal toetsvermogen gedeeld door de voorziening voor risico deelnemers (onder FTK: het eigen vermogen gedeeld door de totale technische voorzieningen voor risico pensioenfonds).</p>				
Technische voorzieningen				
[10] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds				
Het verloop van de voorziening is als volgt:				
Stand per 1 januari	1.907.278		1.783.548	
Pensioenopbouw	25.732		43.522	
Indexering en overige toeslagen	89		64.604	
Rentetoevoeging	21.973		61.366	
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-39.523		-73.227	
Kanssystemen	-41		-3.566	
Wijziging marktrente	-137.209		24.645	
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-182		1.445	
Interne waardeoverdracht naar WTP	-1.780.991		0	
Wijziging actuariële grondslagen	-10		3.515	
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	2.884		1.426	
Stand per 31 december	0		1.907.278	

	2025	2024
[11] Voorziening operationele kosten		
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
- Stand per 1 januari	57.219	53.507
- Indexering en overige toeslagen	3	1.938
- Rentetoevoeging	1.226	1.841
- Onttrekking voor pensioenuitkeringen	0	0
- Toename voorziening toekomstige kosten	710	1.191
- Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-2.698	-2.197
- Kanssystemen	61	8
- Wijziging marktrente	-6.465	739
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-5	43
- Wijziging actuariële grondslagen	10.192	106
- Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	86	43
- Kostenopslag uit premie	1.563	0
- Vrijval kosten	-5.892	0
Stand per 31 december	56.000	57.219
De benodigde rentetoevoeging is gebaseerd op de 1-jaarsrente van 2,33% (2024: 3,26%)		
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds (inclusief voorziening operationele kosten) is als volgt opgebouwd:		
- Actieve deelnemers	0	549.610
- Gewezen deelnemers	0	384.800
- Pensioengerechtigden	0	1.030.260
- Overige	0	-173
	0	1.964.497
[12] Overige technische voorzieningen		
Het verloop van de verschillende overige technische voorzieningen is als volgt:		
<i>A) Schadevoorziening arbeidsongeschikte deelnemers</i>		
Stand 1 januari	0	0
Herijking voorziening bij invaren onder Wtp per 1 juli	17.667	0
Beschermingsrendement: intresttoevoeging	177	0
Mutaties uhv arbeidsongeschiktheid	2.721	0
Vrijgestelde premies	-919	0
Herijking schadevoorziening ultimo jaar	884	0
Stand 31 december	20.530	0

	2025	2024
<i>B) IBNR Voorziening</i>		
Stand 1 januari	4.693	4.804
Correctie vorige verslagperiode	0	-638
Vrijval risicopremie 2 boekjaren geleden	-1.106	-1.954
Toevoeging risicopremie verslagperiode	1.376	2.481
Stand 30 juni	4.963	
Herijking voorziening bij invaren onder Wtp per 1 juli	3.692	
Beschermingsrendement: wijziging RTS	-64	
Beschermingsrendement: intresttoevoeging	90	
Vrijval risicopremie AO boekjaar 2023	-2.164	
Opvoer risicopremie AO boekjaar 2025	2.216	
Herijking IBNR voorziening	-26	
Stand 31 december	8.707	4.693
<i>C) Voorziening slotuitkering</i>		
Stand 1 januari	8.910	8.224
Wijziging RTS	-1.025	192
Mutaties	-181	212
Wijziging actuariële grondslagen	0	-5
Intrest	210	287
Verwachte uitkering	-8	0
Stand 30 juni	7.906	
Herijking voorziening bij invaren onder Wtp per 1 juli	1.810	
Uitkeringen	-119	
Herijking schadevoorziening ultimo jaar	-354	
Stand 31 december	9.243	8.910
<i>D) Voorziening onvoorwaardelijke toeslagverlening</i>		
Stand 1 januari	173	173
Wijziging RTS	-6	2
Benodigde intresttoevoeging	2	5
Uitkeringen	-2	-4
Sterfte	-7	-13
Toeslagverlening	0	10
Stand 30 juni	160	
Herijking voorziening bij invaren onder Wtp per 1 juli	-160	
Stand 31 december	0	173
Stand per 31 december van de totale overige technische voorzieningen	38.480	13.776

	2025	2024
[13] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stand per 1 januari	0	0
Interne waardeoverdracht vanuit FTK	2.269.717	0
Premiebijdragen	28.288	0
Overdrachtssom overgenomen pensioenverplichtingen	0	0
Beleggingsresultaat voor risico deelnemers:		
– Beschermingsrendement	-55.232	0
– Overrendement	102.768	0
Toedeling actuariële resultaten	-1.659	0
Uitkeringen	-48.782	0
Overdrachtssom overgedragen pensioenverplichtingen	0	0
Ingehouden kosten	0	0
Toeslagverlening	9.494	0
Overig	-10	0
Stand per 31 december	2.304.584	0
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers is als volgt opgebouwd:		
– Actieve deelnemers	705.896	0
– Gewezen deelnemers	361.538	0
– Pensioengerechtigden	1.237.150	0
	2.304.584	0
[14] Voorziening pensioenverplichtingen herverzekerd		
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
– Stand per 1 januari	3.231	3.392
– Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-1.384	-161
– Afkoop gecedeerde rechten ASR en Aegon	-1.847	0
Stand per 31 december	0	3.231
In juni 2025 is de gehele herverzekerde voorziening afgeboekt en zijn de bijbehorende toekomstige uitkeringsbedragen in één keer afgekocht.		

	2025	2024
[15] Overige schulden en overlopende passiva		
Derivaten (voor risico fonds)	0	20.148
Derivaten (voor risico deelnemers)	52.985	0
Beleggingscrediteuren (voor risico fonds)	0	20.611
Beleggingscrediteuren (voor risico deelnemers)	2.535	0
Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten	952	0
Belastingen en sociale premies	1.811	1.399
Uitkeringen	17	0
Niet-opgevraagde pensioenuitkeringen	1.829	0
Schulden inzake pensioenuitvoeringskosten	4.434	111
Overige	169	3.087
	64.732	45.356
Beleggingscrediteuren:		
– Schulden uit collateralmanagement	2.350	
– Nog af te wikkelen transacties	185	
	2.535	

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Uitbesteding

Per 1 juli 2025 heeft Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken een overeenkomst inzake pensioenuitvoering en een Service Level Agreement (SLA) afgesloten met AZL N.V. inzake de pensioenadministratie. Deze overeenkomst loopt tot en met 31 december 2029. Daarnaast heeft Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken een overeenkomst afgesloten met GSAM inzake vermogensbeheer. Het contract is voor onbepaalde tijd aangegaan per 1 januari 2021 en heeft een opzegtermijn van 3 maanden.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Als verbonden partijen worden aangemerkt sleutelfunctionarissen van het pensioenfonds en aangesloten werkgevers (premiebijdragende ondernemingen). Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan.

De bestuurders en de leden van de raad van toezicht worden als verbonden partijen aangemerkt.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de toelichting op de pensioenuitvoeringskosten. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Transacties met aangesloten werkgevers

Het fonds heeft een uitvoeringsreglement afgesloten met de verplicht aangesloten werkgevers en een uitvoeringsovereenkomst met de vrijwillig aangesloten werkgevers. De pensioenpremie werkgevers en werknemers bedraagt in totaal 20,7% van de pensioengrondslag (2024: 20,7%). De pensioenpremie wordt jaarlijks door sociale partners vastgesteld.

In het geval van een tekort geldt er geen bijstortingsverplichting voor werkgevers en werknemers.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden, Raad van Toezicht en verantwoordingsorgaan

Gedurende de boekjaren 2025 en 2024 zijn de volgende vergoedingen betaald.

	2025			2024
	FTK	WTP	Totaal	
	1-1 t/m 30-6	1-7 t/m 31-12		
Bestuursvergoedingen	272	278	550	423
Vergoedingen Raad van Toezicht	44	37	81	68
Vergoedingen Verantwoordingsorgaan	16	45	61	118
Totaal	332	360	692	609

De totaal betaalde vergoedingen aan bestuur, RvT en VO zijn in 2025 met 83 gestegen t.o.v. 2024. Hierbij zijn voornamelijk de bestuursvergoedingen gestegen vanwege de vele overleggen, afstemmingen met alle partijen en de verschillende goedkeurings- en adviesaanvragen rondom het invaren van het fonds op 1 juli 2025. Sinds oktober 2022 besteden de bestuurders allen gemiddeld één dagdeel per week méér aan POB. Het bestuur stelde vast dat de tijdsbesteding in 2025 voor het bestuur weer groter was geworden. Daarom heeft het bestuur besloten om de leden van het bestuur over 2025 een verhoogde vergoeding te geven.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2025 had Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken geen personeelsleden in dienst.

Baten en lasten

	2025			2024
	FTK	WTP	Totaal	
	1-1 t/m 30-6	1-7 t/m 31-12		
BATEN				
[16] Premiebijdragen risico pensioenfonds				
Pensioenpremie werkgevers en werknemers	31.656	0		57.046
Pensioenpremie werkgevers	0	0		0
Kostenbijdrage	0	0		0
Inkoopsommen	0	0		0
	31.656	0	31.656	57.046
De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate in de staat van baten en lasten verantwoord.				
Feitelijke premie	31.656			57.046
Kostendeekkende premie	32.761			57.239
Gedempte kostendeekkende premie	26.393			49.333
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:				
- Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	26.521			44.848
- Kostenopslag	1.254			4.049
- Solvabiliteitsopslag	4.986			8.342
- Opslag voorwaardelijke opbouw	0			0
	32.761			57.239
De gedempte premie is als volgt samengesteld:				
- Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	14.569			26.616
- Kostenopslag	1.254			4.049
- Solvabiliteitsopslag	2.739			4.951
- Voorwaardelijke componenten	7.831			13.717
- Opslag voorwaardelijke opbouw	0			0
	26.393			49.333

	2025			2024
	FTK	WTP	Totaal	
	1-1 t/m 30-6	1-7 t/m 31-12		
[17] Premiebijdragen voor risico deelnemers				
Spaarpremie	0	28.288		0
Risicopremie OVL	0	2.258		0
Risicopremie AO	0	2.216		0
Opslag voor kosten	0	1.519		0
TWK-premies (nFTK)	0	494		0
	0	34.775	34.775	0
De premiebijdragen risico deelnemers betreffen de premies die deelnemers betalen voor het afdekken van risico's zoals overlijden en arbeidsongeschiktheid. Premiebijdragen zijn aan de periode toegerekend waarop zij betrekking hebben en waarin de arbeidsprestatie geleverd is. De premie wordt berekend op basis van het pensioenreglement. Er is geen sprake geweest van afboekingen van achterstallige premies over eerdere boekjaren.				
[18], [19] Beleggingsresultaten				
Directe beleggingsresultaten				
Vastgoed	1.994	3.092		5.566
Aandelen	6.895	5.153		13.891
Vastrentende waarden	15.508	10.529		25.241
Derivaten	7.116	11.449		4.690
Overige beleggingen	-7.478	-9.078		-8.013
Subtotaal	24.035	21.145	45.180	41.375
Banken	15	230		0
Ondernemingen	8	-8		11
Overige	-620	348		487
Totaal directe beleggingsresultaten	23.438	21.715	45.153	41.873

	2025			2024
	FTK	WTP	Totaal	
	1-1 t/m 30-6	1-7 t/m 31-12		
Indirecte beleggingsresultaten				
<i>Gerealiseerde verkoopresultaten</i>				
Vastgoed	617	0		136
Aandelen	55.389	24.476		88.492
Vastrentende waarden	-72.441	-14.431		-7.423
Derivaten	7.793	-36.077		-4.018
Overige beleggingen	2.036	2.008		3.864
	-6.606	-24.024	-30.630	81.051
<i>Niet-gerealiseerde herwaarderingsresultaten</i>				
Vastgoed	5.254	4.488		12.017
Aandelen	-92.959	56.186		128.931
Vastrentende waarden	23.877	15.583		11.186
Derivaten	9.120	-22.689		-23.863
Overige beleggingen	328	2.634		334
	-54.380	56.202	1.822	128.605
Totaal indirecte beleggingsresultaten	-60.986	32.178	-28.808	209.656
Kosten van vermogensbeheer				
Beheerloon	-617	-275		-3.503
Beleggingsadvies	-5	11		-41
Bewaarloon	-44	-157		-146
Omzetbelasting	128	131		106
Doorbelasting pensioenadministratie en -uitvoeringskosten	0	-239		0
Totaal kosten vermogensbeheer	-538	-529	-1.067	-3.584
De kosten van het vermogensbeheer worden gerapporteerd zonder de transactiekosten en deze kosten zijn verdeeld in 2 categorieën. De eerste categorie zijn de kosten zoals verwerkt in de jaarrekening: de beheervergoeding van de vermogensbeheerder(s) en overige beheervergoedingen. Deze zijn afgenomen, namelijk 1.067 in 2025 tegenover 3.584 in 2024.				

Deze afname wordt veroorzaakt doordat in 2024 een te hoge raming van het beheerloon (1,295 miljoen) is opgenomen, welke in 2025 is vrijgevallen ten gunste van het resultaat. De tweede categorie zijn de kosten die in het beleggingsrendement zijn verrekend. In 2025 bedroegen deze 3.698 (2024: 958). De totale kosten van vermogensbeheer zonder de transactiekosten bedroegen daarmee 4.765 (2024: 4.452). Dit komt overeen met 0,18% (2024: 0,18%) van het gemiddeld belegd vermogen van 2.591.853.

De transactiekosten zijn gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten. De transactiekosten kunnen niet betrouwbaar worden vastgesteld, omdat deze verrekend zijn in de aan- en verkoopprijzen.

[18] Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

Directe beleggingsresultaten	23.438	0	41.873
Indirecte beleggingsresultaten	-60.986	0	209.656
Kosten vermogensbeheer	-538	0	-3.584

	2025			2024
	FTK 1-1 t/m 30-6	WTP 1-7 t/m 31-12	Totaal	
[18] Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds				
Directe beleggingsresultaten	23.438	0	41.873	
Indirecte beleggingsresultaten	-60.986	0	209.656	
Kosten vermogensbeheer	-538	0	-3.584	
	-38.086	0	-38.086	247.945
[19] Beleggingsresultaten voor risico deelnemers				
Directe beleggingsresultaten	0	21.715	0	
Indirecte beleggingsresultaten	0	32.178	0	
Kosten vermogensbeheer	0	-529	0	
	0	53.364	53.364	0
Totale beleggingsresultaten	-38.086	53.364	15.278	247.945

	2025			2024
	FTK	WTP	Totaal	
	1-1 t/m 30-6	1-7 t/m 31-12		
[20] Overige baten				
Diversen	0	35		0
	0	35	35	0
LASTEN				
[21] Pensioenuitkeringen				
Pensioenen				
Ouderdompensioen	-36.094	-44.485		-66.838
Partnerpensioen	-2.857	-3.691		-5.611
Wezenpensioen	-16	-19		-35
Arbeidsongeschiktheidspensioen	-149	-154		-211
Subtotaal	-39.116	-48.349	-87.465	-72.695
Andere uitkeringen				
Afkoopsommen	-218	-97		-262
Overige uitkeringen	-270	-119		-537
Niet opgevraagde pensioenen	0	-1.830		0
Subtotaal	-488	-2.046	-2.534	-799
Totaal pensioenuitkeringen			-89.999	-73.494

De reguliere pensioenuitkeringen zijn in de 2e helft van 2025 onder de Wtp fors toegenomen in vergelijking met de 1e helft van 2025 onder FTK. De financiële situatie (de 'dekkingsgraad') van het fonds was erg goed op het moment van de overstap naar de nieuwe pensioenregeling op 1 juli 2025. Dit zorgde naast een mooie eenmalige verhoging van het persoonlijk kapitaal van de (gewezen) deelnemers óók voor een verhoging van de uitkeringen van de pensioengerechtigden.

	2025			2024
	FTK	WTP	Totaal	
	1-1 t/m 30-6	1-7 t/m 31-12		
[22] Pensioenuitvoeringskosten				
Administratiekosten	-1.357	-1.132		-1.649
Governancekosten				
– Bestuur	-272	-66		-423
– Sleutelfunctiehouders	-121	-43		-137
– Intern toezicht	-60	-82		-187
– Overige	-98	-69		-164
Controlekosten				
– Accountant ¹⁾	-11	-410		-117
– Actuaris	-3	-33		-30
Advieskosten				
– Actuariel advies	-77	-50		-242
– Communicatie advies	-64	-50		-154
– Bestuursadvies	-407	-621		-1.025
– Juridisch advies	1	-3		-48
– Overige	-22	-93		-208
Overige kosten				
– Toezichthouders	0	-217		-182
– Contributies en bijdragen	-45	0		-40
– Overige	-13	-10		-56
Projectkosten				
– WTP	-2.244	-3.252		-2.514
Pensioenuitvoeringskosten vóór toerekening deel aan kosten vermogensbeheer	-4.793	-6.131	-10.924	-7.176
Toerekening deel uitvoeringskosten aan kosten vermogensbeheer ²⁾	0	239	239	
Totaal pensioenuitvoeringskosten	-4.793	-5.892	-10.685	-7.176

- 1) De accountantskosten onder FTK van 11 bestaan uit:
- Afrekening controlewerkzaamheden 2024 (KPMG) 5
 - Fiscaal advies (Deloitte) 6

De accountantskosten onder WTP van 410 bestaan uit:

- Controle jaarrekening 2025 (KPMG) 113
- Andere controlewerkzaamheden 2025 (KPMG: controle- en assuranceopdrachten gerelateerd aan Toetsmoment 2) 272
- Fiscaal advies (Deloitte) 25

- 2) Onderbouwing toerekening deel uitvoeringskosten aan kosten vermogensbeheer (vanaf WTP/1 juli 2025):

	Kosten vóór toebedeling aan kosten VB	Deel kosten toebedeeld aan kosten VB	Uitv. kosten ná toebedeling aan kosten VB
– Administratiekosten	-1.132	0	-1.132
– Governancekosten	-260	130	-130
– Controlekosten	-443	0	-443
– Advieskosten	-817	109	-708
– Overige kosten	-227	0	-227
– Projectkosten	-3.252	0	-3.252
	-6.131	239	-5.892

	2025			2024
	FTK	WTP	Totaal	
	1-1 t/m 30-6	1-7 t/m 31-12		
[24] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds				
Pensioenopbouw	-25.732	0	-43.522	
Indexering en overige toeslagen	-89	0	-64.604	
Rentetoevoeging	-21.973	0	-61.366	
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	39.523	0	73.227	
Kanssystemen	41	0	3.566	
Wijziging marktrente	137.209	0	-24.645	
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	182	0	-1.445	
Interne waardeoverdracht naar WTP	0	1.780.991	0	
Wijziging actuariële grondslagen	10	0	-3.515	
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-2.884	0	-1.426	
	126.287	1.780.991	1.907.278	-123.730
[25] Mutatie voorziening operationele kosten				
Indexering en overige toeslagen	-3		-1.938	
Rentetoevoeging	-659	-567	-1.841	
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	0		0	
Toename voorziening toekomstige kosten	-710		-1.191	
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	1.186	1.512	2.197	
Kanssystemen	-61		-8	
Wijziging marktrente	4.116	2.349	-739	
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	5		-43	
Wijziging actuariële grondslagen	1	-10.192	-106	
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-86		-43	
Kostenopslag uit premie	0	-1.563	0	
Vrijval kosten	0	5.892	0	
	3.789	-2.570	1.219	-3.712

	2025			2024
	FTK	WTP	Totaal	
	1-1 t/m 30-6	1-7 t/m 31-12		
[26] Mutatie overige technische voorzieningen				
Herijking voorziening bij invaren onder Wtp per 1 juli	0	-23.010		0
Uitkeringen	10	119		4
Wijziging rentecurve	1.031	-267		-194
Benodigde intresttoevoeging	-212	64		-292
Toedeling actuariële resultaten	7	-1.802		13
Toeslagverlening	0	0		-10
Mutaties	182	0		-212
Herijking voorziening slotuitkering	0	354		5
Herijking schadevoorziening	0	-858		0
Risicopremies	-270	-52		111
	748	-25.452	-24.704	-575
[27] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers				
Interne waardeoverdracht vanuit FTK	0	-2.269.717		0
Premiebijdragen	0	-28.288		0
Overdrachtssom overgenomen pensioenverplichtingen	0	0		0
Beleggingsresultaat voor risico deelnemers:				
– Beschermingsrendement	0	55.232		0
– Overrendement	0	-102.768		0
Toedeling actuariële resultaten	0	1.659		0
Uitkeringen	0	48.782		0
Overdrachtssom overgedragen pensioenverplichtingen	0	0		0
Ingehouden kosten	0	0		0
Toeslagverlening	0	-9.494		0
Overig	0	10		0
	0	-2.304.584	-2.304.584	0

	2025			2024
	FTK 1-1 t/m 30-6	WTP 1-7 t/m 31-12	Totaal	
[28] Saldo van overdrachten van rechten				
Overgenomen pensioenverplichtingen	1.366	158		4.117
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1.643	0		-3.360
	-277	158	-119	757
Op 1 juli 2025 heeft het bestuur ertoe besloten om de aanspraken in de voormalige FTK-regeling om te zetten naar de Wtp-regeling. Deze collectieve wijziging in de pensioenovereenkomst is in de verslaggeving verwerkt als een collectieve waardeoverdracht.				
Het invaren heeft een impact gehad op het eigen vermogen van het pensioenfonds. Het onderstaande verloop geeft de impact van het invaren weer op de verschillende posten in het eigen vermogen.				
Aanwezig pensioenvermogen op 1 juli 2025	2.590.149			
-/- Minimaal vereist vermogen	-10.485			
-/- Operationele reserve	-35.103			
-/- Biometrische reserves	-26.322			
-/- Solidariteitsreserve	-181.311			
-/- Compensatiedepot	-65.735 ¹⁾			
-/- Voorziening operationele kosten	-56.000			
-/- Overige posten	-1.495			
Totaal beschikbaar vermogen:	2.213.698			
[29] Overige lasten				
Diversen	-3	-14		-7
	-3	-14	-17	-7
Saldo van baten en lasten	81.753	-519.535	-437.782	97.310

1) Deze Compensatiereserve is direct na het bepalen van de invaarberekeningen toebedeeld aan het voor risico van de deelnemers beschikbare vermogen. Het totaal beschikbare vermogen 1-7-2025 bedraagt derhalve $2.213.698 + 65.736 = 2.279.433$.

Resultaatbestemming

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2025 als volgt te verdelen:

	2025
	x € 1.000
Algemene reserve	-660.948
Overige reserves:	
– Operationele reserve	26.449
– MVEV reserve	10.533
– Biometrische reserve	3.528
Solidariteitsfonds	182.656
Compensatiedepot	0
	-437.782

Actuariële analyse van het saldo

	2025			2024
	FTK	WTP	Totaal	
	1-1 t/m 30-6	1-7 t/m 31-12		
Beleggingsopbrengsten	81.449	7.406	88.855	158.869
Premies	3.881	0	3.881	8.149
Waardeoverdrachten	-88	0	-88	-731
Kosten	-2.353	-6.111	-8.464	-930
Uitkeringen	118	0	118	-6
Sterfte	879	5.011	5.890	4.647
Arbeidsongeschiktheid	-1.046	-1.585	-2.631	-932
Reguliere mutaties	-37	3	-34	718
Toeslagverlening	-91	-9.494	-9.585	-66.854
Wijziging Actuariële grondslagen	11	0	11	-5.708
Overige mutaties TV	-900	1.014	114	95
Andere oorzaken	-70	22	-48	-7
Resultaat transitie naar Wtp	0	-515.801	-515.801	
	81.753	-519.535	-437.782	97.310

Risicoparaagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Inleiding

Het bestuursverslag gaat in op de risico's die het pensioenfonds loopt. Ook is er aandacht voor het beleid dat POB voert om deze risico's te beperken. Dat is kwalitatieve informatie. Deze paragraaf geeft de kwantitatieve risico-informatie. Hierbij geldt het doorkijkprincipe. Dit houdt in dat risico's zijn uitgesplitst in onderliggende beleggingscategorieën om een beter inzicht te krijgen. Beleggingsfondsen zijn zoveel mogelijk uitgesplitst in achterliggende beleggingscategorieën.

Solvabiliteitsrisico

Ook onder de Wet toekomst pensioenen (Wtp) blijft het van belang dat het pensioenfonds beschikt over een stabiele en toereikende financiële positie om zijn taken goed te kunnen uitvoeren. Hoewel het nieuwe pensioenstelsel geen dekkingsgraden meer kent zoals onder het FTK, bewaakt het fonds nog steeds de omvang en ontwikkeling van het beschikbare vermogen en eventuele collectieve reserves. Deze vormen de basis voor het kunnen opvangen van schommelingen in de uitvoering van de regeling en dragen bij aan de financiële robuustheid van het fonds.

De financiële positie van het fonds wordt bepaald door het beschikbare vermogen, de aanwezige buffercomponenten en de wijze waarop deze in het nieuwe contract een rol spelen bij het verdelen van resultaten en het opvangen van tegenvallers. Het fonds monitort de ontwikkeling van deze vermogenspositie continu om tijdig te signaleren of aanvullende maatregelen nodig zijn binnen de gestelde beleids- en risicokaders.

In de verslaggeving worden de omvang en veranderingen van deze vermogensbestanddelen toegelicht, zodat duidelijk is in welke mate het fonds over financiële ruimte beschikt om onzekerheden op te vangen. Eventuele schommelingen in de bufferpositie vormen een belangrijk aandachtsgebied binnen de risicobeheersing, omdat deze mede bepalen in hoeverre het fonds financiële tegenvallers kan absorberen zonder directe gevolgen voor het pensioenresultaat van deelnemers.

Om de Solvabiliteit te waarborgen en te controleren schrijft DNB voor dat pensioenfondsen verplicht zijn om een minimaal vereist eigen vermogen aan te houden. Onderstaand zijn de waardes ultimo jaar en het verloop gedurende het jaar weergegeven.

Minimaal vereist eigen vermogen (MVEV)

Een pensioenfonds moet beschikken over een minimaal vereist eigen vermogen (MVEV). Het MVEV is in het nieuwe stelsel lager dan onder FTK, voor POB 0,46% van het toetsvermogen oftewel de aanwezige solvabiliteit (per 31-12-2024 onder FTK was dit 4,2% van de technische voorzieningen).

	2025		2024	
Aanwezige solvabiliteit	40.510	101,8%	660.948	133,4%
Minimaal vereiste eigen vermogen (MVEV)	10.751	100,46%	83.989	104,2%

Operationele reserve

De operationele reserve wordt bij invaren gevormd in aanvulling op het minimaal vereist eigen vermogen (MVEV).

De doelen waarvoor de operationele reserve is gevormd bij het invaren zijn door het fonds als volgt gespecificeerd:

1. Voorfinanciering voor de feitelijke premie voor een periode van twee maanden;
2. Resultaten op risicodekkingen (partnerpensioen, wezenpensioen, ANW, premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid);
3. Debiteurenrisico (geen premie, wel recht);
4. Mutaties met terugwerkende kracht;
5. Overige onvoorziene resultaten.

De operationele reserve bedraagt 1,54% van het voor deelnemers beschikbare pensioenvermogen.

Per 31-12-2025 is de hoogte van de operationele reserve 26.449,.

Biometrische reserves

Biometrische reserves zijn reserves benodigd voor de risico's inzake nabestaandenpensioen, wezenpensioen en arbeidsongeschiktheid. Deze reserves worden gebruikt om gelden vanuit deze reserves te storten naar de deelnemerskapitalen voor nieuw ingaande nabestaandenpensioenen en de toekenning van vrijgestelde premie voor invaliden. Daarnaast worden risicopremies uit de deelnemerskapitalen onttrokken en aan de biometrische reserves gealloceerd.

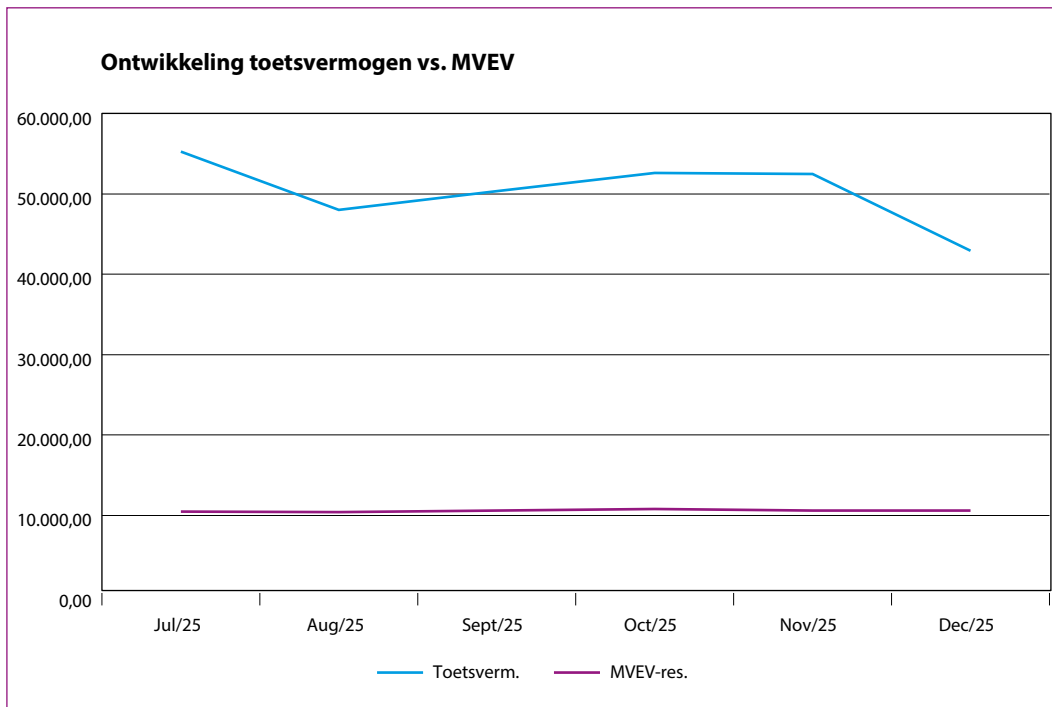
De biometrische reserves betreffen bij POB de onderstaande componenten met de volgende eindstanden 2025:

– Partnerpensioen risicoreserve	375
– Tijdelijk partnerpensioen risicoreserve	482
– Wezenpensioen risicoreserve	107
– Arbeidsongeschiktheids risicoreserve	126
– Premievrijstelling bij AO-reserve	2.145
– Reserve eerbiedigende werking partnerpensioen	279
– Reserve eerbiedigende werking wezenpensioen	14

3.528

Toetsvermogen / Aanwezige solvabiliteit

Het MVEV, de operationele reserve en de afgezonderde biometrische reserves vormen samen na het invaren de 'Overige reserves' oftewel het 'Toetsvermogen of Aanwezige solvabiliteit' welke maandelijks wordt getoetst aan het MVEV vereiste.

In bovenstaande grafiek is te zien dat na het invaren per 1 juli 2025 het toetsvermogen en het MVEV dicht bij elkaar liggen, waarbij het toetsvermogen wel steeds hoger is dan het MVEV.

Solidariteitsreserve

De solidariteitsreserve is een bestemmingsfonds dat door het pensioenfonds is aangehouden bovenop de persoonlijke pensioenvermogens van de deelnemers en gepensioneerden. Uit de solidariteitsreserve kunnen pensioenuitkeringen en -vermogens worden aangevuld en kunnen risico's worden gespreid. Op die manier wordt beoogd te voorkomen dat ingegane pensioenen moeten worden verlaagd in geval van financiële tegenvallers.

Op het moment van invaren (1-7-2025) is de solidariteitsreserve gevormd en volledig gevuld tot 7% van het pensioenvermogen (zijnde 181.310). Deze reserve kan naar verwachting niet negatief worden

Dotatie solidariteitsreserve

Van het totale positief behaalde overrendement wordt maandelijks 5% toegevoegd aan de solidariteitsreserve, voor zover de solidariteitsreserve de bovengrens van 7% niet overschrijdt.

Aanwendungen solidariteitsreserve

De solidariteitsreserve kan vanwege een 5-tal doelen worden aangewend in volgorde van prioritering:

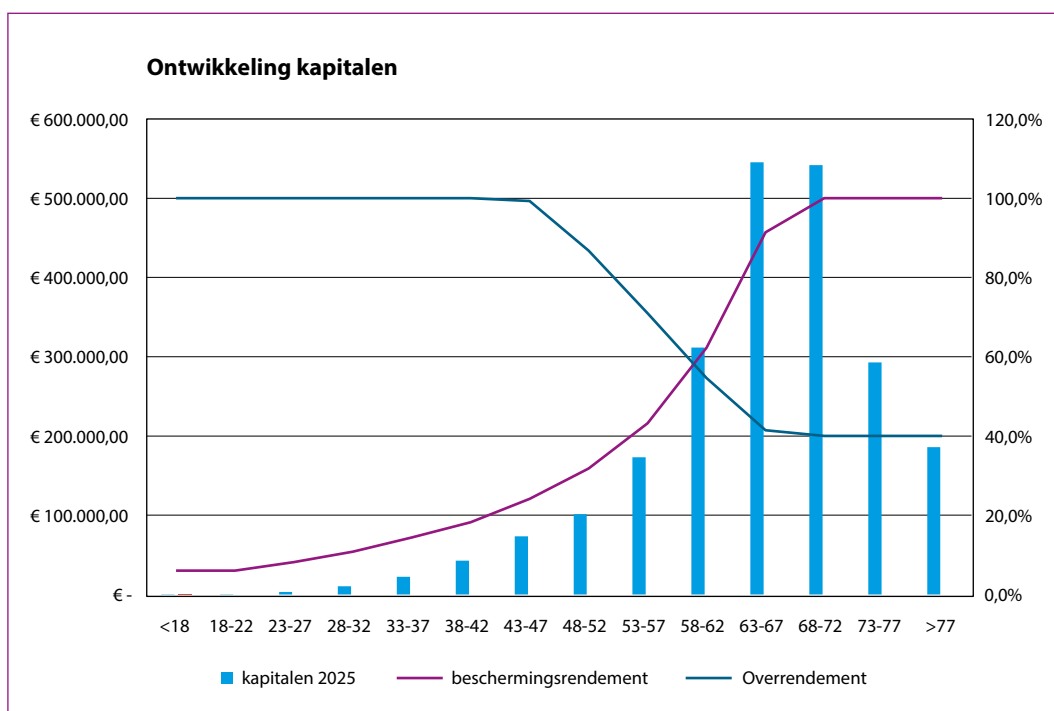
1. Aanvulling operationele reserve;
2. Verrekening resultaat op micro langlevens;
3. Voorkoming van negatieve persoonlijke pensioenvermogens;
4. benodigde bedragen om de ingegane uitkeringen nominaal gelijk te houden. Hiervoor mag per jaar maximaal 25% van de solidariteitsreserve worden aangewend;
5. Afroaming van deel boven de 7% naar de persoonlijke pensioenvermogens van alle deelnemers.

Ultimo 2025 bedraagt de solidariteitsreserve 182.656 zijnde 7% van het pensioenvermogen.

Financieringsrisico

De totale kapitalen van het fonds zijn uit te splitsen in kapitalen met betrekking tot de individuele opbouwfase en kapitalen met betrekking tot de collectieve uitkeringsfase. Kapitalen met betrekking tot de collectieve uitkeringsfase ontvangen relatief veel beschermingsrendement en lopen daarmee minder marktrisico. Daartegenover staat wel dat ze relatief weinig overrendement ontvangen. Bij kapitalen in de uitkeringsfase stijgt het te ontvangen beschermingsrendement met de leeftijd. Hoe hoger de leeftijd des te meer beschermingsrendement en des te lager het overrendement.

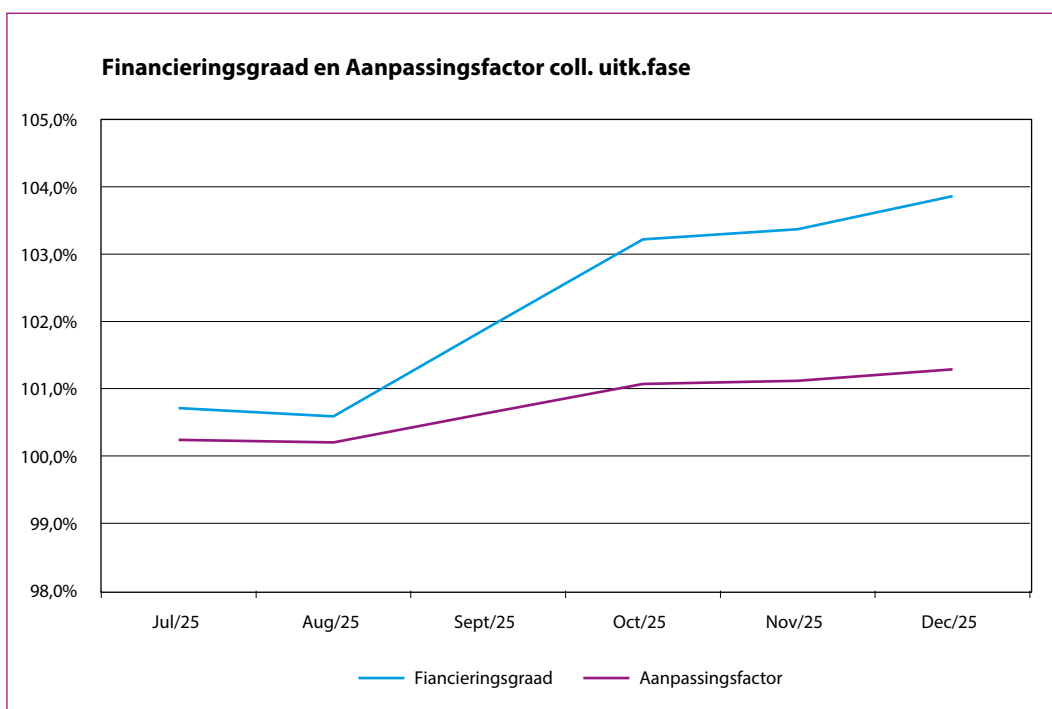
In onderstaande grafiek is de hoogte van de kapitalen weergegeven per leeftijdscategorie. Daarnaast is te zien hoeveel overrendement en hoeveel beschermingsrendement deze leeftijdscategorie ontvangt.

Het fonds kiest ervoor om in de collectieve uitkeringsfase schokken te spreiden. Dat betekent dat het overrendement wordt verdeeld over meerdere jaren. Het fonds hanteert een spreidingsperiode van 3 jaar. Daarmee wordt het gerealiseerde overrendement dus gelijk verdeeld over 3 jaar. De aanpassingsfactor geeft de hoogte van de aanpassing als gevolg van deze spreiding weer.

De financieringsgraad van de kapitalen in de collectieve uitkeringsfase wordt berekend als het totale beschikbare vermogen voor uitkeringsgerechtigden gedeeld door het uitkeringsvermogen. Indien het spreidingsvermogen nul is en dus de financieringsgraad 100% is, is er exact voldoende vermogen aanwezig om de uitkeringen te voldoen. Is het spreidingsvermogen positief en dus groter dan 100% is er ruimte om de uitkeringen te verhogen. Is het spreidingsvermogen negatief is en dus kleiner dan 100% is, zouden de uitkeringen moeten worden verlaagd.

	2025
Totaal beschikbaar vermogen	1.211.875
Uitkeringsvermogen (voorziening)	1.165.934
Spreadingsvermogen	45.941
Financieringsgraad	103,94%
Aanpassingsfactor (na spreiden)	1,31%

Het uitkeringsvermogen (i.e. voorziening) voor de uitkeringsgerechtigden wordt bepaald door het totaal van de uitkeringen te vermenigvuldigen met de relevante factoren, welke rekening houden met de ontwikkeling van de rente en de levensverwachting. De rentecurve is gestegen gedurende het vierde kwartaal, wat een verlagend effect op het uitkeringsvermogen (de contante waarde van de uitkeringen) heeft. Daar staat tegenover dat het uitkeringsvermogen is toegenomen als gevolg van nieuw ingegane pensioneringen.

Het spreadingsvermogen is het verschil tussen het totaal beschikbare vermogen en het uitkeringsvermogen. Het spreadingsvermogen mag per jaareinde maximaal 15% (positief of negatief) van het totaal vermogen bedragen.

De financieringsgraad van de collectieve uitkeringsfase (= totaal beschikbaar vermogen / uitkeringsvermogen) is gedurende het vierde kwartaal gestegen tot 103,94%. Nieuwe pensioengerechtigden kopen zich in tegen de financieringsgraad die maandelijks wordt geactualiseerd. Rekening houdend met de spreidingstermijn van 3 jaar leidt dit tot een aanpassingsfactor voor de uitkeringen van 1,31%. Deze wordt per 1 april 2026 in de uitkeringen van de uitkeringsgerechtigden verwerkt.

Beleggingsrisico's

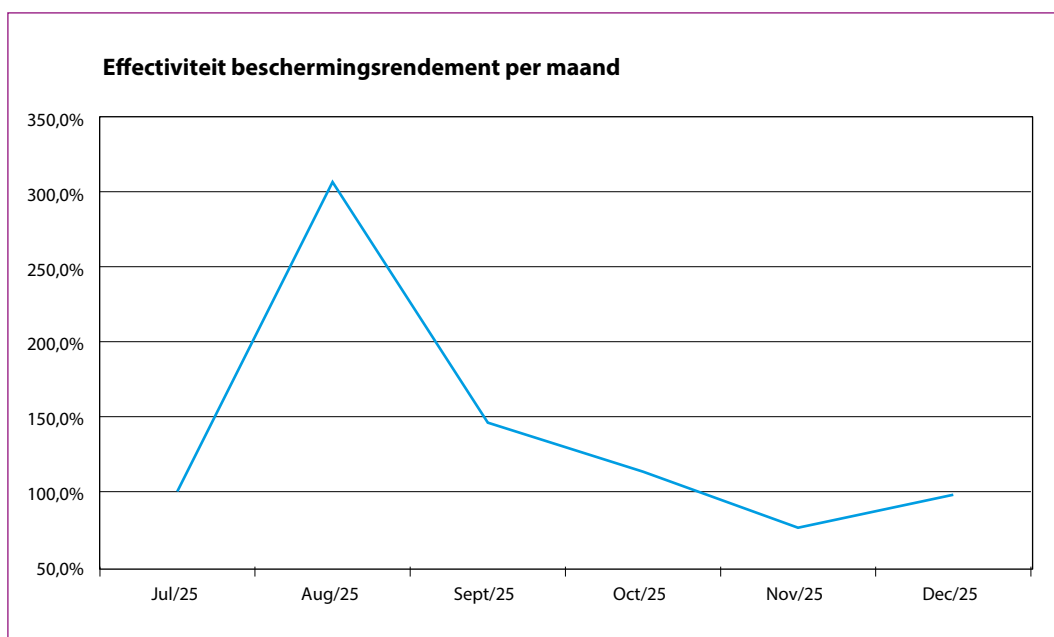
De bedragen in de onderstaande toelichtingen op de beleggingsrisico's zijn na toepassing van het look through principe.

Renterisico

Het pensioenfonds hanteert de indirecte (theoretische) methode voor het toedelen van het beschermingsrendement. Het beschermingsrendement wordt gefinancierd uit het totaal behaalde rendement van de collectieve beleggingsportefeuille. Door het beschermingsrendement van het totaal behaalde rendement af te halen, wordt het overrendement bepaald. Het renterisico ontstaat doordat het gerealiseerde rendement uit de beschermingsportefeuille afwijkt van het toebedeelde beschermingsrendement.

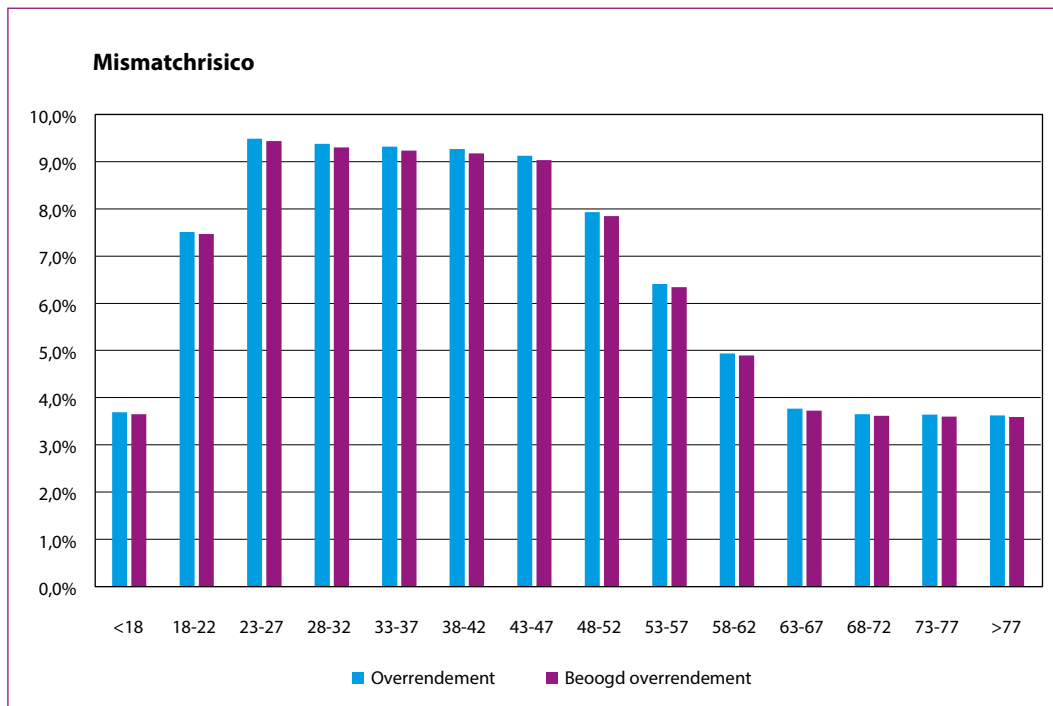
	2025		2024	
Feitelijke renteafdekking		70,2%		50,6%
Beoogde renteafdekking		69,1%		50,0%
Bandbreedte renteafdekking	64,1%	74,1%	45,0%	55,0%

	2025
Gerealiseerd rendement beschermingsportefeuille YTD	-56.811
Toebedeeld beschermingsrendement YTD	-59.679
Gerealiseerde t.o.v. het toebedeelde beschermingsrendement YTD	95,2%

De grafiek hierboven toont de verhouding tussen het gerealiseerde en het toebedeelde beschermingsrendement op maandbasis. Met name over augustus was er een aanzienlijke afwijking als gevolg van de stijging van de spreads op Franse staats- en bedrijfsobligaties en het cash rendement. Op maandbasis zal vaker een mismatch optreden, als gevolg van kleine rentemutaties. Over de 2e helft 2025 bedroeg de verhouding 92,1% YTD.

Aangezien het fonds de theoretische methode hanteert voor het toedelen van beschermingsrendement, komt het mismatchrisico terecht in de overrendementen van de diverse deelnemers.

Op jaarbasis zijn de afwijkingen tussen het toebedeelde en gerealiseerde overrendement beperkt.

Zakelijke waarden risico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën van markten en beleggingen. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende aandelen categorieën getoond:

	2025		2024	
	€	%	€	%
<i>Verdeling zakelijke waarden per categorie:</i>				
Aandelen vastgoedmaatschappijen	203.949	21,3	209.211	18,7
Aandelen:				
– Ontwikkelde markten	659.610	69,0	800.840	71,5
– Opkomende markten	92.717	9,7	110.406	9,8
Totaal	956.276	100,0	1.120.457	100,0

Valutarisico

De pensioenverplichtingen luiden in euro's, de mogelijke risico's als gevolg van valutakoersontwikkelingen komen daarom alleen bij de beleggingen tot uitdrukking. Het valutarisico is van belang voor zowel directe posities in een valuta, als voor beleggingen die gewaardeerd zijn in een andere valuta.

In totaliteit is 36,76% van de totale portefeuille belegd in beleggingen tegen andere valuta dan de euro. Van de totale portefeuille in andere valuta dan de euro ad 955.621 wordt 36,67% (350.431) afgedekt door middel van valutaderivaten. De strategische blootstelling in niet-eurolanden is vastgesteld op basis van de landenverdeling van de onderliggende benchmark, waarbij rekening is gehouden met de strategische valuta-afdekking.

Kredietrisico

Bij het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Ter beperking van het kredietrisico gelden binnen het pensioenfonds restricties voor de samenstelling van de vastrentende portefeuilles met betrekking tot geografische spreiding, verdeling over verschillende debiteurencategoriën, de minimale kwaliteit van de debiteur ("rating") en voor de omvang van de beleggingen per debiteur.

	2025		2024	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	120.293	7,3	218.644	14,4
AA	490.967	29,9	652.401	42,9
A	342.792	20,9	276.986	18,2
BBB	205.151	12,5	220.952	14,5
Lager dan BBB	83.199	5,1	80.796	5,3
Geen rating	397.602	24,3	71.840	4,7
Totaal	1.640.004	100,0	1.521.619	100,0

	2025		2024	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 1 jaar	457.479	27,9	153.628	10,1
Resterende looptijd 1-5 jaar	232.974	14,2	228.983	15,0
Resterende looptijd >= 5 jaar	949.551	57,9	1.139.008	74,9
	1.640.004	100,0	1.521.619	100,0

Concentratierisico

Als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt, loopt het fonds concentratierisico. Ten behoeve van risicomanagement en het prudent person beginsel dient het fonds rekening te houden met concentratierisico.

	2025		2024	
	€	%	€	%
<i>Opbouw beleggingsportefeuille naar regio</i>				
Opkomende markten	373.764	14,4	385.247	14,6
Europa excl. Groot Brittannië	1.307.484	50,3	1.312.003	49,8
Groot Brittannië	79.478	3,1	44.676	1,7
Azië excl. Japan	50.180	1,9	38.739	1,5
Japan	35.120	1,4	39.408	1,5
Noord-Amerika	671.836	25,8	776.363	29,5
Overige	81.729	3,1	36.257	1,4
Totaal	2.599.591	100,0	2.632.693	100,0
<i>Opbouw aandelenportefeuille naar sector:</i>				
Onroerende zaken:				
– Participaties in vastgoed beleggingsfondsen	203.949	21,3	209.211	18,7

	2025		2024	
	€	%	€	%
Aandelen:				
- Financiële instellingen	132.193	13,8	149.350	13,3
- Informatietechnologie	233.239	24,4	274.571	24,5
- Industriële ondernemingen	64.525	6,8	77.920	6,9
- Niet-cyclische consumentengoederen	25.551	2,7	36.672	3,3
- Cyclische consumentengoederen	101.573	10,6	138.923	12,4
- Gezondheidszorg	79.262	8,3	106.356	9,5
- Energie	5.773	0,6	7.627	0,7
- Nutsbedrijven	19.150	2,0	20.829	1,8
- Telecommunicatie	69.958	7,3	78.044	7,0
- Basismaterialen	20.363	2,1	19.837	1,8
- Andere sectoren	740	0,1	1.117	0,1
Totaal	956.276	100,0	1.120.457	100,0

Grote posten: aandelen en vastgoed beleggingsfondsen van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in aandelen en onroerende zaken

Onroerende zaken:				
- ALTERA VASTGOED WONINGEN	82.968	28,2	77.968	25,5
- CBRE Dres FGR Fund	102.290	34,8	102.224	33,5
Aandelen:				
- NT TR-EM CU ESG EI UC FGR-LE	108.826	37,0	125.382	41,0
Totaal	294.084	100,0	305.574	100,0
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per soort:</i>				
Staatsobligaties	711.927	52,0	873.788	61,2
Hypothecaire leningen	195.886	14,3	192.219	13,5
Bedrijfsobligaties	462.489	33,8	361.978	25,3
Totaal	1.370.302	100,0	1.427.985	100,0

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden

	2025		2024	
	€	%	€	%
AEAM Dutch Mortgage Fund	200.104	41,6	197.542	42,0
SSGA-EM L CUR GOV-I EURO	164.963	34,3	156.180	33,2
LG ESG EM GV B USD IND-ZEUAH	116.288	24,2	116.394	24,8
Totaal	481.355	100,0	470.116	100,0
Derivatenposities				
Rentederivaten	50.601	94,4	12.525	-184,6
Aandelenderivaten	1.274	2,4	-23	0,3
Valutaderivaten	1.737	3,2	-19.287	284,3
Totaal	53.612	100,0	-6.785	100,0

Overige gegevens

Resultaatbestemming

Statutaire bepalingen omtrent de resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de resultaatbestemming.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken te s-Gravenhage is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2025.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 13.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 650.000 te rapporteren.

Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan:

- de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, voor zover van toepassing in verband met de afwezigheid van verplichtingen voor risico van het pensioenfonds;
- de correcte toepassing van de toedelingsregels; en
- de regels ten aanzien van de risicohouding.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen is vastgesteld;
- de toedelingsregels correct zijn toegepast;
- de uitkeringen voor pensioengerechtigden zijn vastgesteld op basis van de vastgestelde rekenregels;
- de risicohouding is vastgesteld in lijn met onder andere de risicopreferentie van de deelnemers en is vastgelegd, en of het beleggingsbeleid past binnen de risicohouding;
- het beleggingsbeleid verder in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum ten minste gelijk aan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Dit eigen vermogen, ook aangeduid met toetsvermogen, vertegenwoordigt het eigen vermogen exclusief bestemmingsfondsen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat per balansdatum is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, voor zover van toepassing in verband met het karakter van de pensioenregeling als geheel, die voor risico van de deelnemers is.

Daarbij heb ik mij ervan overtuigd dat de factoren voor het omzetten van het persoonlijk pensioenvermogen naar een ingegane uitkering conform de vastgestelde rekenregels zijn vastgesteld en toegepast.

Tevens heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de correcte toepassing van de toedelingsregels en de regels ten aanzien van de risicohouding. Wel constateren wij dat er sprake is van een overschrijding van de ondergrens bij de verwachtingsmaatstaf. Bij de risicomatstaf op lange en korte termijn is geen sprake van een overschrijding op basis van de situatie per 31 december 2025. Het bestuur onderzoekt nog welke maatregelen genomen worden vanwege deze overschrijding.

Voorts constateer ik dat in het vermogen ter dekking van de schadevoorziening geen sprake is van een beschermingsrendement als gevolg van de wijziging van de rentetermijnstructuur. In de ABTN lijkt beschreven te staan dat dit wel onderdeel is van de toedelingsregels.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. Het toetsvermogen is naar mijn mening voldoende. De solidariteitsreserve is van een zodanige omvang dat de gestelde doelstellingen met redelijke waarschijnlijkheid behaald kunnen worden. Waarbij overigens wel bij verschillende doelstellingen sprake is van een maximum jaarlijkse bestedingsruimte. Daarbij merk ik op dat het pensioenfonds een deel van het positieve rendement uit het verleden nog niet heeft toebedeeld. Dit komt de komende jaren ten bate van de uitkeringsgerechtigden van het pensioenfonds

Ik merk op dat ik een aparte verklaring heb afgegeven per 31 oktober 2025 over de periode gelegen tussen 1 januari 2025 en 30 juni 2025 met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen onder het financieel toetsingskader zoals dat tot 1 juli 2025 van toepassing was op het pensioenfonds. Ik heb aldaar verklaard dat over genoemde periode is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De artikelen 131 (MVEV), 132 (VEV) en 133b (reële dekkingsgraad) waren niet relevant voor de overgang naar de nieuwe premiereregeling en zijn niet door mij gecontroleerd. Ook heb ik destijds geen beoordeling gedaan van de prudent-person regel (artikel 135). Dit onderdeel heb ik bij de beoordeling van onderliggend jaarwerkproces betrokken.

Verder heb ik een aparte actuariële verklaring bij invaren afgegeven bij de datum van de collectieve waardeoverdracht naar een pensioenregeling die voldoet aan de eisen van de Wet toekomst pensioenen per 1 juli 2025. Ik heb aldaar verklaard dat de collectieve waardeoverdracht conform de vastgestelde rekenregels heeft plaatsgevonden.

Purmerend, 29 juni 2026

drs. B.A. Weijers AAG
Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2025

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken per 31 december 2025 en van het saldo van baten en lasten over 2025, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2025 van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken ('de Stichting') te 's-Gravenhage gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2025;
- 2 de staat van baten en lasten over 2025;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2025; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie en onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Samenvatting

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 13 miljoen
- Circa 0,5% van de totale activa

Risico van een afwijking van materieel belang vanwege risico's gerelateerd aan Fraude, NOCLAR en Continuïteit

- Frauderisico's: veronderstelde risico van doorbreken interne beheersing door het bestuur geïdentificeerd en verder uiteengezet in de sectie 'Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving'.
- Risico's in verband met het niet naleven wet- en regelgeving (NOCLAR): geen rapporteerbare risico's van een afwijking van materieel belang vanwege NOCLAR risico's geïdentificeerd.
- Continuïteitsrisico's: geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd.

Kernpunten

- Waardering van beleggingen voor risico deelnemers
- Waardering van de technische voorzieningen
- Invaren in de nieuwe pensioenregeling

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 13 miljoen (2024: EUR 13 miljoen). De materialiteit was in het voorgaande boekjaar gebaseerd op het pensioenvermogen. Voor de controle van boekjaar 2025 hebben wij, als gevolg van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, de materialiteit bepaald op basis van het totaal van de activa per 31 december 2025 (circa 0,5%). Wij beschouwen de totale activa als de meest geschikte benchmark, omdat de totale activa voor een groot deel de middelen bepaald die het pensioenfonds ter beschikking heeft voor het uitkeren van (toekomstige) pensioenen. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur en de raad van toezicht afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 650 duizend rapporteren aan het bestuur en

de raad van toezicht alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan serviceorganisaties

De Stichting heeft het beheer van de beleggingen uitbesteed aan Goldman Sachs Asset Management B.V. De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V.

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door Goldman Sachs Asset Management B.V. en informatie over de technische voorzieningen, de voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemer, het toetsvermogen, de bestemmingsfondsen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door AZL N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de serviceorganisaties verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van Goldman Sachs Asset Management B.V. en AZL N.V., zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (Standaard 3402 type II-) rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen en het (waar relevant) bespreken van de beheersomgeving bij de serviceorganisatie met vertegenwoordigers van de serviceorganisatie. Op basis daarvan evalueren wij, en bespreken wij (waar relevant) met de andere onafhankelijke accountant, de in de Standaard 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2025 en de uitkomsten daarvan. De wijzigingen in de beheersomgeving als gevolg van het invaren vormden dit jaar een belangrijk aandachtspunt in onze controle. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan Goldman Sachs Asset Management B.V. en AZL N.V.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen en pensioenuitkeringen uitgevoerd, waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en pensioenuitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de serviceorganisatie onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen voor risico deelnemers, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergegevens en kapitalen die resulteren in (wijzigingen in) de technische voorzieningen en de voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemer, het toetsvermogen, de bestemmingsfondsen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten verkregen.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

In hoofdstuk 'Risicomanagement' van het bestuursverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving en neemt de raad van toezicht deze beschrijving in beschouwing.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de Stichting en haar bedrijfsomgeving, en van het risicomanagement van de Stichting met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, de 'rapportage naleving gedragscode' van de compliance officer, de klokkenluidersregeling, het incidentenregister en de procedures van de Stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te onderzoeken. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur en de raad van toezicht en hebben wij correspondentie met relevante toezichthoudende autoriteiten en regelgevers in onze evaluatie betrokken. We hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen, waaronder het uitvoeren van een deelwaarneming op (actieve) deelnemers die gedurende 2025 uitkeringsgerechtigd zijn geworden, waarbij wij de mutaties in hun persoonlijke pensioenvermogens in de periode tot aan pensionering hebben getoetst op basis van de pensioenadministratie en, waar relevant, onderliggende brondocumentatie.

Op basis van onze risicoanalyse werkzaamheden hebben wij de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening in het geval van het niet-voldoen aan deze regelgeving:

- Pensioenwet;
- Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds (Wet Bpf 2000);
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Sanctiewetgeving.

Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot de identificatie van een rapporteerbaar risico van een afwijking van materieel belang vanwege het niet voldoen aan wet- en regelgeving.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording (waaronder premiebijdragen, directe beleggingsopbrengsten en gerealiseerde indirecte beleggingsopbrengsten) als niet significant gezien de aard van de opbrengsten, de aanwezige uitbestedingsrelaties en de beperkte mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording.

De premiebijdragen en directe beleggingsopbrengsten betreffen homogene en niet-complexe opbrengstenstromen, zonder aanwezige significante schattingselementen.

Ten aanzien van de gerealiseerde indirecte beleggingsopbrengsten hebben wij het veronderstelde frauderisico weerlegd omdat er geen verhoogde druk is op het bestuur van het pensioenfonds om de opbrengstverantwoording te sturen en de gelegenheid om de opbrengstverantwoording materieel te beïnvloeden zeer beperkt is, mede door de aanwezige uitbestedingsrelaties.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude dat relevant is voor onze controle inclusief het relevante veronderstelde risico zoals vastgelegd in de controlestandaarden, en hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur (een verondersteld risico)

Risico:

- Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijkt te werken, zoals schattingen gerelateerd aan de waardering van de beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar van toepassing, de effectieve werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor het mitigeren van de risico's op fraude, inclusief de interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de serviceorganisaties waaraan de Stichting bedrijfsprocessen heeft uitbesteed.
- Als onderdeel van de beoordeling van het frauderisico hebben wij een data-analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico, om te bepalen of risicovolle criteria voor het toetsen van toepassing zijn.
- Wij hebben (significante) schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen geëvalueerd.
- We hebben journaalposten en andere aanpassingen geïdentificeerd en geselecteerd om te toetsen die aan het einde van de rapportageperiode zijn gemaakt.

Onze evaluatie van uitgevoerde procedures ten aanzien van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving heeft niet geleid tot een extra kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur en aan de raad van toezicht.

Onze controlewerkzaamheden leidden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur van de Stichting heeft zijn continuïteitsbeoordeling uitgevoerd en geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te beoordelen omvatten onder andere:

- wij hebben overwogen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur alle relevante informatie bevat die uit onze controle naar voren is gekomen, waaronder correspondentie met de toezichthouder. Daarnaast hebben wij inlichtingen ingewonnen bij het bestuur over de onderliggende belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten;
- wij hebben overwogen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot een significant continuïteitsrisico;
- wij hebben de ontwikkeling van de financiële positie van de Stichting gedurende het boekjaar geanalyseerd ten opzichte van wettelijke solvabiliteitseisen op indicatoren die kunnen duiden op continuïteitsrisico's en wij hebben de geschiktheid van de toelichting van de continuïteitsbeoordeling in de jaarrekening hieromtrent geëvalueerd.

De resultaten van onze risicobeoordelingsprocedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de door het bestuur uitgevoerde continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur en de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Vergeleken met vorig jaar is het kernpunt gerelateerd aan de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds niet inbegrepen omdat deze balanspost als gevolg van de transitie naar de nieuwe pensioenregeling in boekjaar 2025 niet meer voorkomt in de balans per 31 december 2025.

De jaarrekening bevat in plaats daarvan onder meer de voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers en technische voorzieningen, bestaande uit de voorziening operationele kosten en overige technische voorzieningen. De waardering van de technische voorzieningen is als kernpunt aangemerkt.

Tot slot is het 'Invaren in de nieuwe pensioenregeling' als gevolg van het eenmalige en significante karakter van deze gebeurtenis toegevoegd als kernpunt van onze controle.

Waardering van beleggingen voor risico deelnemers

Omschrijving

De beleggingen voor risico deelnemers (hierna: 'de beleggingen') vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen bedragen circa 96% van het balanstotaal. De beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaarde). Uit noot 2 van de toelichting op de jaarrekening blijkt dat de waardering van de beleggingen van de Stichting voor circa 55% is gebaseerd op directe marktnoteringen en voor circa 45% op netto-contante-waarde berekeningen en overige waarderingmethoden.

Vanwege de omvang van de beleggingen in relatie tot de jaarrekening als geheel beschouwen wij de waardering van de beleggingen als een kernpunt van onze controle.

Onze aanpak

Wij hebben de waardering van de beleggingen gebaseerd op directe marktnoteringen alsook een deel van de beleggingen gebaseerd op netto-contante-waarde berekeningen en overige waarderingmethoden onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingsspecialist. Onze waarderingsspecialist heeft de gehanteerde waarderingen vergeleken met zelfstandig in de markt waarneembare prijzen.

Voor zover wij de waardering niet rechtstreeks via onze waarderingsspecialist hebben gecontroleerd, hebben wij de waardering van de beleggingen getoetst aan de hand van (door een andere onafhankelijke accountant gecontroleerde) jaarrekeningen. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderinggrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant.

Voorts hebben we de toereikendheid van de toelichting onder noot 2 van de toelichting geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de beleggingen in de jaarrekening acceptabel. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van de technische voorzieningen

Omschrijving

De technische voorzieningen vormen een significante post op de balans van de Stichting die wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). De technische voorzieningen omvatten de voorziening voor operationele kosten en de overige technische voorzieningen.

De waardering van de technische voorzieningen komt tot stand door middel van een berekening waarin schattingen van onder meer kostenniveaus en verwachte arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen. De kasstromen worden contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank. Voor de IBNR voorziening geldt een andere methodiek, aangezien deze niet wordt bepaald op basis van contant gemaakte kasstromen, maar wordt vastgesteld op basis van een opslag ter grootte van tweemaal de risicopremie.

Het bepalen van de waardering van de technische voorzieningen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen.

Gezien de subjectiviteit en complexiteit gerelateerd aan de berekening van de technische voorzieningen en de invloed hiervan op de hoogte van de technische voorzieningen, het saldo van baten en lasten en het eigen vermogen, merken wij de waardering van de technische voorzieningen aan als een kernpunt in onze controle.

Het bestuur heeft in de paragraaf 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaris over de te volgen aanpak, de attentiepunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan. De gehanteerde veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaris. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden in het dossier van de certificerend actuaris geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaris. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de technische voorzieningen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de technische voorzieningen is toereikend.

Invaren in de nieuwe pensioenregeling

Omschrijving

Op 1 juli 2025 (het invaarmoment) is het pensioenfonds in het kader van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) overgegaan naar de solidaire premieovereenkomst in het nieuwe pensioenstelsel. Deze transitie wordt ook wel aangeduid als 'invaren'. Het overzetten van de oude pensioenrechten-en aanspraken naar de nieuwe pensioenregeling op invaarmoment dient in de financiële verslaggeving te worden behandeld als een interne collectieve waardeoverdracht tussen de verschillende pensioenregelingen, waarbij het resultaat van deze waardeoverdracht in de staat van baten en lasten wordt verantwoord.

Op invaarmoment is het aanwezig pensioenvermogen vastgesteld en verdeeld overeenkomstig vooraf vastgelegde criteria. Bij deze vermogensverdeling zijn op het aanwezig pensioenvermogen de volgende bedragen in mindering gebracht: minimaal vereist eigen vermogen en de operationele reserve (tezamen het 'toetsvermogen'), de bestemmingsfondsen en de technische voorzieningen voor risico van het pensioenfonds bestaande uit de voorziening operationele kosten en overige technische voorzieningen. Tenslotte is het resterend deel van het aanwezig pensioenvermogen ('het beschikbaar vermogen') toegerekend aan de persoonlijke pensioenvermogens van de deelnemers in de solidaire premieovereenkomst. Dit wordt in de jaarrekening verwerkt in de post voorziening pensioenverplichtingen risico deelnemers.

Het pensioenfonds heeft in het hoofdstuk 'Toelichting op het invaren' de vaststelling en de verdeling van pensioenvermogen op invaarmoment alsmede de verwerkingwijze in de jaarrekening toegelicht.

Daarnaast heeft het invaren geleid tot significante wijzigingen in de inrichting van processen en de bijbehorende interne beheersing, onder meer als gevolg van nieuwe systemen en gewijzigde gegevensstromen. Deze wijzigingen hebben impact gehad op de opzet en, gedurende het jaar, de werking van beheersingsmaatregelen binnen de pensioenadministratie en financiële verslaggeving.

Gelet op het eenmalige karakter van deze omvangrijke gebeurtenis voor het pensioenfonds en de impact op de jaarrekening als geheel, beschouwen wij het invaren als een kernpunt van onze controle.

Onze aanpak

In onze controle hebben wij de volgende aspecten betrokken:

- Impact van het invaren op onze risicoanalyse.
Wij hebben de bepaling van onze materialiteit, de frauderisicofactoren en specifieke risico's in relatie tot vaststelling en verdeling van vermogen op moment van invaren geëvalueerd.
- Impact van het invaren op processen en beheersing.
Wij hebben kennisgenomen van de ISAE-rapportage en aanvullende gesprekken gevoerd met de auditor van de serviceorganisatie en de serviceorganisatie zelf om ons begrip van de gewijzigde processen en beheersing te verdiepen.

- Impact op de vaststelling en verdeling van het vermogen op moment van invaren. Bij onze controle van de vaststelling en verdeling van het vermogen op invaarmoment maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaaris over de te volgen aanpak, de aandachtspunten en de uitkomsten. Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de vermogensverdeling aan de hand van documentatie van het pensioenfonds. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruik gemaakt van een eigen actuaaris.
- Impact van het invaren op de verslaggeving (inclusief de gewijzigde richtlijn RJ 610 en daaruit voortvloeiende stelselwijzigingen). Wij hebben de juistheid en toereikendheid van de verwerkingswijze (interne collectieve waardeoverdracht) en stelselwijzigingen (waaronder de presentatie van de voorziening operationele kosten), de gehanteerde waarderingsgrondslagen en toedelingsregels voor de verdeling van het vermogen en van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de vermogensverdeling in alle van materieel belang zijnde aspecten is vastgesteld in overeenstemming met daarvoor relevante documentatie van het pensioenfonds en de besluitvorming van het bestuur. De toelichting op de vermogensverdeling - via een interne collectieve waardeoverdracht - achten wij toereikend. Daarnaast hebben wij vastgesteld dat de verwerking van de relevante stelselwijzigingen en de bijbehorende toelichtingen in de jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten in overeenstemming zijn met de vereisten van de toepasselijke verslaggevingsrichtlijnen.

Naleving vereisten van Regelgevende Technische Standaard van SBR, inclusief XBRL-markering, niet gecontroleerd

De accountantscontrole bevat de toetsing dat de opgemaakte jaarrekening voldoet aan de wettelijke bepalingen in Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Onze controleverklaring is afgegeven bij de opgemaakte jaarrekening en zal worden gevoegd bij de digitaal te deponeren jaarrapportage. Dat betekent dat de naleving van alle vereisten van de Regelgevende Technische Standaard van het SBR-domein Handelsregister (waaronder de aangebrachte eXtensible Business Reporting Language (XBRL) markeringen) geen onderdeel van de accountantscontrole is geweest.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is het bestuur, onder toezicht van de raad van toezicht, verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de niet-naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van een jaarrekeningcontrole is te vinden op de website van de Koninklijke Nederlandse

Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) op www.nba.nl/nl_algemeen_20241203. Deze beschrijving is onderdeel van onze controleverklaring.

Utrecht, 29 juni 2026

KPMG Accountants N.V.

D.M.A. van Walraven RA

Bijlagen

[1] - Benchmarks

De door het pensioenfonds gehanteerde benchmarks luiden als volgt (per 31 december 2019):

Matching portefeuille

Het rendement van de Voorziening Pensioen Verplichtingen, op basis van marktwaarden.

Vastrentende waarden

Bedrijfsobligaties van hoge kwaliteit: Compositie op basis van Barclays Global Corporate (EUR hedged) Index en IBOXX Euro Corporate Index.

Overige vastrentende waarden: Compositie op basis van maatwerk Barclays Capital Eurozone CPI Bond index, JP Morgan Emerging Market Bond index en Credit Suisse Leveraged Loan Index.

Aandelen: Compositie op basis van de Morgan Stanley Capital International indices voor Europa, Verenigde Staten, Japan, Pacific ex Japan, Europese Small caps, opkomende markten en wereldwijde aandelen.

Vastgoedmaatschappijen

Compositie met een samenstelling van beursgenoteerde fondsen en niet-beursgenoteerde fondsen. Voor de beursgenoteerde fondsen geldt als benchmark een representatieve, algemeen geaccepteerde vastgoedindex.

Converteerbare obligaties

UBS Global Convertibles Focus Euro index (hedged).

Totaal

Compositie op basis van de norm verdeling van het vermogen en de bijbehorende benchmark per beleggingscategorie.

“Ons beleggingsbeleid past bij de risicohouding van onze deelnemers. Wij wegen kosten, risico’s en opbrengsten continu tegen elkaar af.”

[2] - SFDR II

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productnaam: Pensioenfonds Openbare Bibliotheken
 Identificatiecode juridische entiteiten (LEI): 724500YNW81DJUMO1J25

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Heeft dit financieel product een duurzame beleggingsdoelstelling?

●● ☐ Ja	●● ☒ Nee
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ___% <ul style="list-style-type: none"> ☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden ☐ in economische activiteiten die volgens EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden 	☒ Dit product promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken. Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van 3,7 % duurzame beleggingen <ul style="list-style-type: none"> ☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden ☒ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden ☐ met een sociale doelstelling
☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ___%	☐ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Pensioenfonds Openbare Bibliotheken (hierna: het Pensioenfonds) heeft gedurende de referentieperiode een maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid gehanteerd. Daarbij heeft het Pensioenfonds bewust rekening gehouden met ESG-factoren (ecologische, sociale en governanceaspecten) bij de invulling en uitvoering van zijn beleggingsbeleid.

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

Binnen het ESG-beleid heeft het Pensioenfonds de volgende maatschappelijke thema's centraal gesteld.

“Do no harm”

Het Pensioenfonds heeft de negatieve impact van activiteiten en producten van ondernemingen en landen waarin het kan beleggen beperkt. Hierbij heeft het Pensioenfonds de uitgangspunten van het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights centraal gesteld. Dit betreft de volgende maatschappelijke thema's:

- mensenrechten
- arbeidsnormen
- milieunormen
- anti-corruptie
- consumentenbelangen
- wetenschap en technologie
- mededinging
- belastingen

“Do good”

Het Pensioenfonds heeft via de beleggingsportefeuille ook positief bijgedragen aan de volgende maatschappelijke thema's, die door de deelnemers van het Pensioenfonds als belangrijk en relevant zijn aangemerkt:

- Solidariteit, waaronder kansen voor iedereen, een leven lang leren en weerbaarheid
- Klimaatverandering, waaronder financiering van de energietransitie

Daarnaast heeft het Pensioenfonds duurzaamheidsaspecten geïntegreerd in de beleggingsbeslissingen (ESG-integratie). Deze toepassing richt zich op de CO₂-kenmerken van delen van de beleggingsportefeuille. Hierdoor heeft de beleggingsportefeuille andere kenmerken dan de brede marktindex ten aanzien van CO₂-uitstoot.

Het Pensioenfonds heeft een actief stem- en engagementbeleid (dialog) ingezet, waarmee het ondernemingen aanspoort tot duurzamer gedrag op bovengenoemde thema's.

Het Pensioenfonds heeft geen referentiebenchmark aangewezen – in de zin van de SFDR-wetgeving – om te bepalen of de pensioenregeling als geheel is afgestemd op de sociale en milieukenmerken die volgens het MVB-beleid worden nagestreefd.

Met deze uitvoering van het beleid heeft het Pensioenfonds voldaan aan de ecologische en sociale kenmerken die het promoot.

● **Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?**

Het Pensioenfonds meet de verwezenlijking van deze duurzaamheidskenmerken door de volgende duurzaamheidsindicatoren te gebruiken:

Voor 'do no harm':

1. beoordeling of de uitsluitingslijst door de aangestelde manager van discretionaire mandaten volledig is toegepast en beoordeling in welke mate de uitsluitcriteria van het Pensioenfonds van toepassing zijn op de beleggingsfondsen die zijn opgenomen in de beleggingsportefeuille;

2. beoordeling van CO₂-footprint, CO₂-intensiteit, Water-intensiteit, Afval- intensiteit, ESG-risicoscores, Controversescores van de beleggingsportefeuille. Dit heeft betrekking op de aandelen en bedrijfsobligatiebeleggingen (mandaat en fonds).

Voor 'do good':

1. beoordeling of de minimumallocaties naar green bonds (en/of social bonds) door de aangestelde manager is toegepast;
2. beoordeling of het stem- en engagementbeleid bijdraagt aan de thematische uitgangspunten, door:
 - a) te evalueren of de uitgevoerde stemrechten de relevante duurzaamheidsthema's voldoende ondersteunen en
 - b) het engagementprogramma voldoende voortgang boekt op gestelde doelen.

Het stembeleid is van toepassing op het discretionaire aandelenmandaat, het engagementbeleid is van toepassing op alle aandelen- en bedrijfsobligatiebeleggingen.

De verwezenlijking van deze duurzaamheidskenmerken wordt door het Pensioenfonds gemeten op basis van duurzaamheidsindicatoren opgenomen in de onderstaande tabel.

<i>Indicator</i>	<i>Waarde 2025*</i>	<i>Meetgrootheid</i>
CO ₂ -Voetafdruk (scope 1 + 2 + 3)	199	De CO ₂ -Voetafdruk laat zien voor hoeveel CO ₂ - emissies de beleggingsportefeuille verantwoordelijk is per USD 1 mln van het belegd vermogen. Lager is beter.
CO ₂ -Intensiteit (scope 1 + 2 + 3)	564	De CO ₂ -intensiteit geeft aan hoeveel CO ₂ e- emissies (in ton) een bedrijf nodig heeft om USD 1 mln omzet te genereren. Lager is beter.
Waterintensiteit	18.348	De Waterintensiteit geeft aan hoeveel water (in mln liter) een bedrijf nodig heeft om USD 1 mln omzet te genereren. Lager is beter.
Afvalintensiteit	1,29	De Afvalintensiteit geeft aan hoeveel afvalproductie (in ton) een bedrijf nodig heeft om USD 1 mln omzet te genereren. Lager is beter.
ESG-Risicoscore	6,61	Dit is het gemiddelde ESG-risicoscore van de portefeuille, berekend op basis van de Sustainalytics ESG-risicoscore per onderneming. Deze score geeft een indicatie van de financieel materiële risico's op basis van onder andere de activiteiten van een bedrijf en in hoeverre deze risico's beheerd worden. Lager is beter.
Controversescore	2,6%	Dit is de blootstelling naar hoog-impact controverses op basis van de Sustainalytics controversescores. Lager is beter.
Toepassing uitsluitingenbeleid mandaten	Vastgesteld	Vaststelling van de toepassing van het uitsluitingsbeleid van het Pensioenfonds op basis van ontvangen compliance sign-off van de mandaatbeheerders

Aansluiting stem- en engagement aan duurzaamheidsthema's	Vastgesteld	Beoordeling of het stem- en engagementbeleid bijdraagt aan de thematische uitgangspunten
Allocatie Green Bonds	5,94%	Aandeel van de portefeuille in groene obligaties.

*Per ultimo 2025

● **...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?**

Indicator	Waarde 2022	Waarde 2023	Waarde 2024	Waarde 2025	Meetgrootheid
CO2 -Voetafdruk (scope 1 + 2 + 3)	328	319	269	199	De CO2 -Voetafdruk laat zien voor hoeveel CO2- emissies de beleggingsportefeuille verantwoordelijk is per USD 1 mln van het belegd vermogen. Lager is beter.
CO2-Intensiteit (scope 1 + 2 + 3)	793	732	862	564	De CO2-intensiteit geeft aan hoeveel CO2e- emissies (in ton) een bedrijf nodig heeft om USD 1 mln omzet te genereren. Lager is beter.
Waterintensiteit	20,5	15,4	10,6	18.348*	Per 2025 is de dataprovider gewijzigd van Sustainalytics naar MSCI. Hierdoor is de data niet vergelijkbaar met die van voorgaande jaren. De Waterintensiteit geeft aan hoeveel water (in mln liter) een bedrijf nodig heeft om USD 1 mln omzet te genereren. Lager is beter.
Afvalintensiteit	450	252	232	1,29*	Per 2025 is de dataprovider gewijzigd van Sustainalytics naar MSCI. Hierdoor is de data niet vergelijkbaar met die van voorgaande jaren. De Afvalintensiteit geeft aan hoeveel afvalproductie (in ton) een bedrijf nodig heeft om USD 1 mln omzet te genereren. Lager is beter.

ESG-Risicoscore	20,7	19,8	19,0	6,61*	Per 2025 is de dataprovider gewijzigd van Sustainalytics naar MSCI. Hierdoor is de data niet vergelijkbaar met die van voorgaande jaren. Dit is het gemiddelde ESG-risicoscore van de portefeuille, berekend op basis van de MSCI ESG-risicoscore per onderneming. Deze score geeft een indicatie van de financieel materiële risico's op basis van onder andere de activiteiten van een bedrijf en in hoeverre deze risico's beheerd worden. Lager is beter.
Controversescore	3,2%	2,7%	2,6%	2,6%	Dit is de blootstelling naar hoog-impact controverses op basis van de MSCI controversescores. Lager is beter.
Toepassing uitsluitingenbeleid mandaten	Vastgesteld	Vastgesteld	Vastgesteld	Vastgesteld	Vaststelling van de toepassing van het uitsluitingsbeleid van het Pensioenfonds op basis van ontvangen compliance sign-off van de mandaatbeheerders
Aansluiting stemmen engagement aan duurzaamheidsthema's	Vastgesteld	Vastgesteld	Vastgesteld	Vastgesteld	Beoordeling of het stem- en engagementbeleid bijdraagt aan de thematische uitgangspunten
Allocatie Green Bonds	5%	6,1%	6,78%	5,94%	Aandeel van de portefeuille in groene obligaties.

* Data vanaf rapportageperiode 2025 is niet vergelijkbaar met periodes daarvoor als gevolg van een wisseling van dataprovider (van Sustainalytics naar MSCI).

De veranderingen in de indicatoren zijn in de afgelopen periode substantieel geweest. De CO₂-intensiteit en de CO₂-voetafdruk zijn, conform het beleid, sterk gedaald en zelfs sterker dan verwacht. Daarentegen zijn de afvalintensiteit en de waterintensiteit sterk gestegen. Dit is enerzijds het gevolg van een wijziging van dataprovider. Echter, ook wanneer de uitkomsten voor 2024 worden berekend op basis van de data van de nieuwe dataprovider (MSCI), is sprake van een stijging. In dat geval bedroegen de scores in 2024 12.698 voor waterintensiteit en 0,34 voor afvalintensiteit. Ook ten opzichte van die waarden is sprake van een substantiële stijging.

De belangrijkste reden hiervoor is dat de datadekking voor deze indicatoren beperkt is en dat de uitkomsten sterk afhankelijk zijn van de tien grootste uitstoters. Deze zijn verantwoordelijk voor circa 70% van de totale uitstoot voor waterintensiteit en circa 80–90% voor afvalintensiteit. Ten opzichte van vorig jaar is de samenstelling van deze top 10 gewijzigd als gevolg van veranderingen in de portefeuille. Hierdoor zijn ook de scores op deze indicatoren gewijzigd.

De dataprovider voor de ESG-score is eveneens gewijzigd van Sustainalytics naar MSCI. Op basis van MSCI-data bedroeg de ESG-score in 2024 6,6. Deze score is dus nagenoeg gelijk gebleven.

De overige indicatoren hebben zich ontwikkeld conform verwachting.

Het percentage green bonds ligt hoger dan de normallocatie (5%) en ook hoger dan het percentage duurzame beleggingen (4,64%). Het Pensioenfonds heeft een specifieke portefeuille voor green bonds. De beleggingen in deze portefeuille worden aangemerkt als duurzame beleggingen en de normallocatie voor green bonds heeft eveneens betrekking op deze portefeuille.

Daarnaast kunnen ook in andere portefeuilles green bonds voorkomen. Hierop wordt echter niet specifiek gestuurd en deze obligaties voldoen bovendien niet per definitie aan de vereisten voor duurzame beleggingen. Daarom worden deze beleggingen niet meegeteld als duurzame beleggingen.

● ***Wat waren de doelstellingen van de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan en hoe droeg de duurzame belegging bij tot die doelstellingen?***

Het Pensioenfonds heeft een gedeelte van haar portefeuille belegd in groene en sociale obligaties van bedrijven en overheden. Dit zijn duurzame beleggingen zoals gedefinieerd in artikel 2(17) SFDR. Deze beleggingen hebben onder andere bijgedragen aan de financiering van economische activiteiten zoals CO2-reductieprojecten of hernieuwbare energieprojecten. Echter, er kon door het ontbreken van (voldoende betrouwbare) data niet worden vastgesteld of economische activiteiten werden gefinancierd die bijdragen aan (één of meerdere van de zes) EU Taxonomy milieudoelstellingen.

● ***Hoe hebben de duurzame beleggingen die het financiële product gedeeltelijk heeft gedaan, geen ernstige afbreuk gedaan aan ecologische of sociale duurzame beleggingsdoelstellingen?***

Bij de beleggingen in groene obligaties heeft de aangestelde manager een uitsluitingenbeleid toegepast, waardoor geen ernstige afbreuk aan ecologische of sociale beleggingsdoelstellingen is gedaan. Daarnaast hanteerde de aangestelde beheerder een strikt beoordelingsraamwerk voor ondernemingen die groene obligaties uitgeven.

— ***Hoe is rekening gehouden met de indicatoren voor ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?***

Voor alle beleggingen (inclusief duurzame beleggingen) stonden de navolgende ongunstige effecten centraal:

- (1) Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) (PAI 10),
- (2) Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelmijnen, clustermunities, chemische wapens en biologische wapens) (PAI 14) en
- (3) Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten (PAI 16).

Per door de wet voorgeschreven indicator (voor significante schade, ook wel aangeduid als PAI-indicator) is daarnaast beleid opgesteld door de aangestelde beheerder bij de selectie van duurzame beleggingen. De beheerder heeft een eigen kwantitatieve of

De belangrijkste ongunstige effecten zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

kwalitatieve drempel opgesteld voor alle 14 verplichte indicatoren met betrekking tot ondernemingen waarin is belegd aan de hand van informatie van een externe gegevensverstrekker. Als er voor een specifieke indicator geen gegevens beschikbaar zijn, is er een geschikte vervangende maatstaf vastgesteld of is de emittent niet geclassificeerd als duurzame belegging.

— — *Waren de duurzame beleggingen afgestemd op de OESO-richtsnoeren voor multinationale ondernemingen en de leidende beginselen van de VN inzake bedrijfsleven en mensenrechten? Details:*

De door het Pensioenfonds aangestelde manager voor de allocatie naar groene obligaties heeft een uitsluitingenbeleid toegepast, waardoor niet wordt belegd in bedrijven die zich schuldig maken aan ernstige schendingen van internationale normen (UN Global Compact en/of OESO-richtsnoer voor multinationale ondernemingen).

In de EU-taxonomie is het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” vastgelegd. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke Uniecriteria.

Het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstige afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Het Pensioenfonds heeft in het beleggingsbeleid rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren. Binnen het beleid stonden de navolgende ongunstige effecten centraal:

- Broeikasgasintensiteit van ondernemingen waarin is belegd (PAI 3), via ESG- integratie technieken en het betrokkenheidsbeleid;
- Schendingen van de beginselen van het VN Global Compact of van de richtsnoeren voor multinationale ondernemingen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) (PAI 10), via het uitsluitingsbeleid en betrokkenheidsbeleid;
- Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoneelsmijnen, clustermunitie, chemische wapens en biologische wapens) (PAI 14), via het uitsluitingsbeleid, en

- Landen waarin is belegd met schendingen van sociale rechten (PAI 16), via het uitsluitings- en landenbeleid. Het uitsluitingsbeleid van het Pensioenfonds is direct van toepassing op alle discretionaire mandaten. Voor fondsoptlossingen wordt dit via het selectiebeleid ingevuld.

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

De lijst bevat de beleggingen die het **grootste aandeel beleggingen** van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: 01 jan 2025 – 31 dec 2025

Grootste Beleggingen	Sector*	%	Land
European Union (The)	Activities of extraterritorial organisations and bodies	4,20%	SU
French Republic	Public administration and defence; compulsory social security	4,10%	FR
The State Of The Netherlands	Public administration and defence; compulsory social security	2,97%	NL
Nvidia Corporation	Manufacturing	1,40%	US
Apple Inc.	Manufacturing	1,29%	US
Republic Of Finland	Public administration and defence; compulsory social security	1,20%	FI
Microsoft Corporation	Information and communication	1,15%	US
Kingdom Of Belgium	Public administration and defence; compulsory social security	1,14%	BE
Alphabet Inc.	Information and communication	1,13%	US
Tesla, Inc.	Manufacturing	1,04%	US
Amazon.com, Inc.	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles	0,96%	US
United Mexican States	Public administration and defence; compulsory social security	0,78%	MX
Broadcom Inc.	Manufacturing	0,66%	US
Republic Of Austria	Public administration and defence; compulsory social security	0,66%	AT
Republic Of Poland	Public administration and defence; compulsory social security	0,66%	PL

*O.b.v. NACE sectorclassificaties

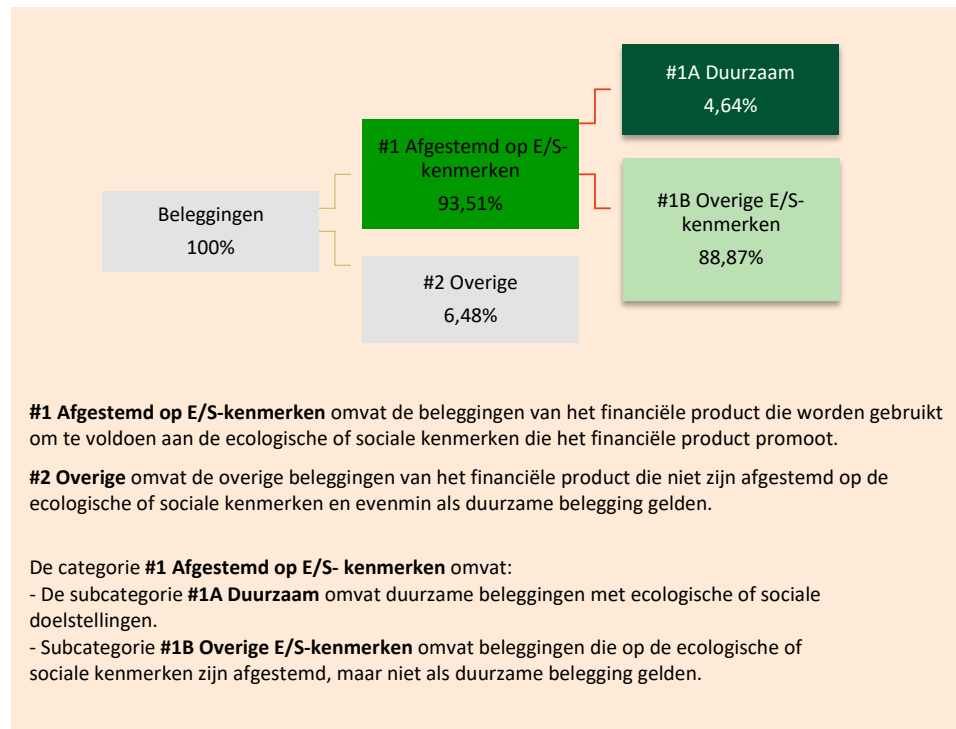

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

- *Hoe zag de activa-allocatie eruit?*

De activa allocatie per eind 2025, is onderstaand weergegeven.

De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

● In welke economische sectoren werd belegd?

Sector*	%
Public administration	21,61%
Financial and insurance activities	19,80%
Other	17,32%
Manufacturing	13,88%
Real estate activities	8,26%
Information and communication	6,64%
Activities of extraterritorial organisations and bodies	4,29%
Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles	2,69%
Electricity, gas, steam and air conditioning supply	2,21%
Transporting and storage	0,87%
Administrative and support service activities	0,51%
Professional, scientific and technical activities	0,47%
Mining and quarrying	0,45%
Construction	0,37%

Accommodation and food service activities	0,29%
Water supply; sewerage; waste management and remediation activities	0,15%
Human health and social work activities	0,10%
Arts, entertainment and recreation	0,04%
Other services activities	0,02%
Education	0,01%
Agriculture, forestry and fishing	0,00%
Activities of households as employers; undifferentiated goods - and services - producing activities of households for own use	0,00%

*O.b.v. NACE sectorclassificaties

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissioniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

Tijdens de rapportageperiode waren er in onvoldoende mate betrouwbare gegevens beschikbaar om dit te meten.

● Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen¹?

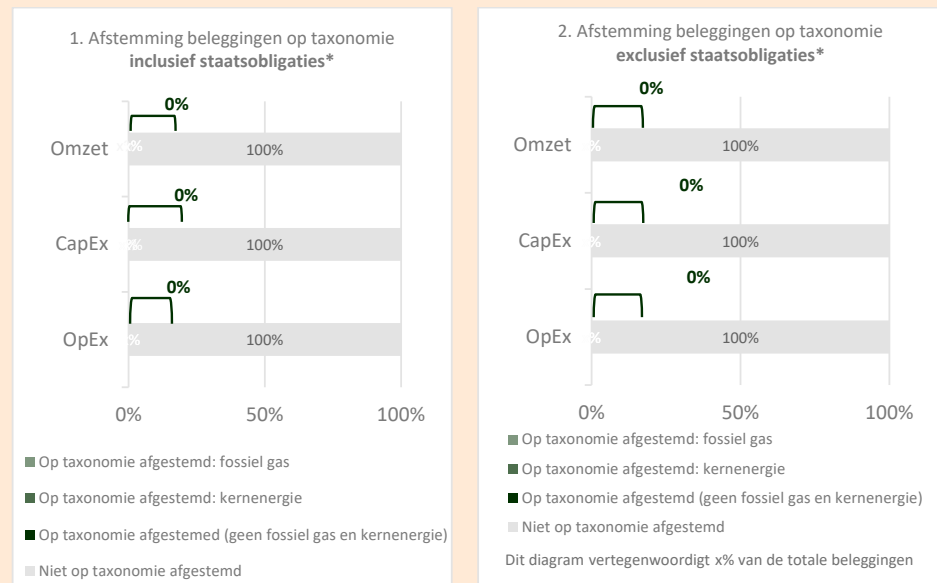
- Ja:
- In fossiel gas In kernenergie
- Nee

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van de klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie – zie de toelichting in de linkermarge. De uitgebreide criteria voor economische activiteiten in de sectoren fossiel gas en kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen, zijn vastgesteld in Gedelegeerde Verordening (EU) 2022/1214 van de Commissie.

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven.

De onderstaande diagrammen geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties* op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.

* In deze diagrammen omvat 'staatsobligaties' alle blootstellingen aan overheden.

● **Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?**

Dit heeft het Pensioenfonds niet kunnen vaststellen wegens niet beschikbare data.

● **Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?**

Dit heeft het Pensioenfonds niet kunnen vaststellen wegens niet beschikbare data.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

 zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

Per einde 2025 is het aandeel duurzame beleggingen met een ecologisch doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd 4,64%. Dit betreft het aandeel van de portefeuille in een groene bedrijfsobligatiestrategie met een SFDR artikel 9 classificatie. Door het ontbreken van (voldoende betrouwbare) data kan afstemming op de EU-taxonomie voor deze beleggingen niet vastgesteld worden.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

0%. Het Pensioenfonds heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan sociaal duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in sociaal duurzame beleggingen conform SFDR.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

Dit zijn naast cash en liquiditeiten de fondsbeleggingen in (1) obligaties van opkomende landen in lokale valuta en (2) obligaties van opkomende landen in harde valuta. Deze categorieën zijn opgenomen met het oog op het verbeteren van het risico/rendementsprofiel van de beleggingsportefeuille. De eerste twee categorieën beleggen hoofdzakelijk in staatsobligaties, maar er kan niet worden uitgesloten dat de beheerder ook in staatsgelieerde ondernemingen belegt. Hiervoor zijn geen ecologische of sociale minimumwaarborgen vastgelegd.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Om te kunnen voldoen aan de duurzaamheidskenmerken zijn gedurende de verslagperiode de volgende MVB-beleidsinstrumenten ingezet:

1. Uitsluitingsbeleid

Het Pensioenfonds heeft een uitsluitingsbeleid gehanteerd dat van toepassing is op alle discretionaire mandaten. Hierbij heeft het Pensioenfonds ondernemingen uitgesloten die internationale normen schenden, evenals producenten van controversiële wapens. Daarnaast zijn mijnbouwondernemingen uitgesloten die betrokken zijn bij de mijnbouw van thermische kolen, evenals ondernemingen die betrokken zijn bij de winning van olie of gas uit schaliesteenlagen of bij olieboringen in de poolgebieden (“arctic drilling”), en ondernemingen die betrokken zijn bij de productie van tabak.

Ten aanzien van beleggingen in beleggingsfondsen heeft het Pensioenfonds geen volledige discretie over de uitsluitingen. Het Pensioenfonds heeft daarom criteria toegepast bij de selectie en evaluatie van fondsbeleggingen. Hierbij is getoetst in welke mate het door de beheerder gevoerde uitsluitingsbeleid overeenkomt met de criteria van het Pensioenfonds.

2. Betrokkenheidsbeleid

Het Pensioenfonds heeft een eigen betrokkenheidsbeleid toegepast, waaronder een engagement- en stembeleid. Hierbij richt het fonds zich op een structurele dialoog met normschenders en op onderwerpen die onder meer gerelateerd zijn aan de thema’s klimaatverandering, gelijke kansen en een leven lang leren.

Het betrokkenheidsbeleid van de beheerders van de beleggingsfondsen is meegenomen in de monitoring en bij de eventuele selectie van de beleggingsfondsen.

3. ESG-integratie

Het Pensioenfonds heeft duurzaamheidsaspecten geïntegreerd in de beleggingsbeslissingen (ESG-integratie). ESG-integratie heeft het Pensioenfonds zelf toegepast bij beleidsvorming en bij de besluitvorming om specifieke vermogensbeheerders al dan niet aan te stellen. Daarnaast is dit ook toegepast binnen het beleggingsproces bij de vermogensbeheerders.

Hiertoe heeft het Pensioenfonds periodiek de CO₂-intensiteit, ESG-scores, water- en afvalintensiteit en hoogimpactcontroverses van de beleggingsportefeuille beoordeeld.

Ten aanzien van het thema klimaat heeft het Pensioenfonds gedurende de rapportageperiode het aandelenmandaat (ontwikkelde markten) via een EU-klimaatbenchmark laten beheren, waardoor deze portefeuille wordt gestuurd op CO₂-intensiteit. De doelstelling is dat deze portefeuille in 2050 CO₂-netto-neutraal is.

4. Impactbeleggen

Met impactbeleggingen heeft het Pensioenfonds naast financieel rendement ook invulling gegeven aan de wens om maatschappelijk nuttige projecten te financieren. Een voorbeeld hiervan zijn investeringen in groene bedrijfsobligaties, gericht op de financiering van de energietransitie.

Het Pensioenfonds heeft hiervoor een strategische normallocatie naar een groene obligatiestrategie gehanteerd van 5%.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

Het Pensioenfonds heeft geen referentiebenchmark aangewezen – in de zin van de SFDR-wetgeving – om te bepalen of de pensioenregeling als geheel is afgestemd op de sociale en milieukenmerken die volgens het MVB-beleid worden nagestreefd.

